

Eestikeelne väljaanne

Teave ja teatised

64. aastakäik

9. aprill 2021

Sisukord

III Ettevalmistavad aktid

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee

Interactio – Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu 557. istungjärk – ruum JDE62, 27.1.2021–28.1.2021

2021/C 123/01	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2019. aasta konkurentsipoliitika aruanne““ [COM(2020) 302 final]	1
2021/C 123/02	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõte“ (COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)	7
2021/C 123/03	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“ (COM(2020) 746 final)	12
2021/C 123/04	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus rände- ja varjupaigalepe““ (COM(2020) 609 final)	15
2021/C 123/05	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel““ (COM(2020) 299 final)	22

2021/C 123/06	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia““ (COM(2020) 301 final)	30
2021/C 123/07	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 95/93 seoses COVID-19 pandeemiast tingitud ajutise vabastusega teenindusaegade kasutamise eeskirjade kohaldamisest ühenduse lennujaamades“ (COM(2020) 818 final – 2020/0358 (COD))	37
2021/C 123/08	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus lähenemisviis Atlandi ookeani piirkonna merestrateegiale – Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0 – „Euroopa Liidu Atlandi ookeani piirkonna säästva, vastupanuvõimelise ja konkurentsivõimelise meremajanduse ajakohastatud tegevuskava““ [COM(2020) 329]	42
2021/C 123/09	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks““ [COM(2020) 562 final]	59
2021/C 123/10	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Arhusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes“ (COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD))	66
2021/C 123/11	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse hariliku tuuni (Thunnus thynnus) püügi dokumenteerimise programm ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 640/2010“ (COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))	72
2021/C 123/12	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030“ (COM (2020) 652 final – 2020/0300 (COD))	76
2021/C 123/13	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta (kodifitseeritud tekst)“ (COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))	80
2021/C 123/14	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiseeskirjade kohta, millega tagatakse põhiline kaupade ja sõitjate maanteeühendus pärast Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuperioodi lõppu“ (COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))	81
2021/C 123/15	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiseeskirjade kohta, millega tagatakse põhiline lennuühendus pärast Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuperioodi lõppu“ (COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))	82
2021/C 123/16	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavate lennundusohutuse aspektide kohta seoses Suurbritannia ja Põhja-liri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuperioodi lõppemisega“ (COM(2020) 828 final – 2020/0364 (COD))	83

2021/C 123/17	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles sätestatakse seoses COVID-19 puhanguga ajutised erimeetmed teatavate tunnistuste, litsentside ja lubade uuendamise või pikendamise ning korraliste kontrollide ja jätkuõppe edasilükkamise kohta teatavates transpordialaste õigusaktide valdkondades viiteperioodideks, mis järgnevad määruses (EL) 2020/698 nimetatutele“ (COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))	84
2021/C 123/18	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2403 seoses liidu kalalaevadele kalapüügilubade andmisega püügitoiminguteks Ühendkuningriigi vetes ja Ühendkuningriigi kalalaevade püügitoimingutega liidu vetes“ (COM(2020) 830 final – 2020/0366 (COD))	85
2021/C 123/19	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu otsust 2008/971/EÜ Ühendkuningriigis toodetud metsapaljundusmaterjali ja liidus toodetud vastava materjali samaväärsuse osas“ (COM(2020) 852 final – 2020/0378 (COD))	86
2021/C 123/20	Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu otsuseid 2003/17/EÜ ja 2005/834/EÜ Ühendkuningriigis tehtavate põldtunnustamiste samaväärsuse ja põllumajandustaimesortide säilitamise tavasid käsitlevate kontrollimiste samaväärsuse osas“ (COM(2020) 853 (final) – 2020/0379 (COD))	87

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

INTERACTIO – EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 557. ISTUNGJÄRK –
RUUM JDE62, 27.1.2021–28.1.2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2019. aasta konkurentsipoliitika aruanne““

[COM(2020) 302 final]

(2021/C 123/01)

Raportöör: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 12.8.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	230/0/6
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt Euroopa Komisjoni 2019. aasta konkurentsipoliitika aruande üle. Aruandes pakub komisjon välja lähenemisviisi, millega tugevdada ühtset turgu ning edendada majanduse arengut ja sotsiaalpoliitika eesmärgi, mis on hädavajalikud Euroopa arenguprotsessi jaoks.

1.2. Nagu on tõdetud mitmes varasemas dokumendis, leiab komitee, et tõhusalt toimiv ja põhimõtteid järgiv konkurentsipoliitika kujutab endast ühte Euroopa Liidu alussammastest. See on asendamatu vahend siseturu rajamiseks – nagu on ette nähtud Euroopa Liidu toimimise lepingus –, et saavutada kestliku arengu eesmärgid, ehitada üles sotsiaalne turumajandus ja rakendada Euroopa sotsiaalõiguste samba meetmeid⁽¹⁾. Need teemad on ka praegu päevakajalised.

1.3. Komitee nõustub, et komisjon peaks rakendama meetmeid õiglase konkurentsi toetamiseks ELi kodanike ja ettevõtete jaoks olulistel turgudel, näiteks digitaal- ja telekommunikatsioonisektoris, energia- ja keskkonnasektoris, tootmises, finantsteenuste turul, maksunduse vallas, põllumajandus- ja toidusektoris ning transpordisektoris. Need meetmed peaksid tagama tarbijatele kindlustunde ja määratlema selgelt nõuetekohased tingimused äriühingute tegutsemiseks. Majanduslikud ja sotsiaalsed muutused toimuvad väga kiiresti. Pidev kohanemine kaasaegse, kestliku, keskkonnahoidliku ja digitaalse majandusega on pakiline ja vajalik teema ning konkurentsipoliitika on selle saavutamisel kesksel tähtsusega.

⁽¹⁾ ELi toimimise lepingu artiklid 7, 9, 11 ja 12.

1.4. Üha digitaalsemaks muutuv keskkonnas tekivad suure kiirusega pidevalt uued probleemid, mis tulenevad andmete, algoritmide ja turgude kasutamisest. Seetõttu on ühtsel turul õiglase konkurentsi tagamiseks vaja tugevdada liikmesriikide ametiasutuste ja komisjoni vahelisi koostöövõrgustikke. EL peab seega digiajastuga sammu pidama ja komitee on teadlik muudatuste tegemise vajadusest ning julgustab tegema vajalikke ümberkorraldusi. Komitee on kindlalt veendunud, et digitaalne turg ja veebiplatvormid on osa uuest majandusest, mis on Euroopa jaoks väga oluline, kuid samas tuleb kehtestada selged ja õiglased eeskirjad kõigi sidusrühmade jaoks.

1.5. Komitee juhib komisjoni tähelepanu vajadusele luua pidevalt majanduslikke ja poliitilisi raamtingimusi, mis toetaksid VKEde kasvu võrdsetel alusel ning võimaldaksid majandusprotsessis osaleda ka suurte ettevõtetele. Euroopal peab olema tugeva majanduspiirkonna maine, mis tagab kõigile osalistele õiglase konkurentsi ja selged reeglid.

1.6. Kolmandate riikide ettevõtete konkureerimisel kutsub komitee võrdsete tingimuste loomiseks tagama ühesugused sotsiaalsed ja keskkonnavalased eeskirjad. Euroopal ei saa olla samadele probleemidele erinevaid lähenemisviise. Ning Euroopa ei tohi olla naiivne konkurentsipoliitika suhtes.

1.7. Komitee toetab komisjoni poolt töötlevale tööstusele kehtestatud koordineeritud meetmeid, ent soovib, et EL läheks veelgi kaugemale ja pakuks tihedas koostöös liikmesriikidega välja püsiva lahenduse võrdsete tingimuste tagamiseks. Ajutised meetmed, mis käsitlevad konkreetsete toodete tarnimist ELi-väliselt turgudelt, tuleb muuta alaliseks, eelkõige mis puudutab elutähtsate meditsiiniseadmete ja muude oluliste toodete importi. Pandeemia on toonud esile kõik kõhkleva poliitika nõrgad küljed. Tugev ja vastupidav töötlev tööstus peaks olema üks konkurentsipoliitika sammastest.

1.8. Põllumajanduse ja toiduainete valdkonnas on oluline kaitsta Euroopa päritolunimetusega tooteid järeletegemise või kopeerimise eest. Seemnete ja pestitsiidide sektor on põllumajandustootjate ja tarbijate jaoks otsustava tähtsusega, kuid sellest tuleneb ka probleeme, mis ulatuvad tarbijakaitse, toiduohutuse ning keskkonna- ja kliimaalaste standardite järgimise küsimustest kaugemale.

1.9. Transport on endiselt üks kõige keerulisematest valdkondadest, mis puudutab liikmesriikide vahelist konkurentsi siseturul. Selged eeskirjad ja vajadus tasakaalu järele peavad olema mitte ainult ettevõtete, vaid ka lõppkasutajate pidevaks prioriteediks.

2. Üldised märkused

2.1. Konkurentsipoliitika on äärmiselt oluline tõhusa ja õiglase ühtse turu tagamiseks, mis võib tugevdada Euroopa väärtusi ning toetada Euroopa projekti. Seda silmas pidades on äärmiselt tähtis paremini selgitada kogu poliitikat ja suuniseid, tagamaks, et ühtset turgu vaadeldaks kui globaliseerumise olulist lisaväärtust ja et Euroopa liidripositsioon kestliku ja õiglase kaubanduse poole liikumisel ei looks mitte ainult võimalusi, vaid ka käegakatsutavaid tulemusi, mis mõjutavad ka teisi majanduspiirkondi.

2.2. Ehkki riigiabi eeskirjade toimivuskontrolli kasutusele võtmine oli üks 2019. aasta olulistest saavutustest, ei olnud selle rakendamise ja jälgimise protsessid kaugelki täiuslikud ja kiired. Need protsessid, sealhulgas avalikud konsultatsioonid, peavad olema täpsemad ja kiiremad. Komitee on arvamisel, et õigete sidusrühmadega kontakti loomise hõlbustamiseks tuleb protsessi kaasata kodanikuühiskonna organisatsioonid.

2.3. Veebivahend eLeniency muudab komisjonile avalduste ja dokumentide esitamise lihtsamaks ja vähem koormavaks, sh leebema kohtlemise taotluste esitamise kartellide puhul. Mõistmaks selle protsessi tähtsust seoses üldsuse õiglase osalemise, kergesti juurdepääsetavate vahendite ja menetluste tagamisega, tuleb õppida kogemustest ja viia läbi võrdlusanalüüsi teiste vahenditega.

2.4. Komitee jagab komisjoni muret seoses vajadusega võidelda välisriigi toetustest ja riigi omandist tingitud moonutustega ja on arvamisel, et kahjulike mõjude vältimiseks tuleb rakendada täiendavaid meetmeid. Need on tõhusalt tuvastatavad, kui esiteks kasutada nõuetekohaselt Euroopa konkurentsivõrgustikku ja teiseks võidelda selektiivsete toetussüsteemide vastu.

2.5. Komitee toetab üldhuviteenuste arendamist ja tugevdamist ELis kui tõhusat vahendit Euroopa eluviisi kaitsmiseks. Üldhuviteenuste nõuetekohaseks osutamiseks tuleb aktsepteerida, et digitaristu on digiülemineku põhitegur. Seepärast tuleb rajada korralik lairibataristu. Komitee toetab riigiabisüsteemi kasutusele võtmist, mis stimuleeriks investeerimist kõigisse nendesse uutesse tehnoloogiatesse, tegeledes samas territoriaalse tasakaalu probleemidega riiklikul tasandil.

2.6. Üleeuroopalist huvi pakkuvad projektid mängivad olulist rolli teadusuuringutes ja tehnoloogiaarenduses ning uuenduste elluviimisel. Nende arendamist tuleks toetada nende loodava lisaväärtuse tõttu ning komitee loodab, et üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitlev teatis osutub tõhusaks vahendiks nende nõuetekohasel rakendamisel. Tähtis on jälgida nende kriteeriumide rakendamisel tehtavaid parandusi, mille raames võivad liikmesriigid toetada ELile strateegiliselt olulisi riikidevahelisi projekte.

2.7. Komitee usub, et ELi konkurentsipoliitika peaks olema rohkem tulevikku suunatud, et seda saaks korrigeerida vastavalt digitaalsetele väljakutsetele ja konkurentsile, millega see ülemaailmsel tasandil silmitsi seisab. Seepärast kutsub komitee komisjoni üles seadma konkurentsipoliitika tulevikukindluse platvormi tööprogrammi prioriteetide nimekirjas kõrgele kohale.

3. Konkreetsed märkused

3.1. ELi konkurentsipoliitika tõhususe edasine edendamine ja jõustamine

3.1.1. ELi konkurentsipoliitikat tuleb kujundada ja rakendada terviklikumas raamistikus, võttes arvesse selle tihedaid seoseid teiste tähtsate poliitikalavaldkondadega ja ühtse lähenemise vajadust. ELi konkurentsieskirjad peaksid olema kooskõlas maksuõigusega (õiglase maksustamisega, sealhulgas digivaldkonnas), tarbija-, sotsiaalkaitse- ja tööõigusega. Käegakatsutavate tulemuste saavutamiseks on vaja ühtlustamist ebaausa konkurentsi vallas.

3.1.2. Ebaõiglase konkurentsi vastu tõhusamaks võitlemiseks soovib komitee tegeleda turgu valitseva seisundi probleemiga uue meetodi abil: mitte piirduda valitsevale käitumisele või kuritarvitamisele hinnangu andmisega, vaid hinnata ka tööandja kogu majanduslikku esindatust erinevates sektorites, mitte vaid sektori kaupa.

3.1.3. EL peaks keskenduma ka teistele konkurentsi kahjustavatele tavadele, näiteks turuvallutuslikule laienemisele ja monopoliseerimisele, vaikivale kokkumängule ja seotuse efektile (töötajatel takistatakse osaleda korraga mitmel platvormil), mis võivad kahjustada tasakaalu turul.

3.1.4. VKEd on Euroopa majanduse tugisammas ja seepärast tuleb nendega konkurentsipoliitika väljatöötamisel ja rakendamisel rohkem arvestada. Riiklikud toetused on kasulik vahend, ent kõik VKEd ei ole nende olemasolust teadlikud. Komitee soovib parandada VKEdele suunatud teabevahetust, et nende tegevust paremini toetada.

3.1.5. Komisjon ei tohi kaotada valvsust kartellide ja turupositsiooni kuritarvitamise tuvastamisel ja selle eest vastutusele võtmisel. Tarbijakaitse seisukohast on eriti olulised kaks EL uurimist, mis mõjutasid oluliselt tarbijaid:

- a) BMW, Daimleri ja Volkswageni kontserni suhtes käimasolev kartelli uurimine, mille puhul komisjon saatis oma põhjendatud vastuväited, mille esialgsete tulemuste kohaselt järeldati, et aastatel 2006–2014 rikuti ELi konkurentsieskirju kokkumänguga, mille eesmärk oli takistada nende eeskirjade rakendamist diisel- ja bensiinimootoriga autode heitkoguste vähendamise tehnoloogia väljatöötamisel;
- b) Mastercardi puudutav otsus, mille puhul komisjon trahvis kaardiettevõtet kauplejatele piiriüleste kaardimakseteenuste mittevõimaldamise eest, millega rikuti ELi konkurentsieskirju. Kauplejate ja tarbijate kulused suurendavad piiriüleseid eeskirjad on tühistatud ning kaotatud on piirangud piiriülesele konkurentsile ja turu kunstlik killustamine. Selle ja teiste sammude tulemusel on tänu mitmele komisjoni otsusele tugevdatud finantssektorit pangandusliidu kontekstis.

3.2. Toimetulek uute väljakutsetega digi-, telekommunikatsiooni- ja meediavaldkonnas

3.2.1. Komitee peab digimajandust ja eelkõige GAFA-ettevõtete (Google, Apple, Facebook, Amazon) positsiooni tõsiseks ohuks ELi konkurentsipoliitikale. Kuna neile ettevõtetele ei kehti samad eeskirjad, mis Euroopa ettevõtetele, tuleks ajakohastatud ELi konkurentsieskirjadega välja pakkuda uued tõhusad vahendid selle olukorraga arvestamiseks.

3.2.2. Kuigi on veel vara, peame olema tähelepanelikud seoses mõjuga, mida avaldab hiljutise Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019 määruse (EL) 2019/1150 rakendamine, millega kehtestati uued ELi eeskirjad veebiplatvormide ärikasutajate läbipaistvusele⁽²⁾. Veebiplatvormide laialdane kasutamine turul tähendab uute tegijate turule saabumist ja uut konteksti siseturul, mille tagajärjed ei ole veel täiesti selged. Turuosaliste ja kodanike suurema turvalisuse tagamiseks, eriti praeguse pandeemia ajal, tuleb rakendada nõuetekohaseid konkurentsieskirju ning kui need osutuvad ebapiisavateks, tuleb välja töötada uued lahendused.

⁽²⁾ ELT L 186, 11.7.2019, lk 57.

3.2.3. Komitee tervitab asjaolu, et digiteenuste õigusakt ei ole vastuolus võimaliku õigusraamistikuga, milles käsitletakse töötingimusi veebiplatvormidel.

3.2.4. Traditsioonilise äritegevuse jaoks välja töötatud konkurentsieeskirjad ei sobi veebiplatvormidele. Meetodid ja eesmärgid tuleb kiiremas korras ümber kujundada, et viia need vastavusse muutuva ärimaastikuga.

3.2.5. Komitee on veendunud, et digitaalne turg ja veebiplatvormid on osa uuest majandusest, mis on Euroopa jaoks väga oluline, kuid vaja on kehtestada selged ja õiglased eeskirjad. Veebiplatvormide ja turgu valitsevate korporatsioonide puhul võib täheldada mitmeid omadusi, mis on iseloomulikud ka monopoliseerimisele ja struktuurilisele koondmõjule, mis on ka oligopoolsete turustruktuuride aluseks. Tunnused nagu vertikaalne integratsioon, ebapiisav läbipaistvus kasutajatele, seostuse efekt ja võrgustiku mõju, millega kaasneb suur kontsentratsioon, põhjustavad struktuurseid konkurentsiprobleeme, mis mõjutavad nii tarbijaid kui ka töötajaid.

3.2.6. Platvormid võivad kindlustada oma turgu valitsevat seisundit kasutajate loodud sisu, sealhulgas nii tarbijate andmete ja käitumise kui ka eraldiseisvate tööjõuteenuste pakkujate osutatud teenuste abil. Kasutajatel ei ole piisavat juurdepääsu teabele ning neil ei ole võimalik mõjutada tingimusi, mille raames nad tegutsevad. Ka platvormidel jagatavaid soovitusi ja seal avaldatavaid edetabeleid iseloomustab läbipaistvuse puudumine. Ebaõiglaste ja diskrimineerivate edetabelite kasutamist tuleb käsitleda ebaõiglase konkurentsina.

3.2.7. Mastaabisääst on digitaalsete platvormide jaoks põhiline turul valitseva positsiooni saavutamise allikas. Äritegevuse laiendamise piirkulud on võrreldes traditsiooniliste ettevõtetega nullilähedased, kuna tööjõumahukaid teenuseid pakuvad platvormid kannavad kuritegelike meetodite abil suure osa kuludest ja riskidest üle üksikutele tööjõuteenuste pakkujatele. Platvormid väidavad mõnikord, et mastaabisääst on piiratud üksikute autojuhtide/kullerite/töötajate füüsilise suutlikkusega, ent samas ei ole neil vaja teha investeringuid turu laiendamiseks, et „värvata“ täiendavaid tööpakkujaid (või neid „lahti lasta“).

3.2.8. Praeguses ELi konkurentsi õigusraamistikus ei võeta piisavalt arvesse tööturгу mõjutavaid konkurentsiprobleeme, nagu tööandjate monopsoonne võim ega sotsiaalsete standardite alandamisest tulenevat konkurentsi, millel on kahjulikud tagajärjed nii tööandjatele, kes kannatavad talumatu konkurentsicurve all, kui ka liikmesriikidele, kes jäävad ilma maksutulust ja sotsiaalkindlustusmaksetest⁽³⁾. Nagu on näha mitmetest riikliku tasandi näidetest, ei pea konkurentsieeskirjad takistama kollektiivläbirääkimisi kõigi töötajate, sealhulgas platvormitöötajatega, et pidada aru uuenduslike vahendite ja kokkulepete üle.

3.2.9. Digitaalmajanduse turuvõimu hindamisel tuleb võtta rohkem arvesse erinevatel turgudel toimuva tegevuse kogusummat ning nende tegevuste koondmõju asjaomastele veebiplatvormidele ja -välistele turgudele. Samuti tuleb arvestada ka juurdepääsu kasutajaandmete edastamise algoritmidele, mida kasutatakse toodete, pakkuumiste, reklaami ja hindade kliendile kohandamiseks, võttes nõuetekohaselt arvesse andmesubjektide põhiõigusi.

3.3. Konkurentsipoliitika ELi vähese CO₂-heitega energia- ja keskkonnamärgide toetamisel

3.3.1. Komitee toetab komisjoni püüdlust tagada pikas perspektiivis Euroopa Liidu konkurentsivõime kasutades kestlikkust ja üleminekut turvalisele, kliimaneutraalsele ja ressursitõhusamale majandusele ning toetades ja tugevdades ringmajandust.

3.3.2. Komitee kutsub üles tugevdama rohelist kokkulepet kui Euroopa peamist kokkulepet 2050. aastaks kasvuhoonegaaside heitkoguste nulltaseme saavutamiseks. Seejuures võib kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite roll olla otsustava tähtsusega. ELi eesmärkide saavutamiseks oleks asjakohane keskkonnamäärade direktiivide toimivuskontrolli teostamine.

3.3.3. Seoses 2012. aasta järgse heitkogustega kauplemise süsteemiga (heitkogustega kauplemise direktiivid) pooldab komitee riigiabi meetmete edendamist. Komitee toetab riigiabi süsteemi läbivaatamist ja selle kohandamist vastavaks ELi uuele heitkogustega kauplemise süsteemile aastateks 2021–2030, millele on pandud suured lootused.

⁽³⁾ ELT C 429, 11.12.2020, lk 173.

3.3.4. Komitee toetab püüdlusi ELi nullsaaste eesmärgi saavutamiseks, samuti kõigi kavandatud energiatõhususe tagamise meetmete vastuvõtmist ning rakendamist. ELis tuleb soodustada keskkonnasäästlike investeeringute tegemist. Sellega seoses tuleb investeeringute keskkonnasäästlikkuse kindlaks tegemiseks rakendada võimalikult kiiresti kriteeriumeid, et otsustada, kas majandustegevus on keskkonnasäästlik või mitte⁽⁴⁾.

3.3.5. Komitee on juba varasemates arvamustes öelnud, et peab oluliseks taastuenergia kasutusele võtmise toetamist. Riigiabi peab olema suunatud taastuenergia toetamisele, maksimeerides riiklike vahendite keskkonnaalast, sotsiaalset ja majanduslikku kasu ning tagades samas varustuskindluse.

3.4. Konkurentsi kaitsmine töötlevas tööstuses

3.4.1. COVID-19 kriis paljastas ELi töötleva tööstuse süsteemi nõrkused, eriti tervishoiusektoris, milles väljaspool EL pärit meditsiiniseadmetest, sealhulgas isikukaitsevahenditest, näiteks maskidest ja hingamisaparaatidest ning teistest pandeemiavastases võitluses äärmiselt tähtsatest toodetest. EL vajab tugevat töötlevat tööstust, et eeskätt elutähtsates valdkondades varustaksid siseturgu Euroopa ettevõtteid. Komitee toetab Euroopa Komisjoni kehtestatud koordineeritud meetmeid, ent soovib, et EL läheks veelgi kaugemale ja pakuks tihedas koostöös liikmesriikidega sellele probleemile püsiva lahenduse. Ajutised meetmed, mis käsitlevad konkreetsete toodete tarnimist ELi-välistelt turgudelt, tuleb asendada alaliste lahendustega, eelkõige mis puudutab elutähtsate meditsiiniseadmete importi. Tugev ja vastupidav töötlev tööstus peaks olema üks konkurentsipoliitika sammastest.

3.4.2. Kolmandate riikide ettevõtetega konkureerimisel kutsub komitee võrdsete tingimuste loomiseks tagama ühesugused sotsiaalsed ja keskkonnaalased eeskirjad.

3.5. Võrdsete tingimuste tagamine maksustamise valdkonnas

3.5.1. Maksuvaldkonnas väljendab komitee heameelt komisjoni 2019. aastal kehtestatud meetmete üle. Samal ajal on oluline ka selles valdkonnas tagada aus konkurents eri riikide vahel. Eeskätt tuleb kindlustada suurem järelevalve maksualaste otsuste ja ebaseaduslike konkurentsieeliste üle, mis on saadud teatavate riikide ja nn suurte tegijate vahel sõlmitud lepingute kaudu. Selline tegevus moonutab vaba turgu ja kahjustab VKEsid, samuti loob riikide vahel kõlvatu konkurentsi⁽⁵⁾.

3.5.2. Digiteenuste reguleerimine on keskne küsimus, millele komisjon peaks keskenduma.

3.5.3. GAFA ettevõtete suhtes tuleb kasutusele võtta uus lähenemisviis, et tagada õiglasel võimalusel ja soodustada nendelt ettevõtetelt laekuva maksutulu võrdset jaotamist.

3.6. Finantssektori vastupanuvõimelisemaks muutmine pangandusliidu kontekstis

2008. aasta finantskriisi ja selle mõju tõttu reaalmajandusele ja turgude usaldusele jälgitakse pidevalt pangandussektoris kasutatavaid tavasid, mida õigustab põhjendatud kartus tõsiste probleemide kordumise pärast. Ajutine riigiabi on päästnud finantssektori kokkuvarisemisest. Selle tegevusvaldkonna restruktureerimisega kaasnes teatavate pangaasutuste kadumine, aga ka koondumisi, mis võivad olla murettekitavad mitte üksnes finantssektori stabiilsuse tõttu võimaliku uue kriisi korral tulevikus, vaid eeskätt ka seetõttu, et uute kontsernide suurus võib tekitada konkurentsi moonutavaid olukordi. Komitee kutsub komisjoni üles olema tähelepanelik ja ettevaatlik turgu valitseva seisundi võimaliku kuritarvitamise suhtes, mis võib kahjustada tarbijate huve ja ettevõtjate, eeskätt VKEde rahastamist.

3.7. Ausa konkurentsi tagamine toiduainete, tarbijate ja tervishoiu sektoris

3.7.1. Põllumajanduse ja toiduainete valdkonnas on oluline kaitsta Euroopa päritolunimetusega tooteid. Seemnete ja pestitsiidide sektor on põllumajandustootjate ja tarbijate jaoks otsustava tähtsusega, kuid sellest tuleneb ka probleeme, mis ulatuvad tarbijakaitse, toiduohutuse ning keskkonna- ja kliimaalaste standardite järgimise küsimustest kaugemale.

3.7.2. Tarbijakaitset peab tasakaalustama meetmetega, millega toetatakse ja edendatakse uuenduslikke ettevõtteid ja VKEsid viisil, mis ei kahjusta dünaamilist konkurentsi turul. See on peamine viis kvaliteetsete töökohtade loomiseks ja tootmissüsteemi dünaamilise jätkusuutlikkuse tagamiseks.

⁽⁴⁾ ELT L 198, 22.6.2020, lk 13.

⁽⁵⁾ ELT C 97, 24.3.2020, lk 62.

3.8. Transpordi- ja postiteenused

Komitee tunnustab transpordi- ja postiteenuste olulisust ning vajadust luua võrdsed tingimused, et need sektorid saaksid kogukonda toetada. Seoses transpordiga soovib komitee komisjonil kontrollida, kas ja mil määral võiks petroolimaksust vabastamine kujutada endast lennuettevõtjatele antavat ebaseaduslikku abi raudteetranspordiga võrreldes.

4. Jõudude ühendamine üleilmse konkurentsikultuuri edendamiseks

4.1. Konkurentsipoliitika rahvusvaheline mõõde peaks olema eeskirjade väljatöötamisel ja jõustamisel keskne komponent. Konkurentsipoliitika areneb rahvusvahelisel areenil, kus konkurentsioiguse mõisted ja põhimõtted on väga erinevad, mis seab ELi ettevõtted ebasoodsasse olukorda.

4.2. Paljud VKEd kannatavad, kuna ELi eeskirjad on rahvusvaheliste konkurentide omadega võrreldes ebapiisavad. Ebaõiglane konkurents on probleem, millega tuleb võidelda, et kaitsta ELi standardeid. Euroopa ettevõtteid on esitanud mitmeid kaebusi (vähene paindlikkus). Mõnes kolmandate riikide tootmispiirkonnas, kus ei rakendata samu keskkonna- ja sotsiaalstandardeid kui ELis, tekitab see turumoonutusi Euroopa ettevõtjate, peamiselt VKEde kahjuks. See peaks Euroopale muret tegema.

4.3. ELi konkurentsimudelit on vaja tutvustada rahvusvahelisel tasandil. EL peab olema teerajaja ülemaailmse konkurentsikultuuri loomisel, mis tagaks nii ettevõtteid kui ka töötajaid kaitsva süsteemi. Meil on vaja põhjalikku arutelu konkurentsioiguse mõiste üle Euroopas võrreldes teiste majanduspiirkondade, nimelt Ameerika Ühendriikide ja Hiinaga, näiteks kestlikkuse ja keskkonnaga seotud teemadel.

4.4. Turuvabaduse ja kontsentratsiooni tasakaalu tagamiseks ei ole piisav viidata konkurentsile muude üleilmsete suurte turuosaliste poolt, eriti kui need pärinevad välismaistele ettevõtjatele suletud riikidest. Komitee rõhutab, et väga oluline on, et EL järgiks sidusat lähenemisviisi ELi tasandil, mille eesmärk on siduda omavahel inimõiguste ja töötajate õiguste järgimine, kestliku arengu eesmärkide elluviimine ja kõikjal maailmas äritehingutes kestlike investeeringute tegemine. Erinevatele kolmandatele riikidele võimaldatavad sooduskaubandus- ja tariifikavad tuleks läbi vaadata ja muuta need sõltuvamaks kestliku arengu standardite tõhusast rakendamisest, et luua Euroopa ettevõtjatele õiglased ja võrdsed konkurentsitingimused. Sellega seoses teeb komitee ettepaneku, et alternatiivina konkurents nõrgestavatele ettevõtete ühinemisele tuleks kehtestada meetmed, mille eesmärk on toetada ettevõtjaid keskkonnasäästlike investeeringute tegemisel kolmandatel turgudel. Need meetmed võiksid hõlmata maksusoodustusi teadus- ja arendustegevusele ning julgustada Euroopa tootjaid sõlmima kokkuleppeid, et kooskõlastada ekspordi- ja investeerimisstrateegiad välismaal, lähtudes seejuures ELi majandus-, sotsiaal- ja keskkonnastandarditest.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte“

(COM(2020) 569 final – 2020/260 NLE)

(2021/C 123/02)

Raportöör: **Louise GRABO**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Liidu Nõukogu, 26.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 187 ja artikli 188 lõige 1
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	240/0/5
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kinnitab, et see strateegiline algatus on asjakohane ning et Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõtte (EuroHPC) on konkreetne samm kooskõlas Euroopa Liidu pilvandmetöötuse strateegiaga ja ka ELi laiema strateegia lahutamatu osa (mis hõlmab muu hulgas küberturvalisust, digitaalset ühtset turgu, Euroopa gigabitühiskonda, avatud teadust, programmi „EL tervise heaks“ ja Resc-EU-d).

1.2. Komitee on arvamusel, et ELi viimastel aastatel ja ka pärast COVID-19 pandeemia puhkemist tehtud investeeringud tiptasemel superarvustusseadmete hankimiseks ja käitamiseks ei ole ikka veel optimaalsel tasemel võrreldes liidu konkurentidega (Ameerika Ühendriigid, Hiina ja teised). Tarvis on täiendavaid ressursse ning investeeringuid, sealhulgas ka nende ELi liikmesriikide poolt, kes on selles vallas vähem arenenud ja/või on sellesse valdkonda vähem kaasatud. Selleks, et EL saaks üleilmsel tasandil kõrgjõudlusega andmetöötuse rakenduste vallas konkureerida, tuleb need ressursid kindlasti ühendada sidusate ELi uurimis- ja innovatsiooniprogrammide ning järgmise mitmeaastase finantsraamistikuga aastateks 2021–2027, sh taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend.

1.3. Komitee toetab tööstuslikku lähenemisviisi ELi uuendatud tööstusstrateegia ja sellesse kaasatud VKEdes strateegia raames, et arendada Euroopas välja väikese energiatarbega mikrokiipide järgmine põlvkond, mis vähendaks ELi sõltuvust impordist ning tagaks juurdepääsu tippkvaliteediga kõrgjõudlusega andmetöötuse tehnoloogiale ja oskusteabele.

1.4. Komitee kutsub komisjoni üles kahekordistama jõupingutusi, et koostada mitmeaastane tegevuskava, mis tagaks ELi kodanikuühiskonna huvi ja annaks praktilise panuse ühisettevõtte strateegilistes sektorites (terviseohtudest varase teavitamise süsteemid, valmisolek, katseprogrammid koolituseks katastroofiohu leevendamise ja küberturvalisuse valdkonnas) vastavatel tasanditel juhtimiseks. Selleks tuleb lisaks olemasolevatele kõrgjõudlusega andmetöötuse pädevuskeskustele ja digitaalse innovatsiooni keskustele kiiresti integreerida olemasolevatesse ühisettevõtete nõuanderühmadesse alalise kodanikuühiskonna dialoogi lisaväärtus ja võimendav roll. Komitee oleks oma olemuse tõttu ideaalne partner ühisettevõtte EuroHPC iga-aastase ELi avatud dialoogifoorumi korraldamisel, millega kaasneksid haridusalased teadlikkuse suurendamise kampaaniad ning teadus- ja teadmistevõrgustike, sotsiaal- ja majanduspartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja meedia aktiivne kaasamine.

1.5. Komitee hinnangul peab EL koguma kodanikuühikonnalt tagasisidet, et paremini jälgida, selgitada ning ELi institutsioonide ja liikmesriikide kaudu edendada ühisettevõtte EuroHPC lühiajalise ja keskpika perioodi lisaväärtust ning selle kui juriidilise ja strateegilise vahendi pakutavaid eeliseid ja võimalusi erinevatele sektoritele. Ühisettevõtte EuroHPC ei peaks tooma kasu pelgalt teadus-/uurimiskogukondadele, vaid ka tagama huvitatud vahendajate, nt avaliku sektori institutsioonide, ELi sotsiaalpartnerite ja kodanikuühikonna organisatsioonide, tööstus- ning väikese ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd) esindavate organisatsioonide ning väärtusahela osapoolte suurema huvi ja kaasatuse tarkvararakenduste arendamisse, taristule juurdepääsu tagamise, mis on eriti tähtis väiksematele riikidele, ning tugevdama mitterahalist osalust kõrgjõudlusega andmetöötuse ühisettevõttes.

1.6. Komitee tunneb heameelt selle üle, et kaks komisjoni partnerit avaliku ja erasektori lepingulises partnerluses võivad saada esimesteks erasektorist pärit liikmeteks, mis on oluline ELi tööstuse osalemiseks ühissetevõttes päris algusest peale. Eriti kehtib see konkurentsipõhiseid lahendusi/kohandatavust pakkuvate mikroettevõtjate ja VKEde kohta, kuid neid ähvardab riigihangete puhul oht jääda kõrvale või ebasoodsasse seisu, kui nad ei ole konkreetsete õiguslike sätetega ja/või olemasolevate konsortsiumivormidega piisavalt kaitstud. Komitee rõhutab, kui oluline on ajakohastada konkreetsete riigihankemenetluste kehtestamist ja lepingu sõlmimise kriteeriume, et hõlbustada olemasolevate või uute VKEde klastrite kaasamist kõnealusesse ühissetevõtteid käsitlevasse ELi määrusesse⁽¹⁾, mis hõlmab klassikalisi kõrgjõudlusega andmetöötuse superarvuteid ja tarkvararakendusi, aga ka kvantarvute/simulaatorite hankeid.

1.7. Komitee tervitab võimalust kaasata rohkem partnereid, aga nõuab ka, et uued partnerid, eelkõige ELi-välised partnerid, täidaksid vastastikkuse põhimõtet.

1.8. EL peaks maksimaalselt ära kasutama ühissetevõtte EuroHPC tehnoloogia arendamise pakutava võimaluse, et arendada välja asjaomased Euroopa tööstussektorid kogu tootmisahela (disain, tootmine, rakendamine ja kohaldamine) katmiseks.

1.9. EL peaks keskpika perioodi eesmärgiks seadma Euroopa tehnoloogia abil kõrgjõudlusega andmetöötuse kavandamise ja tootmise võimekuse saavutamise.

2. Üldised märkused

2.1. Euroopa Komisjon võttis 10. märtsil 2020 vastu teatise „Euroopa uus tööstusstrateegia“, milles esitati ambitsioonikas Euroopa tööstusstrateegia, mille eesmärk on juhtida üleminekuid kliimaneutraalsusele ja juhtpositsioonile digitaalvaldkonnas. Teatise rõhutab komisjon vajadust toetada peamiste progressi võimaldavate tehnoloogiate, sealhulgas kõrgjõudlusega arvutite ja kvanttehnoloogia arendamist, mis on Euroopa tööstuse tuleviku jaoks strateegiliselt olulised. Sellele järgnenud 27. mai 2020. aasta teatise „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“⁽²⁾ määratleti kõrgjõudlusega andmetöötuse rakendused strateegilise digitaalse suutlikkusega, mis on esmatähtis Euroopa majanduse taastamise tehtavate investeeringute allikate jaoks, nagu taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend, InvestEU programm ja strateegiliste investeeringute rahastamisvahend.

2.2. Ühissetevõtte EuroHPC rakendused suudavad ülisuure andmetöötlusvõimsusega „superarvutiteks“ nimetatavate seadmete abil lahendada äärmiselt keerulisi ja suurt võimekust nõudvaid probleeme. Need on tänapäeval tähtis tegur, et saavutada üleilmne juhtpositsioon teadusstrateegiate, tööstusstrateegiate, bioloogilise ohu ja (küber)terrorismi ohu strateegiate valdkonnas, ning on seega äärmiselt tähtsad riikliku julgeoleku, riigikaitse, geopoliitiliste katsumustega toimetuleku ning üldisemalt meie ühiskonna digi- ja roheülemineku jaoks. Ühissetevõtte EuroHPC rakendused on ka andmepõhise majanduse liikumapanev jõud, mis võib võimaldada sellistel olulistel tehnoloogiatel nagu tehisintellekt, andmeanalüüs ja küberturvalisus kasutada ära suurandmete tohutut potentsiaali.

2.3. Kõrgjõudlusega andmetöötlus on muutumas aina olulisemaks vahendiks ka üleilmsel tasandil ja see toetab avaliku sektori otsustusprotsessi, simuleerides erinevaid stsenaariume ning toetades ülemaailmset ja piirkondlikku ühist valmisolekut looduslikele (nt tsunamid, üleujutused, tulekahjud, maavärinad jms) ja inimtekkelistele ohtudele (nt tööstuslikud ohud) reageerimiseks ning tagades selleks vajalikud teadmistevõrgud. Selles raamistikus on ühissetevõtte EuroHPC süsteemid kasutatavad ja nende lisaväärtus suureneks, kui korraga esineb mitu ühiskonnale olulise negatiivse mõjuga ohtu.

2.4. Ühissetevõtte EuroHPC kaasab mitmeid tööstusvaldkondi, et võimaldada innovatsiooni ja arengut suurema väärtusega toodete ja teenuste suunas, mida pakutakse sise- ja ülemaailmsel turul, sillutades teed uute tööstusrakenduste väljatöötamisele kombineerituna muude tiptasemel digitehnoloogiatega.

2.5. Kõrgjõudlusega andmetöötuse rakendused ja taristud on olulised peaaegu igas uurimisvaldkonnas alates fundamentaalfüüsikast kuni biomeditsiinini, et saavutada sügavam teaduslik arusaam ja läbimurded.

⁽¹⁾ Nõukogu 28. septembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1488, millega asutatakse Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötuse ühissetevõtte (ELT L 252, 8.10.2018, lk 1).

⁽²⁾ „Euroopa võimalus: parandame vead ja teeme ettevalmistusi järgmise põlvkonna jaoks“, COM(2020) 456 final.

2.6. Kõrgjõudlusega andmetöötlust kasutatakse seoses COVID-19 pandeemiaga, sageli koos tehisintellektiga, et kiirendada uute ravimite avastamist, prognoosida viiruse levikut, planeerida ja jaotada nappe meditsiiniressursse ning prognoosida tõkestamismeetmete ja epideemijärgsete stsenaariumide mõjusust.

2.7. Kõrgjõudlusega andmetöötlus on ka oluline vahend, mille abil teadlased ja poliitikakujundajad saavad lahendada suuri ühiskondlikke katsumusi alates kliimamuutustest, rändest, arukast ja keskkonnahoidlikust arengust ning säästvast põllumajandusest kuni personaalmeditsiini ja kriisiohjeni ELis koos naaberriikide ja kolmandate riikidega.

2.8. Komisjoni talituste töödokumendi (SWD ...) ⁽³⁾ kohaselt on Euroopa olnud ja on endiselt kõrgjõudlusega andmetöötluse rakenduste vallas maailmas juhtival kohal, ent Euroopa superandmetöötluse taristu jääb maailma edetabelis teistest maha.

2.9. Üks laialdaselt aktsepteeritav kõrgjõudlusega andmetöötluse piirkondliku konkurentsivõimelisuse näitaja on iga piirkonna maailma kümne parima ja viiesaja parima superarvuti loetellu kuuluvate süsteemide arv.

2.10. Ühisettevõtte EuroHPC mõjuhinnangu ja Euroopa Investeerimispinga uuringu ⁽⁴⁾ andmetel on lähtejoon järgmine: ühisettevõtte EuroHPC mõjuhinnangu andmetel on „Probleem nr 1 (ELil ei ole maailma parimad superarvutid...). Praegu ei asu ELis ühtegi maailma 10 juhtivast superarvutist. Võrreldes USA, Hiina või Jaapaniga investeerivad EL ja liikmesriigid ühiselt kõrgjõudlusega andmetöötlustehnoloogia varustusse ja taristutesse märkimisväärselt vähe.“

2.11. Lähiaastatel sõltub Euroopa juhtroll andmepõhises majanduses, teaduse tiptase ja tööstuse konkurentsivõime üha enam tema suutlikkusest töötada välja peamised kõrgjõudlusega andmetöötluse tehnoloogiad, tagada juurdepääs maailmatasemel superandmetöötlusele ja andmetaristutele ning säilitada kõrgjõudlusega andmetöötluse rakenduste valdkonnas oma praegune tiptase. Selle saavutamiseks on vaja ühisettevõtete kaudu üleeuroopalist strateegilist lähenemist.

2.12. Esimene Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõtte loodi 2018. aasta oktoobris õigus- ja finantsraamistikuna, mis koondab ELi, 32 riigi ja kahe erasektori pärit osaleja ressursse: Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse tehnoloogiaplatform (ETP4HPC) ja suurandmete väärtuse ühendus (BDVA).

2.13. Seni on ühisettevõtte kasutanud oma strateegilisteks investeeringuteks 2014.–2020. aasta mitmeaastase finantsraamistiku vahendeid. Pärast 20 kuud kestnud tegevust on ettevõtte märkimisväärselt suurendanud koguinvesteeringuid kõrgjõudlusega andmetöötluse Euroopa tasandil ning on hakanud täitma oma ülesannet taastada Euroopa positsioon kõrgjõudlusega andmetöötluse juhtiva jõuna. 2020. aasta lõpuks võetakse kasutusele maailmatasemel superandmetöötlus- ja andmetaristu, mis on kättesaadav nii avaliku kui ka erasektori kasutajatele kogu Euroopas. Ettevõtte investeeringutega toetatakse kogu Euroopas ka kõrgjõudlusega andmetöötluse pädevuskeskusi, mis tagavad kõrgjõudlusega andmetöötluse laialdase kättesaadavuse liidus ning pakuvad konkreetseid teenuseid ja vahendeid tööstuse (sh VKEd) innovatsiooniks ja kõrgjõudlusega andmetöötluse oskuste arendamiseks ning teadusuuringuid ja innovatsiooni kriitilise tähtsusega kõrgjõudlusega andmetöötluse riist- ja tarkvara tehnoloogiate ja rakenduste valdkonnas. See suurendab ELi võimet toota uuenduslikku kõrgjõudlusega andmetöötluse tehnoloogiat.

2.14. Nõukogu 2018. aasta määrusega ⁽⁵⁾ ühisettevõtte EuroHPC asutamiseks seati eesmärk jõuda superandmetöötluse vallas järgmise tasemeni – eksatasandi jõudlus. Vt põhjendus 12: „Ühisettevõtte tuleks asutada ja see peaks alustama tegevust hiljemalt 2019. aasta alguses, et täita eesmärk varustada liit 2020. aastaks eksatasandisele taristuga ning töötada umbes 2023.–2025. aastaks välja eksatasandi jõudluse saavutamiseks vajalikud tehnoloogiad ja rakendused“. Selline andmetöötlusvõimsuse suurenemine tuleneks ka kvantarvutite kasutuselevõttust ja üleminekust eksatasandist võimsamatele tehnoloogiatele.

2.15. Käesolev kavandatav määrus on sisuliselt nõukogu määrusega (EL) 2018/1488 loodud olemasoleva algatuse jätk, millega tehakse parandusi, et kohandada 2018. aasta määrust järgmiste mitmeaastase finantsraamistiku programmidega, kuid ka selleks, et kajastada komisjoni prioriteete ja võimaldada ühisettevõttel kasutada uue mitmeaastase finantsraamistiku 2021.–2027. aasta programmide rahalisi vahendeid.

2.16. Komisjoni talituste töödokumendis (SWD(2020) 179 final) analüüsitakse peamiste sotsiaal-majanduslike ja tehnoloogiliste tegurite arengut ning kasutajate vajadusi, mis mõjutavad kõrgjõudlusega andmetöötluse ning andmetaristute, -tehnoloogiate ja -rakenduste tulevast arengut ELis ja kogu maailmas, võttes arvesse ELi poliitilisi prioriteete aastateks 2020–2025.

⁽³⁾ „Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next decade“, SWD(2020) 179 final.

⁽⁴⁾ „Equipping Europe for world-class High Performance Computing in the next decade“, SWD(2020) 179 final.

⁽⁵⁾ Nõukogu määrus (EL) 2018/1488.

2.17. Kõrgjõudlusega andmetöötlust kasutatakse enam kui 800 teadus-, tööstus- ja avaliku sektori rakenduses, millel on tähtis roll tööstuse innovatsioonivõimekuse suurendamisel, teadustöö arendamisel ning inimeste elukvaliteedi parandamisel. Euroopa on tänapäeval mitmesugustes erinevates valdkondades, näiteks individuaalsete meditsiiniteenuste, ilmaprognooside, uute lennukite, autode ja materjalide väljatöötamise ning ravimite ja energeetika, inseneritöö ning tootmise vallas liidrikojal.

2.18. Kavandatava ühissetevõtte juhtimine ja hääleõiguste jaotamine jäävad samaks, nagu on määratletud nõukogu määruses (EL) 2018/1488. Ühissetevõtte EuroHPC jätkab kõrgjõudlusega andmetöötluse strateegilise tegevuskava rakendamist, nagu on määratletud Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissetevõtte teadusuuringute ja innovatsiooni nõuanderühma (RIAG) ja ühissetevõtte EuroHPC taristu nõuanderühma (INFRAG) välja töötatud mitmeaastastes strateegilistes teadusuuringute ja innovatsiooni tegevuskavades, mida täiendab ühissetevõtte EuroHPC erasektorist pärit osaliste strateegiline teadusuuringute kava, et luua kõrgjõudlusega andmetöötluse ökosüsteem. Liidu rahaline panus ühissetevõttesse EuroHPC 2021.–2027. aasta mitmeaastase finantsraamistiku alusel oleks [XXX] eurot, millele lisandub vähemalt sama suur kogusumma osalevatelt riikidelt ja ühissetevõtte EuroHPC erasektorist pärit osalistelt. Ühissetevõtte kasutab neid vahendeid peamiselt selleks, et viia ellu oma tegevusi viie eespool kirjeldatud tegevussuuna raames.

2.19. Kavandatava Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühissetevõtte EuroHPC peamised oodatavad tulemused järgmisel kümnendil on järgmised:

- keskklassi superarvutite ning vähemalt kahe kõrgema klassi eksatasandi süsteemiga ja kahe kõrgema klassi eksatasandist võimsama süsteemiga (vähemalt üks igast kategooriast on ehitatud Euroopa tehnoloogiaga) liidendatud turvaline ja üliühendatud ühissetevõtte EuroHPC ning andmetöötlus- ja andmetaristu;
- kõrgetasemelisi andmetöötlussüsteeme hõlmavad hübriid-andmetöötlustaristud;
- kvantsimulaatorid ja kvantarvutid kõrgjõudlusega andmetöötluse taristutes;
- turvaline pilvepõhine kõrgjõudlusega andmetöötlus- ja andmetaristu Euroopa erakasutajatele;
- kõrgjõudlusega andmetöötlusel põhinev võimekus ning Euroopa avalikel andmeruumidel põhinevad teenused teadlastele, tööstusele ja avalikule sektorile;
- järgmise põlvkonna tehnoloogia koostisosad (riist- ja tarkvara) ning nende integreerimine eksatasandi ja eksatasandist võimsamate süsteemide uuenduslikesse kõrgjõudlusega andmetöötluse arhitektuuridesse;
- kõrgjõudlusega andmetöötluse rakenduste tippkeskused ja kõrgjõudlusega andmetöötluse tarkvara kasutamine tööstuses koos uute algoritmide, koodide ja tööriistadega on optimeeritud superarvutite tulevaste põlvkondade jaoks;
- kõrgjõudlusega andmetöötluse ning peamiste tööstussektorite andmerakenduste ja -teenuste ulatuslikud tööstuslikud katsesendid ja -platvormid;
- riiklikud kõrgjõudlusega andmetöötluse pädevuskeskused, mis tagavad kõrgjõudlusega andmetöötluse laialdase katvuse ELis ning konkreetseid tööstusinnovatsiooni teenused ja ressursid (sh VKEd);
- Euroopa töötajate kõrgjõudlusega andmetöötluse oskuste ja oskusteabe märkimisväärne suurendamine;
- tõhustatud andmetalletus, töötlemissuutlikkus ja uued teenused avalikku huvi pakkuvates valdkondades kõigis liikmesriikides.

2.20. Ühissetevõtete peamised saavutused

- Ühissetevõtte EuroHPC on eraldiseisvalt ja koos liikmesriikidega oluliselt suurendanud Euroopa tasandil kõrgjõudlusega andmetöötlusesse tehtavate investeeringute taset ning kvaliteeti.
- 2020. aasta lõpuks pakub ühissetevõtte EuroHPC ELile maailma parimaid superarvuteid.
- Ühissetevõtte EuroHPC tagab Euroopas võtmetehnoloogiate allika.
- Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse pakkumine ja turg.
- Ühissetevõtte EuroHPC strateegia ning selle mõju kõrgjõudlusega andmetöötluse väärtusahelale.

3. Turutrendid ning peamised saadud õppetunnid

3.1. Komisjoni talituste töödokumendis esitatakse viimased ühissetevõtte EuroHPC turunäitajad ja antakse ülevaade peamistest kogemustest, mis on saadud ühissetevõtte senisest tegevusest.

3.2. Ühissetevõtte EuroHPC juhtimisest ja haldamisest saadud õppetunnid: ühissetevõtte EuroHPC on juba omandanud rohkelt töökogemusi, seejuures on sidusrühmade seas toimunud ulatuslikke arutelusid juhtimise, haldamise ja teiste tööga seotud aspektide kohta. Näited:

- ühissetevõtte EuroHPC juhatuse 13 koosolekut, millel on regulaarselt osalenud ka Euroopa Komisjoni ja 32 osaleva riigi esindajad;
- ühissetevõtte nõuanderühmad (RIAG ja INFRAG) on juba korraldanud mitmeid koosolekuid ning kaks erasektorist pärit osalist (ETP4HPC ja BDVA) on neid toetanud aktiivse osalusega;
- kaheksa asukoha valimine ja ühissetevõtte EuroHPC kaheksa superarvuti hankemenetluste käivitamine ning ühissetevõtte 2019. ja 2020. aasta pakkumiskutsete algatamine.

3.3. Peamised seni saadud õppetunnid saab alljärgnevalt kokku võtta 22 rakendamise aspekti vallast:

- kaasrahastamise kava lihtsustamine;
- ELi ja riiklike vahendite ühendamist ühissetevõtte EuroHPC erinevate tegevuste rahastamisel tuleb lihtsustada ja optimeerida;
- soovitusel hõlmavad ühtset osalemiskõlblikkuse kriteeriumite kogumit (32 erineva riiklike kõlblikkuskriteeriumite kogumi asemel);
- kõigi rahaliste sisse maksete tsentraalne haldamine (välja arvatud põhjendatud juhtudel) kavandatava „Horisont Euroopa“ loomise määruse artikli 8 lõike 1 punkti c kohaselt ning paindlikkus osalejate teadusuuringute ja uuendustegevuste rahastamisel erinevate ELi ja riikliku rahastamise osakaalude kasutamiseks;
- rohkem paindlikkust erasektorist pärit osaliste ja teiste erasektori osapoolte panuse osas ühissetevõtte EuroHPC tegevustesse, eelkõige uute koostöövormide kasutamiseks, näiteks spetsiifilise tööstuslikuks kasutamiseks mõeldud kõrgjõudlusega andmetöötluse taristu kaasrahastamiseks.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Enamik projektipartneritest on teadusorganisatsioonidest (75% tulevaste ja kujunemisjärgus tehnoloogiaste projektide rahastuse kogusummast), kelle tõukejõud ei ole saavutatud tulemuste industrialiseerimine. Tõhustatud ja järjepidevad koolitused peaksid samuti olema oluline tegur mitte ainult järgmiste ühissetevõtte EuroHPC rahastatud eksatasandi-eelsete ja eksatasandi superarvutite, vaid ka tulevaste andmetöötlusseadmete põlvkondade täielikul kasutamisel. Simulatsioonikeskselt kõrgjõudlusega andmetöötluselt täieliku IT taristu kontiinumini juurde, Edge'ist kõrgjõudlusega andmetöötluse juurde liikumine on suur väljakutse. Selleks on vaja luua tugev seos kõrgjõudlusega andmetöötluse kogukonna ja teiste ökosüsteemide vahel, nagu suurandmed, tehisintellekt ja asjade internet. Kui programmiga „Horisont 2020“ saavutatud tempo säilib, võib Euroopa ka tulevikus selles valdkonnas maailmas juhtivale kohale jääda.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Soovitus: nõukogu soovitus euroala majanduspoliitika kohta“

(COM(2020) 746 final)

(2021/C 123/03)

Raportöör: **Judith VORBACH**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 27.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav seksioon	majandus- ja rahaliidu, majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	14.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	234/1/8
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. EL on jõudnud oma ajaloo sügavaimasse majanduslangusesse. Valitseb ebakindlus ja tuleb võtta suuri riske. Pandeemiakriis suurendab tõenäoliselt ka tasakaalustamatust ja ebavõrdsust. Seda silmas pidades väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee komisjoni soovituste üle heameelt. Komitee toetab ka majanduspoliitilist lähenemisviisi majanduse taastamiseks, investeeringute suurendamiseks, ühtse turu edasiseks integreerimiseks, õiglaste töötingimuste tagamiseks ning majandus- ja rahaliidu süvendamiseks. Komitee toetab kindlalt taasterahastut „NextGenerationEU“ käsitlevat paketti ja kutsub üles jõudma vajalike kokkulepeteni võimalikult kiiresti.

1.2. Taastumine on edukas ainult siis, kui sellega kaasneb majanduse ja ühiskonna ümberkorraldamine. Usalduse taastamine on oluline nõudluse stabiliseerimiseks. Eelarve-eeskirjad tuleks suunata healole keskenduvat majanduse juhtimisele, sealhulgas tasakaalus eelarve nõudele, ning need ei tohiks uuesti jõustuda enne töötuse märkimisväärset vähenemist. Hoolikalt tuleks kaaluda kriisi mõju ebavõrdsusele ja sotsiaal-majanduslikule ebakindlusele. Parandada tuleks nii ettevõtlus- kui ka sotsiaalset keskkonda. Vaja on sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna paremat kaasamist kliimapoliitikasse ning riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse, samuti maksupoliitika otsustavat reformi, et lahendada majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid probleeme. Pangandusliit ja kapitaliturgude liit tuleb lõpule viia, seades esikohale finantsturgude stabiilsuse.

2. Taustteave

Komisjon soovib euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, et

2.1. tagada taastamist toetav poliitika: eelarvepoliitika peaks jääma toetavaks kogu 2021. aasta jooksul. Kui tingimused seda võimaldavad, tuleb lõpetada järk-järgult toetuse andmine viisil, mis leevendab kriisi sotsiaalset ja tööturuga seotud mõju, ning tagada võla kestlikkus. Samuti on eesmärk parandada avaliku sektori finantsjuhtimist ning suunata avaliku sektori kulutused taastumise ja vastupidavusega seotud vajadustele;

2.2. rakendada reforme, mis tugevdavad tootlikkust ja tööhõivet, suurendades investeeringuid, et toetada taastumist kooskõlas õiglaste ja kaasava rohe- ja digipöördega; integreerida veelgi ühtset turgu; tagada tulemuslik aktiivne tööturupoliitika, õiglaste töötingimused ja sotsiaalpartnerite kaasamine; lahendada digipöördest tulenevad maksuprobleemid, võidelda agressiivse maksuplaneerimise vastu ning toetada CO₂ heite maksustamist ja keskkonnamakse;

2.3. tugevdada riiklikke institutsioonilisi raamistikke: kiirendada reforme, et tagada ELi vahendite kasutamist, tugevdada halduslikku tulemuslikkust, vähendada ettevõtete halduskoormust, kehtestada tulemuslikud raamistikud pettuste, korrupsiooni ja rahapesu vastu võitlemiseks; parandada maksejõuetusraamistikke, viivisnõudeid ja kapitali tõhusat jaotamist;

2.4. tagada makromajanduslik finantsstabiilsus: säilitada majanduse krediidikanalid ja meetmed elujõuliste ettevõtete toetamiseks; säilitada pangandussektoris usaldusväärsed bilansid, sealhulgas jätkates viivislaenude vähendamist;

2.5. teha edusamme majandus- ja rahaliidu süvendamisel. See aitab tugevdada euro rahvusvahelist rolli ja edendada kogu maailmas Euroopa majandushuve.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa Komisjoni 2020. aasta kevade majandusprognoos, mille kohaselt on „ELis alanud liidu ajaloo sügavaim majanduslangus“, on saanud reaalsuseks. COVID-19 kriis on toonud kaasa šokke nii nõudluse kui ka pakkumise poolel, mistõttu prognoositakse, et 2020. aastal väheneb SKP 7,8%. Olukord tööturul on samuti halvenenud, kuigi kaugeleulatuvate poliitikameetmete (nt lühendatud töötaja kavad) tõttu ei kajastu majanduslangus töötuse määrades täielikult. Siiski on vähenenud töötundide koguarv ja töajõud osalemise määra, sest heitunud töötajad on tööturult lahkunud.

3.2. 2021. aastal peaks majandus taastuma oodatust aeglasemalt ja valitseb suur ebakindlus. Komitee rõhutab, kui oluline on ennetada mitmeid tõsiseid riske, sealhulgas W-kujulist majanduslangust, massilist töötust, pankrotte, finantsturgude ebastabiilsust, deflatsiooni ning ebakindluse negatiivset mõju tarbimisele ja investeeringutele. Pandeemiakriis suurendab tõenäoliselt ka olemasolevaid probleeme, näiteks investeeringute vähesus, liikmesriikide ja piirkondade vaheliste erinevuste suurenemine, ebavõrdsus ühiskonnas ja poliitilised pinged. Lisaks võivad 2021. aasta arengusuundumused tuua kaasa negatiivseid pikaajalisi mõjusid, samal ajal jääb kiireloomuliseks probleemiks endiselt kliimakriis.

3.3. Seda silmas pidades väljendab komitee komisjoni soovitude paketi üle heameelt. Neis kajastuvad paljud komitee täiendavas arvamuses „Euroopa majanduspoliitika 2020“⁽¹⁾ esitatud kaalutlused. Lisaks on taastumine edukas ainult siis, kui sellega kaasneb majanduse ja ühiskonna ümberkorraldamine, et saavutada integreeritum, demokraatlikum ja sotsiaalselt arenenum liit. 2021. aastal on majanduspoliitika kujundajate peamine ülesanne luua kestlikku ja kaasavat majanduskasvu soodustav keskkond. Seetõttu on oluline taastada usaldus.

3.4. Komitee toetab kriisiga võitlemiseks kindlalt jõulist reageerimist ELi tasandil, sealhulgas taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend. Kiireks ja tõhusaks taastumiseks on hädasti vaja solidaarsust. Euroopa ettevõtted, töötajad ja kodanikuühiskond vajavad kriisiga toimetulekuks vahendeid. Seetõttu ei tohiks taastekava kahtluse alla seada ega selle rakendamist edasi lükata. Kõik vajalikud kokkulepped tuleks sõlmida võimalikult kiiresti.

4. Konkreetsed märkused

4.1. Komiteel on hea meel komisjoni soovitusel tagada majanduse taastamist toetav poliitiline hoiak. Toetusmeetmete järkjärguline kaotamine liiga vara nõrgendaks ELi kriisivastaste meetmete mõju. Valitsused peaksid saama vajalikke meetmeid rakendada, olenemata oma praegusest võlatasemest. Parim viis riigi rahanduse jätkusuutlikkuse saavutamiseks on tagada kestlik ja kaasav majanduskasv. Tootlikkuse toetamine võib järgmistel aastatel kiirendada eelarvepuudujäägi vähendamist⁽²⁾. Selleks et vältida tagasipöördumist vanade eelarve-eeskirjade juurde ja suunata need ümber heaolule keskenduvale majanduse juhtimisele,⁽³⁾ kutsub komitee üles läbivaatamist võimalikult kiiresti jätkama. Ajakohastatud eelarve-eeskirjad ei tohiks mingil juhul jõustuda enne, kui töötuse määr on oluliselt langenud.

4.2. Komiteel on hea meel komisjoni soovitusel suurendada era- ja avaliku sektori investeeringuid. Selleks et saavutada taastumine lühikese aja jooksul, tugevdada konkurentsivõimet, jääda ülemaailmseks majandusjõuks ning kaitsta tulevaste põlvkondade heaolu sotsiaalset ja keskkonnavalust, on vaja kiiresti minna üle jätkusuutlikele ja rohelistele investeeringutele, taristusse ja tervishoidu tehtavatele investeeringutele ja/või tootlikkust suurendavatele investeeringutele. Investeeringuna tuleb käsitada ka töötajate ümberõppeks tehtavaid kulutusi. Komitee viitab oma soovitusel järgida tasakaalustatud eelarve nõuet.

⁽¹⁾ ELT C 10, 11.1.2021, lk 79.

⁽²⁾ Belgia keskpanga hinnangul on 2020. aastal kriisiga seotud ühekordselt eelarvepuudujäägil võimalik ühekordne mõju - 4,6% SKPst.

⁽³⁾ ELT C 429, 11.12.2020, lk 227.

4.3. Pandeemia suurendab ebavõrdsust ja sotsiaalset tõrjutust. Kriisi tagajärjed mõjutavad ennekõike paljusid naisi, rändajaid, puuetega inimesi ja noori. Kõige rängem on mõju tõenäoliselt neile, kes olid juba enne kriisi haavatavad. Ka paljud kvaliteetsete töökohtadega töötajad tunnevad, et neid ohustab töötingimuste halvenemine, sissetuleku vähenemine või töötus. Komitee nõuab, et ebavõrdsuse vastu võitlemine seataks prioriteediks kõigis kavandatud taastemeetmetes. Hoolikamalt tuleb käsitleda kriisi mõju sotsiaalsele tõrjutusele, aga ka kasvavale sotsiaal-majanduslikule ebakindlusele, mis mõjutab olulist osa elanikkonnast. Taastumisest saadav kasu tuleks jaotada võrdselt. See on oluline ka usalduse suurendamiseks ja nõudluse stabiliseerimiseks.

4.4. Põhiprioriteediks peaks jääma ühtse turu edasine integreerimine, mis hõlmab Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist. Ettevõtlus- ja sotsiaalse keskkonna parandamine peab käima käsikäes. Komitee juhib tähelepanu komisjoni ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamist käsitlevale töödokumendile, milles märgitakse, et kestlikuarengu eesmärgid aitavad ELil jätkuvalt keskenduda kestlikule majanduskasvule planeedi võimaluste piires, samuti heolule, kaasatusele ja võrdsusele. Sellega tunnustatakse majanduse kohustust töötada inimeste ja planeedi hüvanguks. Sotsiaalsema Euroopa algatused hõlmavad muu hulgas ettepanekut võtta vastu direktiiv piisava miinimumpalga kohta ja tegevuskava Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamiseks. Komitee on võtnud vastu ka arvamuse teemal „Euroopa raamdirektiiv miinimumsissetuleku tagamiseks“⁽⁴⁾ ja arvamuse, milles käsitletakse ühtseid töötuskindlustuse miinimumstandardeid sotsiaalõiguste valdkonnas⁽⁵⁾.

4.5. Komitee peab tervitatavaks ka komisjoni soovitusi tööturu kohta, sealhulgas õiglaste töötingimuste edendamist, sotsiaalpartnerite poliitikakujundamisse kaasamise tagamist ning sotsiaaldialoogi ja kollektiivlääbirääkimiste tugevdamist. Komitee nõuab rangemaid standardeid seoses sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna kaasamisega kliimapoliitikasse. Süsinikdioksiidiheiteta majanduse saavutamiseks tehtavaid struktuurimuutusi võiks toetada asjaomaste piirkondade ja sotsiaalpartnerite vahelise sotsiaaldialoogiga, et kaitsta sotsiaalseid aspekte. Samuti on väga oluline tagada kodanikuühiskonna kaasamine taaste ja vastupidavuse rahastamisvahendit käsitlevate riiklike kavade koostamisse ja rakendamisse, mida eeldatavasti jälgitakse ka Euroopa poolaasta protsessi raames.

4.6. Maksudest kõrvalehoidumise, agressiivse maksuplaneerimise, rahapesu ja korruptsiooni vastu võitlemiseks on vaja tõhusaid raamistikke. Komitee kutsub üles maksupoliitikat otsustavalt reformima, et lahendada majanduslikke, sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid probleeme. See hõlmab maksukoormuse nihutamist tööjõumaksudelt maksubaasidele, mis kahjustavad vähem tööjõu pakkumist, võttes samal ajal arvesse seonduvat jaotuslikku mõju ja vältides pärssivaid mõjusid. Samuti kutsub komitee üles võtma kiiresti meetmeid kvalifitseeritud hääleteenamusega hääletamise suhtes komitee varasemates arvamustes soovitatud tingimustel⁽⁶⁾. Uurida tuleks ettevõtjate kasumi minimaalse tegeliku maksustamise mõistet ja selle võimalikku kohaldamist. Lõpetuseks kutsub komitee üles tegema märkimisväärseid edusamme taastekavas kirjeldatud uute omavahendite kasutuselevõtmisel.

4.7. Komitee nõustub komisjoniga, et pangandusliit ja kapitaliturgude liit tuleks lõpule viia, seades esmatähtsaks kohale finantsturgude stabiilsuse. Pangandussektoris on dividendide väljamaksmine nüüd – peamiselt vabatahtlikult – piiratud. Kaaluda tuleks võimalust taastumisperioodil nende piirmäärade kohaldamist jätkata ja taaskehtestada väljamaksete täielik peatamine pankade puhul, kes saavad kasu mitmest riiklikust toetusmeetmest. See vähendaks finantsturgude ebastabiilsuse ohtu ja suurendaks ka pankade oodatavat tulu.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ ELT C 190, 5.6.2019, lk 1.

⁽⁵⁾ ELT C 97, 24.3.2020, lk 32.

⁽⁶⁾ ELT C 353, 18.10.2019, lk 90, ELT C 364, 28.10.2020, lk 29.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus rände- ja varjupaigalepe““

(COM(2020) 609 final)

(2021/C 123/04)

Raportöör: **José Antonio MORENO DÍAZ**

Kaasraportöör: **Cristian PÎRVULESCU**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 11.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	17.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	203/0/19
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. EL peab leidma õige tasakaalu tõhusa ja realistliku rändehalduse vahel, mis oleks humaanne ja kestlik, tagades samal ajal oma välispiiride turvalisuse ja kontrolli. Lisaks peab EL saatma eurooplastele selge sõnumi, et rännet saab koos paremini hallata.

1.2. Komitee võtab teadmiseks uue rände- ja varjupaigaleppe, milles täpsustatakse komisjoni viie aasta töökavu varjupaiga ja rände ühise haldamise valdkonnas. Selles mõttes on see pigem komisjoni töökava kui lepe. Uue rände- ja varjupaigaleppega kaasnevad ettepanekud on olulised, ent ebapiisavad Euroopa ühise rändehalduse raamistiku väljatöötamiseks, mis oleks tõhus ja kooskõlas ELi väärtuste ning eesmärkidega. Komitee avaldab kahetsust, et enamik uues rände- ja varjupaigaleppes esitatud ettepanekutest on seotud välispiiride haldamise ja tagasisaatmisega, ent seaduslikele sisserändekanalitele, turvalistele varjupaiga taotlemise viisidele ja kolmandate riikide kodanike ELi kaasamisele ning integratsioonile ei pöörata vajalikku tähelepanu.

1.3. Komitee avaldab kahetsust, et uues rände- ja varjupaigaleppes ei mainita ÜRO ülemaailmse turvalise, korrahohase ja seadusliku rände kokkulepet (2018) kui rahvusvahelise rände haldamise ettepaneku mitme osapoollega eelkäijat. Toetame reeglitepõhise ülemaailmse mitmepoolse süsteemi tugevdamist ⁽¹⁾, sealhulgas liikuvuse ja rände valdkonnas, ning julgustame komisjoni koordineerima uut tegevuskava ülemaailmse poliitika ja vahenditega ⁽²⁾. Lisaks julgustame ELi institutsioone ja liikmesriike seadma rände ja liikuvuse laiemas ÜRO kestliku arengu eesmärkide raamistikku.

1.4. Rände- ja varjupaigaleppes tuuakse õigesti välja erinevused riiklikes varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemides ning rõhutatakse solidaarsuse suurendamise vajadust. Siiski jääb ebaselgeks, kas vabatahtliku ja selektiivse solidaarsuse põhimõte aitab lahendada suuri koordineerimisprobleeme. Üldse ei mainita liikmesriikide stimuleerimist selles mehhanismis osalemiseks, eriti kuna mõned neist keeldusid eelmises ümberpaigutamiskavas osalemisest. Kui neid osalema ajendada, siis mitte ümberpaigutamise vallas, mis on kõige pakilisem, keerulisem ning kulukam küsimus, vaid suutlikkuse suurendamise ja tagasisaatmise vallas.

⁽¹⁾ ELT C 14, 15.1.2020, lk 24.

⁽²⁾ Komisjoni 2021. aasta tööprogrammi kohaselt avaldatakse 2021. aasta teises kvartalis ühisteatis „ELi suurem panus reeglitepõhisesse mitmepoolsesse maailmakorda“.

1.5. Komitee on arvamisel, et kavandatud sisenemiseelse taustakontrolli süsteem ja piirimenetlused on ebapiisavad. Esiteks ei anna taustakontrolli süsteem piisavaid menetluslikke garantiisid sellele juurde pääsevate isikute põhiõiguste austamiseks. Praegusel kujul survestab see riike pigem kiiresti otsuseid tegema ja seega ei pöörata piisavalt tähelepanu 1951. aasta Genfi konventsiooniga sätestatud üksikisiku õigustele, eelkõige tagasi- ja väljasaatmise lubamatusele. Teiseks, nagu ilmnis esmase vastuvõtu keskuste puhul, valmistavad nii rändajate kui ka varjupaigataotlejate vastuvõtmise tingimused tõsist muret, millega tuleb täiel määral tegeleda⁽³⁾.

1.6. Komitee ootab ELi vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegiat, dokumenti, mis loodetavasti hoogustab oluliselt tugevate taasintegreerimise meetmete võtmist ning seega eemaldumist pelgalt politseikesksest lähenemisest. Tagasipöördumine peaks hõlmama mitmeid sotsiaalseid, majanduslikke ja poliitilisi osalejaid, kes saavad luua terviklikuma ning inimlikuma keskkonna.

1.7. Komitee kiidab heaks merepäästealgatused, millega püütakse reaalselt elusid päästa. Komitee arvates on otsingu- ja päästeoperatsioonid merel rahvusvaheline seaduslik kohustus, mida liikmesriigid peavad täitma selleks loodavate tõhusate ning piisavate avaliku sektori mehhanismide abil. Komitee arvab, et sellega seoses tuleb teha pidevaid pingutusi, et hoida ära hädavajalikke otsingu- ja päästeoperatsioone läbiviivate humanitaarabi andjate kriminaliseerimine.

1.8. Komitee kiidab heaks algatused, mille eesmärk on suurendada ühist vastutust ja paremat rändevoogude haldamist koos kolmandate riikidega. Kuid komiteele teeb muret seesuguste koostöömehhanismide kasutamine, millega võib kaasnedagi ELi rändehalduse mujale viimine või rände haldamise muutumine negatiivseks ajendiks nende riikide jaoks, samuti kiusatus teha arenguabi ja koostöö sõltuvaks rände ohjamise ja/või tagasivõtmise poliitika väljatöötamisest.

1.9. Komitee kiidab heaks Euroopasse pääsemiseks ohutute ja seaduslike viiside loomise, eelkõige ümberasustamise ja kogukonna toetatud programmide kaudu. Komitee on siiski arvamisel, et need kanalid vastavad ainult spetsiifilise profiiliga inimeste vajadustele ega paku terviklikku, tõhusat või turvalist vastust vajadusele seaduslike sisserändekanalite järele ELi. Komitee avaldab kahetsust, et seaduslike sisenemisteede parandamiseks võetavad meetmed piirduvad andekate ligimeelitamise ning ELi sinise kaardi, õpingute ja teadustöö direktiivide läbivaatamisega. Piirikontrollist ning tagasisaatmisest kaugemale ulatuvate alternatiivide pakkumiseks on vaja kõikehõlmavat lähenemist liikuvusele.

1.10. Komitee soovib juhtida tähelepanu paljude kolmandate riikide kodanike töö- ja elutingimustele, eelkõige põllumajandussektoris. Liikmesriigid ning nende asjakohased ametid peavad võitlema kuritarvitamise ja ärakasutamise juhtumite vastu ning kodanikuühiskonna organisatsioone ja ametiühinguid tuleb julgustada suhtlema kolmandate riikide kodanikega sõltumata nende tööhõive või töötasu tasemest.

1.11. Komitee on mures, et võrgustikevastase võitlusega võib kaasnedagi inimkaubanduse ja -smugeldamise ohvrite õiguste rikkumine, ja on eelkõige mures selliste kolmandate riikide kaasamise pärast, kus ei peeta lugu nende inimeste põhiõigustest ega inimväärsete elamistingimuste tagamisest. Oleme näiteks näinud, kuidas inimkaubandusevastast võitlust kasutatakse humanitaartegevuse kriminaliseerimise püüdlustes.

1.12. Komitee on arvamisel, et võitlus inimsugeldamise ja -kaubanduse võrgustike vastu peab jätkuma, ning tunnustab täielikult vajadust tõhustada ebaseaduslikult tööd andvate inimeste karistamise direktiivi.

1.13. Komitee ootab integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021-2027⁽⁴⁾ esitamist, millest hiljuti teatati. Komitee on pettunud, et sellele meie ühiskonnas kooseksisteerimise jaoks äärmiselt olulisele küsimusele pööratakse rände- ja varjupaigaleppes nii vähe tähelepanu. Teatistes ei ole viiteid integratsioonimeetmete toetamise ulatusele ega struktuurile. Komiteel on integratsiooniga seotud küsimustes ulatuslikud kogemused ning uus rände- ja varjupaigalepe ei ole selle praegusel kujul erinevatele sidusrühmadele pakutavate vahendite ja stiimulite osas kahjuks piisavalt ambitsioonikas ega selge.

2. Taustteave

2.1. Euroopa Komisjon esitas 23. septembril 2020 oma uue sisserände ja varjupaiga teemalise tegevuskava „Uus rände- ja varjupaigalepe“. See dokument on järg kõnealuses valdkonnas alates 1999. aastast välja töötatud tegevuskavadele, ehk kronoloogilises järjekorras Tampere (1999), Haagi (2004), Stockholmi (2009) ning Euroopa rände tegevuskavale (2015).

⁽³⁾ Komitee on esmase vastuvõtu keskusi aktiivselt külastanud ja suhelnud kõigis rände ja integratsiooni mõõdetes osalevate kodanikuühiskonna osalejatega.

⁽⁴⁾ Vt COM(2020) 758 final.

2.2. Uue rände- ja varjupaigaleppe eesmärk on luua uus tegevusraamistik liikumisvabaduse tagamiseks Schengeni piirkonnas, põhiõiguste kaitsmiseks ning tõhusa rändepoliitika saavutamiseks. Rände- ja varjupaigalepet on valmistatud ette alates 2019. aasta detsembrist ja see on hõlmanud kahte täielikku konsultatsioonide vooru kõigi liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, riikide parlamentide, kodanikuühiskonna, sotsiaalpartnerite ning ettevõtjatega, et kaasata mitmesuguseid erinevaid seisukohti. Rände- ja varjupaigaleppe esitatakse varsti parlamendile ja nõukogule.

2.3. 2015. aasta Euroopa rände tegevuskava abil suudeti kiiresti reageerida Vahemere piirkonna kriisilukorrale, ent rände- ja varjupaigaleppes püütakse tagada uus, kauapüsiv Euroopa raamistik, et lahendada erinevad liikmesriikide ees nii tava- kui ka hädaolukorras ilmnevad väljakutsed alati Euroopa väärtusi peegeldaval viisil.

2.4. Komisjon märgib rände- ja varjupaigaleppes, et 2019. aastal elas Euroopas 20,9 miljonit kolmandate riikide kodanikku (4,7% kogurahvastikust) ning et liikmesriikides väljastati samal aastal ligikaudu 3 miljonit esimest elamisluba. ELi riigid võtsid 2019. aastal vastu 2,6 miljonit pagulast (0,6% ELi kogurahvastikust) ja samal aastal esitati 698 000 uut varjupaigataotlust. Komisjon märgib ka, et 2019. aastal püüdis 142 000 inimest ebaseaduslikult Euroopa Liidu territooriumile siseneda ning tegelikult saadeti tagasi ainult kolmandik.

2.5. Selle uue, 2015.–2016. aastast väga erineva olukorraga toimetulekuks püütakse rände- ja varjupaigaleppes vastutust liikmesriikide vahel ühtlasemalt jaotada ning suurendada nendevahelist solidaarsust, suurendades juhtimise ja praeguste lõhede vähendamise abil edusamme rände, varjupaigataotluste ja piiride tõhusamal haldamisel.

2.6. Rände- ja varjupaigaleppe keskmes on kolm peamist valdkonda: 1) parandada koostööd kolmandate päritolu- ja transiidiriikidega, et tõhustada rände haldamist; 2) parandada ELi välispiiride haldamist, täiustades tehnilist koostööd ning tuvastamise mehhanisme ning muutes ja ajakohastades menetlust, et tagada kohustuste jaotamisel suurel selgus; ja 3) luua uus püsiv solidaarsusmehhanism.

2.7. Rände- ja varjupaigaleppe konkreetset eesmärgid on: välispiiride kindlakäeline ja õiglane haldamine, sealhulgas isikusamasuse, tervise- ja julgeolekukontrollide tegemine; õiglasel ja tõhusal varjupaiganormid, ühtlustatud varjupaiga- ja tagasisaatmismenetlused; uus solidaarsusmehhanism otsingu- ja päästetegevuse jaoks ning surve ja kriisilukordade puhuks; parem tulevikuanalüüs, valmisolek kriisideks ja neile reageerimine; tulemuslik tagasisaatmispoliitika ja ELi koordineeritud lähenemisviisi tagasisaatmisele; igakülgne juhtimine ELi tasandil varjupaiga- ja rändepoliitika paremaks haldamiseks ja rakendamiseks; vastastikku kasulikud partnerlused peamiste kolmandate päritolu- ja transiidiriikidega; kestlike seaduslike sissetulekuvõimaluste arendamine kaitset vajavate inimeste jaoks ja selleks, et meelitada Euroopa Liitu talente; ja mõjusa integratsioonipoliitika toetamine.

2.8. Rände- ja varjupaigaleppe esitatakse koos teiste uute dokumentidega, mis nõuavad põhjalikumat tähelepanu, kuna nendega sätestatakse rände- ja varjupaigaleppes esitatud tegevuskava üksikasjad. Komisjon 1) teeb ettepaneku varjupaiga ja rände haldamist käsitleva määruse, sealhulgas uue solidaarsusmehhanismi kohta ning uue õigusakti kohta, millega kehtestada välispiiril taustakontrolli protseduur; 2) muudab uut varjupaigamenetluste määrust käsitlevat ettepanekut, et lisada uus piirimenetlus ja muuta varjupaigamenetlused tulemuslikumaks; 3) muudab Eurodaci määruse ettepanekut, et see vastaks uue ELi varjupaiga ja rände haldamise raamistiku andmevajadustele; 4) töötab välja uue vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegia; 5) võtab vastu eraõiguslike üksuste päästetegevuse valdkonnas liikmesriikidega tehtavat koostööd käsitleva soovitus; 6) esitab ELis kaitse saamise seaduslikke viise, sh ümberasustamist käsitleva soovitus; 7) teeb ettepaneku võtta vastu õigusakt, milles käsitletakse kriisi ja vääramatu jõuga seotud olukordi ning millega tunnustatakse kehtetuks ajutise kaitse direktiiv; ja 8) esitab rändevaldkonna valmisoleku- ja kriisikava.

3. Kommentaarid uue rände- ja varjupaigaleppe kohta

3.1. Komitee võtab teadmiseks uue rände- ja varjupaigaleppe, sest selles täpsustatakse komisjoni viie aasta töökavu varjupaiga ja rände ühise haldamise valdkonnas. Uue rände- ja varjupaigaleppes kaasnevad ettepanekud on olulised, ent ebapiisavad Euroopa ühise rändehalduse raamistiku väljatöötamiseks, mis peavad olema tõhusad ja kooskõlas ELi väärtustega ning eesmärkidega. Seega on komitee hinnangul väga tähtis neid üksikasjalikult uurida.

a. Ühine Euroopa raamistik rände ja varjupaigaküsimuste haldamiseks

3.2. Rände- ja varjupaigaleppes tuuakse õigesti välja erinevused riiklikes varjupaiga- ja tagasisaatmissüsteemides ning rõhutatakse vajadust süvendada ELis solidaarsust rakendamise puudujääkide ületamise teel ning parandada ja tugevdada koostööd kolmandate riikidega. Siiski jääb ebaselgeks, kas vabatahtliku ja valikulise solidaarsuse põhimõte aitab lahendada viimase kümnendi suuri koordineerimisprobleeme.

3.3. Rände- ja varjupaigaleppega püütakse parandada riiki sisenemise menetlust, soodustades varjupaika taotlevate isikute kiiret tuvastamist ning tõhustades seadusliku aluseta Euroopa territooriumile pääseda püüdjate tagasisaatmisprotsessi. Uue sisenemisele taustakontrolli menetluse ettepaneku eesmärk on hõlbustada kiiret töötlemist, võimaldades tagasipöördumist kolmandasse kas turvalisse või päritoluriiki, tagades samal ajal taotlejate juhtumipõhise läbivaatamise.

3.4. Komitee on arvamisel, et sisenemisele taustakontrolli mehhanism on uudne kaalumist vääriv meetod, ent ei ole kindel, kui teostatavad need praktikas on. Tundub, et viiepäevane taustauuringu läbiviimise periood ei aita riike, kuhu saabub ebaseaduslikult kõige rohkem inimesi meritsi, vaid see näib panevat neid riike suurema surve alla võtta kiiresti vastu otsused ning sel juhul oleks väga raske teha otsuseid vajalikke garantiisid tagades ning kooskõlas rahvusvahelise varjupaigasüsteemi ohutuse ja õiguste kaitse põhimõtetega ehk võttes nõuetekohaselt arvesse 1951. aasta Genfi konventsioonis sätestatud üksikisiku õigusi. Samuti jääb selgusetuks, kuidas paraneks tagasisaatmisen menetlus, kui enamasti see ei ole korralikult toimunud – nagu rände- ja varjupaigaleppes tunnistatakse – nii ELi riikide tehnilise suutlikkuse imekuse puudumise kui ka vastuvõtjate riikide reageerimisvõime puudumise tõttu.

3.5. Ettepaneku kohaselt tuleb ELi välispiiridel esitatud varjupaigataotlusi hinnata ELi varjupaigamenetluste raames; need ei anna automaatset õigust ELi sisenemiseks. See menetlus tekitab tõenäoliselt suuri probleeme sisenemiseelsetes punktides, mis tuleks ette valmistada märkimisväärse arvu inimeste majutamiseks ning nende täiendavaks motiveerimiseks kiiremini tagasi pöörduda. Piirimenetlus võib vähendada kaitsemeetmeid ja suurendada kinnipidamise või kinnipidamisega sarnaste asjaolude sagenemist. Päritoluriigi teabe ja turvaliste riikide mõiste kasutamine sisenemisele taustakontrolli korraldamisel on eriti probleemne, kuna need on vastuolus juhtumipõhise hindamise meetodiga ⁽⁵⁾. Rahvusvahelise kaitse tagamine ei sõltu kodakondsusest, vaid ohtudest inimese elule.

3.6. Komitee kiidab heaks asjaolu, et seni täheldatud raskuste valguses otsitakse alternatiivseid võimalusi rahvusvahelise kaitse taotlejate läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel. Komitee ei oska siiski arvata, millised need alternatiivid võiksid olla ja milles muudatus seisneks, kui uus määruse ettepanek rahvusvahelise kaitse menetluse kohta hõlmab uut piirimenetlust ning muudab varjupaigataotlejate menetlemise tõhusamaks lihtsalt kordab juba kehtiva Dublini määrusega sätestatud lähenemist.

3.7. Uue solidaarsusmehhanismi kohaselt saaksid liikmesriigid osaleda ebaseaduslikus olukorras isikute ümberpaigutamisel või tagasisaatmise toetamisel. Komiteel on kahtlusi selle mehhanismi teostatavuse osas, sest kõigele lisaks põhineb see hüpoteetilisel vabatahtlikul solidaarsusel. Ei mainita stiimuleid, mida liikmesriigid selles mehhanismis osalemiseks vajaksid, eriti kuna mõned neist keeldusid eelmises ümberpaigutamise programmis ⁽⁶⁾ osalemast, ega sõnaselget kohustust: mainida tuleks ka seda, et „solidaarsuspõhisel“ mehhanismil võib olla ka vastupidine toime – konkreetne isik paigutatakse ümber toetavasse liikmesriiki, kui tegelik tagasisaatmine ei toimu kaheksa kuu jooksul. Sellega võivad kaasneda lüngad tagasipöördujate õigustega seotud vastutuses. Lisaks sellele innustatakse väljapakutud uue solidaarsusmehhanismi raames liikmesriike mitte osalema ümberpaigutamises, mis on kõige pakilisem, keerulisem ning kulukam probleem; selle asemel võivad nad otsustada osaleda tagasisaatmises ⁽⁷⁾.

3.8. Komitee kiidab heaks pikaajalise elaniku staatuse saamiseks vajaliku aja lühendamise viielt aastalt kolmele rahvusvahelise kaitse all olevatele isikutele, kui nad otsustavad jääda liikmesriiki, mis neile sellise kaitse tagab. Ilmne eesmärk on kohalikesse kogukondadesse lõimumise soodustamine, ehkki seda võib käsitleda ELi-sisest liikuvust piiravana.

3.9. Komitee kiidab heaks meetmed riiklike varjupaiga- ja tagasisaatmispoliitika strateegiate tõhusamaks koordineerimiseks, ent avaldab kahetsust, et tagasisaatmisvahendite koordineerimise osas on tehtud rohkem ettepanekuid kui varjupaiga ja pagulaste vastuvõtmise menetluse kohta.

3.10. Komitee kiidab ka heaks kavandatud Euroopa Liidu Varjupaigaameti loomise, kuna see on vajalik samm suurema ühtlustamise ning ühtsete varjupaigaeskirjade parema rakendamise suunas.

⁽⁵⁾ Vt ELT C 71, 24.2.2016, lk 82.

⁽⁶⁾ Kohtuotsus liidetud kohtuasjades C-715/17, C-718/17 ja C-719/17 komisjon vs. Poola, Ungari ja Tšehhi Vabariik.

⁽⁷⁾ Kahjuks puuduvad meetmed, mis kaitseksid olukordade eest, milles mõni valitsus otsustab rändajate ja pagulaste vastase populistliku liikumise raames märgida olulist rolli tagasisaatmises.

3.11. Komitee arvates on hädavajalik pakkuda kaitset ja abi kõige haavatavamatele elanikerühmadele, näiteks alaealistele rändajatele, eriti kui nad rändavad ilma pereta⁽⁸⁾. Euroopa eestkostevõrgustikul peaks olema suurem roll nende isikute kaitsmisel ning nende integratsiooni ja kaasamist ELi riikides tuleks tõhustada muu hulgas õigusabi, majutuse, haridusele juurdepääsu tagamise teel.

3.12. Komitee julgustab komisjoni ning liikmesriike proaktiivsemalt tegutsema, et tuvastada ja kaitsta naisi ja tütarlapsi, kes on langenud seksuaalse ärakasutamise eesmärgil inimkaubanduse või muu soopõhise vägivalda ohvriks.

3.13. Komitee märgib ELi riikide raskusi tõhusa tagasisaatmise tagamisel ning komisjoni valmidust liikuda ühtse ja tõhusa Euroopa tagasisaatmise süsteemi loomise suunas. Ettepanek põhineb tagasisaatmiste operatiivtoetuse tõhustamisel ning selles soovitatakse riikliku tagasisaatmise koordinaatori ametisse nimetamist. Komitee avaldab kahetsust, et tagasisaatmisprogrammide toimimisega seotud probleemid ei ole korralikult välja toodud⁽⁹⁾, mistõttu see strateegiliselt oluline seisukoht sõltub soovist kolmandate päritolu- või transiidiriikidega koostööd teha.

3.14. Komitee ootab ELi vabatahtliku tagasipöördumise ja taasintegreerimise strateegiat, dokumenti, mis loodetavasti hoogustab oluliselt tugevate taasintegreerimise meetmete võtmist ning seega eemaldumist pelgalt politsei keskset lähenemisest. See oht tekib juhul, kui Frontex laiendab oma volitusi, et tagasisaatmismenetlust tõhustada, ent ameti tegevus ei ole seotud mitmesuguste sotsiaalsete, majanduslike ning poliitiliste osalejatega, kes saavad luua terviklikuma ning inimlikuma keskkonna.

3.15. Komitee leiab, et Frontexi tegevuse aruandemehhanisme on vaja parandada, jälgida selle tegevust ning tagada, et inimeste põhiõigused oleksid kaitstud ja kindlustatud.

3.16. Komitee rõhutab Eurodac-süsteemis registreeritud isikuandmete kaitse tähtsust ning et meetmete vajadus ja rakendatavate meetmete proportsionaalsus peavad olema asjaomaste andmete delikaatsust silmas pidades põhjendatud, eriti seoses rahvusvahelise kaitse taotlejate ja menetluse konfidentsiaalsusega⁽¹⁰⁾.

b. Usaldusväärne kriisideks valmisoleku ja neile reageerimise süsteem

3.17. Komitee tervitab rändekriiside ennetamise ja haldamise parendamisel tehtud edusamme ja võimalikke meetmeid, mis võetakse liikmesriikidevahelise solidaarsuse tagamiseks ning seesugustest kriisidest tõenäoliselt mõjutatud isikute kaitseks. Komitee avaldab siiski kahetsust, et see lähenemine põhineb esmase vastuvõtu süsteemil, mis on osutunud kohaks, kus rikutakse ELis rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute õigusi.

3.18. Komitee mõistab kriisilukordade lahendamise mehhanismide parandamise vajadust, ent kahtleb näiteks ajutise kaitse direktiivi muutmise väärtuses olukorras, kus seda ei ole viimastel aastatel nõuetekohaselt rakendatud. Nagu eespool mainitud, nõuab komitee, et komisjon ja teised ELi institutsioonid ei piiraks ühelgi moel rahvusvahelise kaitse kättesaadavust ega selle sisu.

c. Integreeritud piirisüsteem

3.19. Välispiiride haldamine on ELi ja selle liikmesriikide jagatud vastutus ning selle rakendamise vahendite hindamise vajadus on väga oluline. Komitee soovib juhtida tähelepanu asjaolule, et inim- või tehnoloogiliste ressursside kasutamine peab alati olema proportsionaalne tegeliku olukorraga ning igal juhul tuleb nõuetekohaselt arvesse võtta üksikisiku põhiõigusi ja -vabadusi.

3.20. IT-süsteemide täieliku koostalitlusvõime saavutamine on vajalik samm teel sidusa ja tõhusa ELi-ülese poliitikani. Täielik koostalitlusvõime tuleks saavutada kiiresti ning isikuandmete ja põhiõiguste kaitsest nõuetekohaselt kinni pidades.

3.21. Seepärast kiidab komitee heaks merepäästealgatused, millega päriselt soovitakse elusid päästa, ent avaldab muret eraettevõtete osalemise pärast, kelle tegevusi ega inimõiguste raamistikest kinnipidamist ei jälgita rangelt. Komitee arvates on otsingu- ja päästeoperatsioonid merel rahvusvaheline seaduslik kohustus, mida liikmesriigid peavad täitma selleks loodavate tõhusate ning piisavate avaliku sektori mehhanismide abil.

⁽⁸⁾ Vt ELT C 429, 11.12.2020, lk 24.

⁽⁹⁾ Teatis COM(2017) 200 final.

⁽¹⁰⁾ ELT C 34, 2.2.2017, lk 144.

3.22. Komitee arvab, et sellega seoses tuleb teha pidevaid pingutusi, et hoida ära hädavajalikke otsingu- ja päästeoperatsioone läbiviivate humanitaarabi andjate kriminaliseerimine.

3.23. Komitee väljendab muret ohu pärast, et tingituna mõne liikmesriigi passiivsusest muudetakse eralaevad varjupaigataotlejate kinnipidamiskeskusteks.

3.24. Komitee kiidab heaks püüded normaliseerida vaba liikumist Schengeni alal ja loodab peagi saada täpsemat teavet Schengeni hindamismehhanismi kohta. Komitee ootab ka kavandatud Schengeni tuleviku strateegiat ning loodab, et see muudab Schengeni ala tugevamaks ja terviklikumaks.

d. Inimsugeldamisevastase võitluse tugevdamine

3.25. Komitee leiab, et võitlus inimsugeldamise ja -kaubanduse võrgustike vastu peab jätkuma, ning tunnustab täielikult vajadust tõhustada ebaseaduslikult tööd andvate inimeste karistamise direktiivi. Seega peab komitee vajalikuks luua mehhanismid, mis julgustaksid teatama isikutest või ettevõtjatest, kes kasutavad ära inimkaubanduse ja -smugeldamise ohvreid ning tööloata isikuid ⁽¹⁾.

3.26. Komitee on mures, et võrgustikevastase võitlusega võib kaasnedä inimkaubanduse ja -smugeldamise ohvrite õiguste rikkumine, ja on eelkõige mures selliste kolmandate riikide kaasamise pärast, kus ei peeta lugu nende inimeste põhiõigustest ega inimväärsete elamistingimuste tagamisest. Oleme näiteks näinud, kuidas inimkaubandusevastast võitlust kasutatakse humanitaarsete kriminaalseerimise püüdlustes.

e. Koostöö meie rahvusvaheliste partneritega

3.27. Komitee kiidab heaks algatused, mille eesmärk on suurendada ühist vastutust ja paremat rändevoogude haldamist koos kolmandate riikidega. Kuid komiteele teeb muret seesuguste koostöömehhanismide kasutamine, millega võib kaasnedä ELi rändehalduse mujale viimine või rände haldamise muutumine negatiivseks ajendiks nende riikide jaoks, samuti kiusatus teha arenguabi ja koostöö sõltuvaks rände ohjamise ja/või tagasivõtmise poliitika väljatöötamisest. Oluline on korrata, et rändepoliitika, koostöö- ning arenguabi- ja kaubanduspoliitika peavad olema ELi välisgevuses eristatud ning neid kõiki tuleb käsitleda inimõiguste absoluutse austamise seisukohast.

3.28. Komitee peab ka vajalikuks tugevdada koostööd nende riikidega, mis võtavad vastu märkimisväärselt palju pagulasi, eeldusel et see ei tähenda nende inimeste võimaluste piiramist pääseda Euroopa territooriumile ning et EL jälgib proaktiivselt nende elamistingimusi, sh nende õiguste kaitset vastuvõtjates kolmandates riikides.

3.29. Komitee tervitab kõiki ühisalgatusi sidusa ühiskonna loomise toetamiseks kolmandates riikides, nendes riikides valitseva vaesuse ja ebavõrdsuse vähendamiseks ning demokraatia, rahu ja turvalisuse edendamiseks, ent ei arva, et see peaks olema seotud koostööga asjaomaste riikide rändevoogude kontrollimisel. Kolmandate riikide rände haldamise suutlikkuse tugevdamisele kaasaitamine on positiivne, kuid see ei tohiks olla seotud nende rolliga väljuvate rändevoogude või tagasivõtulepingute kontrollimisel.

3.30. Komitee märgib, et rände- ja varjupaigaleppes omistatakse suurt tähtsust kolmandate riikidega tagasivõtmise küsimustes tehtavale koostööle. Kuid arvesse tuleks võtta ka tagasivõtjate õiguste rikkumise ohtu ning stiimuleid, mida need riigid võivad nõuda ELiga koostöö tegemise eest.

3.31. Komitee kiidab heaks Euroopasse pääsemiseks ohutute ja seaduslike viiside loomise, eelkõige ümberasustamise ja kogukonna toetatud programmide kaudu. Komitee on siiski arvamusel, et need kanalid vastavad ainult spetsiifilise profiiliga inimeste vajadustele (rahvusvahelise kaitse taotlejad) ega paku terviklikku, tõhusat või turvalist vastust vajadusele seaduslike sisserändekanalite järele ELi.

⁽¹⁾ Näiteks sisaldavad Hispaania õigusaktid „töösidemete“ mõistet, mille kohaselt võib ebaseaduslik võõrtöeline, kes teatab oma ebaseaduslikust tööandjast, saada teatud tingimustel seaduslikud dokumendid. Samuti on Portugalil spetsiifiliste olukordade jaoks alaline juhtumipõhine seadustamisprotsess.

f. Andekate inimeste ja oskustöölise meelitamine ELi

3.32. Talendipartnerlused on lisaväärtusega algatus, mis pakub seaduslikku võimalust, ning komitee tervitab seda algatust ⁽¹²⁾, kuigi sellel on negatiivne mõju päritoluriikidele, eelkõige nende suutlikkusele kestlikku arengut rakendada. Komitee avaldab kahetsust, et seaduslike sisenemisteede parandamiseks võetavad meetmed piirduvad andekate ligimeelitamise ning ELi sinise kaardi, õpingute ja teadustöö direktiivide läbivaatamisega, sest nende koohaldamisala on piiratud. Piirikontrollist ning tagasisaatmisest kaugemale ulatuvate alternatiivide pakkumiseks on vaja kõikehõlmavat lähenemist liikuvusele.

3.33. Komitee soovib osaleda avalikes konsultatsioonides andekate inimeste ja oskustöötajate meelitamiseks ELi, ent kordab vajadust käsitleda tööturгу ka muudes valdkondades.

3.34. Komitee soovib juhtida tähelepanu paljude kolmandate riikide kodanike töö- ja elutingimustele, eelkõige põllumajandussektoris. Liikmesriigid ning nende asjakohased ametid peavad võitlema kuritarvitamise ja ärakasutamise juhtumite vastu ning kodanikuühiskonna organisatsioone ja ametiühinguid tuleb julgustada ja stimuleerida suhtlema kolmandate riikide kodanikega sõltumata nende tööhõive või töötasu tasemest.

g. Integratsiooni toetamine, et tagada kaasavamad ühiskonnad

3.35. Komitee on arvamisel, et kolmandate riikide kodanike kaasamine ja integratsioon on ELi sotsiaalse ühtekuuluvuse tagamisel väga tähtis ja ootab võimalust analüüsida integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021-2027. Komitee on pettunud, et sellele meie ühiskonnas koosseksisteerimise jaoks äärmiselt olulisele küsimusele pööratakse rände- ja varjupaigaleppes nii vähe tähelepanu.

3.36. Teatistes ei ole viiteid integratsioonimeetmete toetamise ulatusele ega struktuurile. Komitee ootab, et uues integratsiooni ja kaasamise tegevuskavas aastateks 2021-2027 käsitletakse rände- ja varjupaigaleppe vajakajäämisi selles valdkonnas. Komiteel on integratsiooniga seotud küsimustes ulatuslikud kogemused ning uus lepe ei ole selle praegusel kujul erinevatele sidusrühmadele pakutavate vahendite ja stiimulite osas kahjuks piisavalt ambitsioonikas ega selge.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹²⁾ Vt ELT C 341, 21.11.2013, lk 50, ja ELT C 458, 19.12.2014, lk 7.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimanetraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimanetraalse Euroopa nimel““

(COM(2020) 299 final)

(2021/C 123/05)

Raportöör: **Lutz RIBBE**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 23.9.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Täiskogu otsus	14.7.2020
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	16.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	242/3/10
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni teatises esitatud järgmist projekti: elektrisüsteemi lõimimine kütte- ja transpordisüsteemiga on hädavajalik, et saavutada kliimanetraalsuse eesmärk, varustuskindluse eesmärk, mis hõlmab ka energiaimpordi vähendamist, ning eesmärk tagada taskukohased hinnad Euroopa tarbijatele ja majandusele.

1.2. Komitee märgib, et komisjon jätab teatises lahtiseks mõned punktid, mis on Euroopa energiasüsteemi ülemineku edukuse seisukohalt väga olulised.

1.3. Komisjon ei vasta küsimusele, kuidas soovitakse saavutada varustuskindlus CO₂-vabade või vähese CO₂-sisaldusega energiaallikate põhjal. Komisjoni dokumendi kohaselt peaks taastuvenergia katma 84 % elektrivajadusest, kuid lahtiseks jääb küsimus, et millistest allikatest tuleks ülejäänud elektrit toota. Arvestades varustuskindluse äärmiselt olulist tähtsust, on see Euroopa majanduse ja tarbijate jaoks vastuvõetamatu, eriti kuna võib eeldada, et vaatamata tõhususe kasvule võib elektrivajadus küttevastuse ja transpordisektori elektrifitseerimise tõttu suurenedada.

1.4. Komitee nõustub komisjoniga, et CO₂ -heitkoguste puudulik või ebapiisav hinnakujundus kütte- ja transpordisektoris on tõsine probleem energiasüsteemi lõimimise jaoks. Kuid probleemi kirjeldamisest ei piisa. Vaja on konkreetseid lahendusettepanekuid. Komisjon on selles osas liiga kõhklev ja ebamäärane.

1.5. Energiasüsteemi lõimimine nõuab teatavates valdkondades kaasajastamist ja kohandamist ning mõnel juhul uue energiataristu ehitamist. Selleks on tarvis tohtuid investeeringuid, mida võiks hõlbustada sihtotstarbeline Euroopa finantsraamistik, mis oleks kättesaadav kõikide liikmesriikide ettevõtjatele. Investeeringud võivad luua olulisi majanduslikke stiimuleid COVID-19 pandeemia põhjustatud majanduslangusest ülesaamiseks ning heade ja õiglaste töökohtade loomiseks. Siiski on oluline, et investeerimisotsused tehakse nii, et need toetavad energia- ja kliimapoliitika eesmärke. Suurt kapitalivajadust arvestades on samuti oluline kasutada olemasolevat taristut parimal võimalikul viisil. Selleks on vaja prioriseerida tehnoloogilisi võimalusi, mis on süsteemi kiireks ja tõhusaks lõimimiseks kättesaadavad. Energiatõhusus, eelkõige ka tööstusprotsessides, tuleks kõigi teiste lähenemisviiside seas esikohale tõsta. Lisaks sellele peab prioriseerimine näitama, milline tehnoloogia millisele energiasüsteemi lõimimist võimaldavale rakendusele kõige paremini sobib. Seejärel saab selle põhjal kavandada asjakohaseid taristuinvesteeringuid. Komisjoni teatis on selles osas liiga ebamäärane.

1.6. Teatistes pööratakse erilist tähelepanu vesinikule ja merel toodetavale tuuleenergiale. Need on olulised tehnoloogiad, kuid neid tuleks kasutada ainult täiendusena piirkondades, kus maismaal toodetavast tuuleenergiast ja päikeseenergiast ning lühiajalistest salvestussüsteemidest, nagu akud, enam ei piisa. Maismaal toodetav tuuleenergia ja päikeseenergia kujunevad lähitulevikus mitte ainult kõige kulutõhusamateks energiatootmise liikideks. Need on ka parimad võimalused energialiidu olulise strateegilise eesmärgi saavutamiseks, milleks on detsentraliseerimine, et luua kindlaid ja häid töökohti ning kasutada ära energiasüsteemi ümberkujundamisest tulenevaid sotsiaalpoliitilisi ja piirkondlikke majanduslikke eeliseid, abistada tarbijaid ka tootvate tarbijatena tegutsemisel ja seada nad energiasüsteemi keskmesse, võidelda energiaostuvõimetuse vastu, suurendada varustuskindlust, edendades samal ajal piirkondlikku arengut ja luues heakskiidu üleminekuks. Eelkõige võimaldavad maismaal toodetud tuuleenergia ja fotogalvaanika süsteemi otsesest lõimimist, näiteks saaks kohapeal kasutada päikeseenergiat elektriautode laadimiseks või tuuleenergiat seadmetes, mis toodavad elektrienergiast soojusenergiat. Komisjon ignoreerib oma teatistes maismaal toodetud tuuleenergia ja fotogalvaanika suurt potentsiaali, mida komitee peab tohutuks puuduseks.

1.7. Süsteemi lõimimine võib anda Euroopa majandusele tõuke innovaativsuse suunas ja seeläbi suurendada Euroopa majanduse rahvusvahelist konkurentsivõimet. See õnnestub siiski ainult siis, kui süsteemi lõimimiseks kasutatakse eelkõige ära digiteerimise potentsiaali: tehisintellekt ja masinõpe võivad elektri-, kütte- ja transpordisektori energiaga varustamisel olla otsustava tähtsusega. Nende kasutamist tuleb siiski hoolikalt kaaluda, pidades silmas nende mõtekust ja võimalikke eetilisi probleeme, eelkõige seoses andmesuveräänsusega, ning need tuleks ette valmistada algatusega, mille eesmärk on koolitada sobivaid spetsialiste. On arusaamatu, miks komisjon seda teatistes ei tunnista.

1.8. Lõppkokkuvõttes nõuab süsteemi lõimimine täielikult ümberkorraldatud energiaturge, mida tuleb kujundada sellisel, et need hõlbustaksid kodanikepoolset energiatootmist ja tarbijate tugevdamist. Alles seejärel on võimalik saavutada elektrienergia siseturu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/944⁽¹⁾ ja taastuenergia Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001⁽²⁾ asjakohased eesmärgid. Süsteemi lõimimine toimub palju kiiremini, kui tarbijatel on võimalus oma õigusi kasutada, sealhulgas tootvate tarbijatena, oma tarbeks tootvate tootjatena ja taastuenergiakogukondade liikmetena. Samal ajal tuleks pöörata tähelepanu riigiasutuste rollile varustuskindluse tagamisel. Teatistes puuduvad need aspektid täielikult.

1.9. Komitee toetab komisjoni ideed käivitada energiasüsteemide lõimimise teemal suurüritus ja on valmis aktiivselt osalema. Sellega raames soovib komitee käsitleda käesolevas arvamuses tõstatatud küsimusi, millele pole komisjoni teatistes piisavalt tähelepanu jagunud. Eelkõige on oluline rõhutada kodanike aktiivse osalemise tähtsust energiasüsteemi lõimimisel. Just selles küsimuses valmistab komisjoni teatis pettumuse, kuna selles nähakse kodanikke ainult tarbijatena, kellel lihtsalt puudub piisav teave.

2. Allgemeine Bemerkungen zum Kommissionsdokument

2.1. Teatis koostati Euroopa Ülemkogu pühendumise taustal saavutada 2050. aastaks kliimanetraalsus. Arvestades, et energiasüsteem annab 75 % kasvuhoonegaaside heitkogustest, on kõige olulisem samm selle eesmärgi saavutamiseks suures osas heitgaasidevaba ja CO₂-neutraalse energiasüsteemi loomine.

2.2. Sel eesmärgil mängib otsustavat rolli mitmesuguste seni vaid piiratud määral ühendatud energiasektorite, st elektri-, transpordi- ja küttesektori (sh jahutus ja protsessiküte) lõimimine või ühendamine, puhta energia paketi aspekt, mida käsitleti vaid väga pealiskaudselt, ehkki on rakendus, mis energiasüsteemi lõimimist juba pikka aega ellu viivad, näiteks soojus- ja elektrienergia koostootmine.

2.3. Praeguse olukorra kirjelduses rõhutab komisjon, et energiasüsteemi on seni iseloomustanud erinevad omavahel paralleelsed vertikaalsed väärtusahelad.

⁽¹⁾ ELT L 158, 14.6.2019, lk 125.

⁽²⁾ ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.

2.4. Energiasüsteemi lõimimist kõrvutatakse nüüd selle vastaskontseptsioonina. Komisjon mõistab selle all energiasüsteemi kui terviku kooskõlastatud kavandamist ja toimimist, mille energiaallikaid, taristut ja tarbimissectoreid tuleb omavahel paremini ühendada. Teatistes loetletakse sellise süsteemide lõimimise erinevaid eeliseid, milleks on panus kliimaeesmärkide saavutamisse, energiaressursside tõhusam kasutamine, täiendav paindlikkus energiasüsteemis endas ja lõpuks tarbijate parem positsioon, parem vastupidavus ja suurem varustuskindlus, kuigi jääb segaseks, kas varustuskindlust on mõeldud ELi või liikmesriigi tasandil. See aspekt on siiski oluline, kuna liikmesriigid järgivad selles osas mõnikord väga erinevaid strateegiaid ning neil on väga erinevad lähtetingimused üldiselt kättesaadavate energiaallikatega seoses.

2.5. Selle saavutamiseks esitab komisjon teatistes kava, mis tugineb kuuele sambale:

1. ringlusepõhine energiasüsteem, mis keskendub selgelt energiatõhususele (meetmed hõlmavad mh järgmist: energiatõhususe esikohale seadmine; primaarenergiateguri läbivaatamine; jäätmetest energia tootmise edendamine);
2. lõppsektorite suurem elektrifitseerimine (meetmed, sh: avamere tuuleenergia laiendamine; taastuvate energiaallikate kohustuslik arvestamine riigihangetes; hoonete küttesüsteemide elektrifitseerimise edendamine; elektrisõidukite laadimisjaamade laiendamine; taastuvenergia direktiivi läbivaatamine; uued sõiduautode ja kaubikute CO₂-heite normid; alternatiivkütuste taristu arendamise direktiivi läbivaatamine);
3. biokütuste kasutamine teatavates valdkondades (meetmed, sh: Euroopa sertifitseerimissüsteem taastuvate energiaallikate, vähese CO₂-heitega ja säästvate kütuste jaoks; võimalikud lisameetmed, nagu miinimumosakaalud või kvoodid teatud tarbimissectorites; CO₂ kogumise laiendamine sünteetiliste kütuste tootmisel);
4. turgude kohandamine CO₂-heite vähendamise ja detsentraliseerimise eesmärgil (meetmed, sh: energiaga mitteseotud hinnakomponentide ühtsus erinevate energiakandjate jaoks; energiamaksude ühtlustamine; võimalik heitkogustega kauplemise laiendamine; fossiilkütuste otsetoetuste kaotamine; gaasituru õigusraamistiku läbivaatamine; teabekampaania tarbijate õiguste kohta, tarbijatele antava teabe täpsustamine);
5. lõimitud energiataristu (meetmed sh: üleeuroopaliste võrkude uus reguleerimine; suuremad investeeringud arukatesse kaugkütte- ja kaugjahutusvõrkudesse);
6. energiasüsteemi digiteerimine ja toetav innovatsiooniraamistik (meetmed, sh: küberturvalisuse võrgukoodid; koostalitlusnõuete rakendusaktid).

3. Allgemeine Bemerkungen des EWSA

3.1. Praeguse olukorra probleemide analüüs on väga täpne ja komisjoni põhimõtteline lähenemisviis, milleks on vajadus energiasüsteemi lõimimise kiirendamiseks, eriti Euroopa transpordi-, kütte- ja jahutussektori CO₂-heite vähendamise kiirendamise taustal, on kahtlemata vajalik. Süsteemi lõimimine on oluline nii kliimaneutraalsuse saavutamiseks kui ka stabiilse varustuskindluse ja taskukohaste tagamiseks eratarbijatele ja majandusele. Seetõttu toetab komitee kindlalt komisjoni plaani edendada elektri-, kütte- ja transpordisektori lõimimist. Siiski tuleb jälgida, et enne eelmise liberaliseerimisalgatuse mõju hindamist ei kasutataks seda üldhuviteenuste edasise liberaliseerimise põhjusena. Komitee nõuab tungivalt, et komisjon julgustaks Euroopa Liidu naaberriike, eriti idapartnerlusriike, seda plaani järgima ja seda oma poliitikasse üle võtma. Tuleb kontrollida, kas süsinikdioksiidi piirimaks on selle jaoks kasulik.

3.2. Punktis 2.5 osutatud kuus sammast kujutavad endast õigeid ja eesmärgipäraseid lähenemisviise. Suurem osa üksikmeetmetest on samuti veenvad, isegi kui siin-seal jääb ebaselgeks, kuid need tegelikult energiasüsteemi lõimimisele kaasa aitavad.

3.3. Teisalt saab kriitilise vastuväitena välja tuua, et strateegia poliitilised eesmärgid, selle järjepidevus ja loogiline struktuur ei ole piisavalt ambitsioonikad. Lisaks on enam-vähem täielikult unustatud, milline roll on või peaks olema kodanikel/tarbijatel. See on eriti häiriv, kuna komisjon lubas puhta energia paketi seada kodanikud energiasüsteemi ümberkujundamise keskmesse.

3.4. Komisjon ei määratle selgeid, ambitsioonikaid ega konkreetseid alleesmärke, mis tulenevad kliimaneutraalsuse üldeesmärgist. See kehtib eriti taastuvenergia laiendamise kohta, mis jääb paljudes liikmesriikides seatud eesmärkidest maha.

3.4.1. Tuleb tunnistada, et komisjon on realiseerimisvõimaluste osas väga (enese-)kriitiline. Komisjon kirjutab: „Ilma jõuliste poliitikameetmeteta sarnaneb 2030. aasta energiasüsteem pigem 2020. aasta energiasüsteemile ega ole piisav kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks. [...] Järgmise viie kuni kümne aasta jooksul tehtavad sammud on üliolulised, et luua energiasüsteem, mis aitab Euroopal saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsuse.“

3.4.2. Kuid komisjonil endal puudub poliitiline julgus, nagu teatisest nähtub. Väide, et elektrienergia osakaalu prognoositava olulise kasvu taustal lõpptarbimises on taastuvenergia piisav osakaal elektrienergia kogutootmises 2030. aastaks 55–60 % ja 2050. aastaks 84 %, jätab paljud küsimused lahtiseks. Kõige olulisem küsimus on, kuidas saavutada stabiilne varustuskindlus? Biogaasi, biokütuseid, sealhulgas sünteetiliselt toodetud vesinikku, ja teatud tingimustel ka hüdroenergiat saab kasutada tuule- ja päikeseenergia kõikumiste kompenseerimiseks. Samuti on kaks tehnoloogilist võimalust, mis võiksid katta puuduva 16 % ja mida võib lugeda süsinikdioksiidivabaks või -vaeseks, nimelt tuumaenergia ja gaasil või kivisöel töötavad elektrijaamad koos CO₂ sidumisega (süsinikdioksiidi kogumine ja säilitamine). Kuid nendega kaasnevad suured majanduslikud, ökoloogilised ja sotsiaalsed väljakutsed. Kuigi energiatootmise struktuuri täpne määratlemine on liikmesriikide ülesanne, on arusaamatu, miks komisjon ei selgita, kuidas kavatakse saavutada süsinikdioksiidivaba varustuskindlus.

3.5. Julgusest jääb puudu ka mujal. Komisjon mainib õigustatult, et peamine põhjus, miks energiasüsteemi lõimimine nii aeglaselt edeneb, on transpordis ja ennekõike küttesektoris kasutatavate fossiilkütuste CO₂-heite puudulik maksustamine. Lisaks on paljudes liikmesriikides elekter kallis, isegi kui see on saadud taastuvatest energiaallikatest. Paljudes liikmesriikides on probleemiks ka ülemääraselt kõrged võrgutasud. Sellise turumoonutamise tagajärjeks on näiteks see, et paljudes olukordades ei ole üleliigse elektrienergia kasutamine soojuse tootmiseks (soojus- ja elektrienergia koostootmine), mis on energiasüsteemi lõimimise lihtsaim vorm, majanduslikult otstarbekas.

3.6. Ainult siis, kui turumoonutuste probleem on lahendatud, saab energiasüsteemi lõimimine tõesti edasi liikuda. Teadanne „jätkata tööd fossiilkütuste otsetoetuste järkjärgulise kaotamise nimel“ ja teha ettepanek „laiendada heitkogustega kauplemise süsteemi uutele sektoritele“ on tühi ja ebapiisav. Sest need on tühjad fraasid, mida ühiskond on komisjonilt juba aastaid sisuliste muudatusteta kuulnud. Tehnoloogiline edendamine, mida komisjon kirjeldab peamiselt oma strateegia kolmes esimeses sambas (vt teatise punktid 3.1–3.3), kaotab palju tõhusust, kui komisjon ei tee kõike endast olenevat, et kõrvaldada kirjeldatud turumoonutused.

3.7. Siiski on tervitav asjaolu, et komisjon pakub välja tehnoloogiliste ülesannete järjestuse. Selles kontekstis oleks komisjon pidanud siiski selgelt sõnastama, et tõhususe osas ei saa kütuste põletamine kunagi konkureerida fotogalvaanika või tuuleenergia otsese energeetilise kasutamisega, välja arvatud juhul, kui seda tehakse koostootmisjaamades, kus soojust kasutatakse otse kohapeal. See aspekt on äärmiselt oluline liikluse dekarboniseerimiseks, mida ei ole teatud piirkondades võimalik elektrifitseerimisega saavutada. Teatise teatavates punktides kirjeldab komisjon seda pealiskaudselt näiteid kasutades. Erinevate tehnoloogiliste võimaluste hindamisel ei võeta kasutegurit kriteeriumina arvesse, mis oleks energiatehnoloogia ja majanduse seisukohalt hädavajalik energiasüsteemi mõistlikuks lõimimiseks.

3.8. Samuti ei tunnista komisjon taristu keskset tähtsust. Süsteemide lõimimise majanduslikult tõhus kujundus on saavutatav ainult siis, kui olemasolevat energiataristut võetakse arvesse süsteemi lõimimise kavandamise ja rakendamise olulise alusena või kui tunnustatakse erinevate tehnoloogiavõimaluste infrastruktuurilisi tagajärgi. Seda tehes on võimalik näha järgmist.

- a) Fotogalvaanika (eriti katusesüsteemid) sobib eriti elektrisõidukite laadimiseks, kuna fotogalvaanilised seadmed toodavad elektrit tavaliselt madalpingetasemel, millel elektrisõidukeid laetakse.
- b) Elektrienergiast soojust tootvate rakenduste, näiteks soojuspumpade või soojussalvestite kasutamiseks on tuuleenergia-seadmed või suuremad päikesepargid ideaalsed juhul, kui soojus tuleb tarnida kaug- või lähiküttevõrgu kaudu. Sellisel juhul on pumpade või soojussalvestussüsteemi käitamiseks vaja suuremat kogust elektrit.
- c) Gaasihoidlad on eriti sobilikud üleliigse elektrienergia pikaajaliseks säilitamiseks vesinikuna.

3.9. Ükski ülalmainitud „Power-to-X“ tehnoloogiatest ei vaja tingimata täiesti uut taristut. Pigem on küsimus olemasolevate tehnoloogiate mõistlikus kasutamises ning vajaduse korral nende kaasajastamises ja kohandamises⁽³⁾. Paljudes liikmesriikides on kokkuhoiupoliitika taristut kahjustanud. Taristu kaasajastamisel ja laiendamisel on kulutõhusus oluline aspekt, kuid see peaks hõlmama ka heade töökohtade loomist. Selle taustal peaks komisjon kaaluma, kas „Power-to-X“ rakenduste edendamine peaks, vähemalt lühikeses või keskpikas perspektiivis, sõltuma olemasoleva taristu kasutamisest nii, et kõigepealt kasutataks potentsiaale, mida on võimalik kasutada vähimate kulutustega. Selle taustal tuleb teatistes olev ühepoolne keskendumine avamere tuuleenergiale küsimärgi alla seada.

3.10. Kuigi teatistes on digiteerimist mainitud, ei teadvustata selle tegelikku potentsiaali. Arukad võrgud, mis saavad turuosalistele konkreetseid signaale ja muudavad seeläbi ka turud arukaks, on tõhusa ja kindla energiavarustuse jaoks hädavajalikud. Kui digitaalse rakenduse kaudu direktiivile (EL) 2019/944 aktiivseid tarbijaid, kellel peaks olema juurdepääs kõigile asjakohastele elektriturudele. See idee ei oma teatistes tähtsust, nagu ka taastuvenergia direktiivis (EL) 2018/2001 koodifitseeritud isetootjate või kodanike energiakogukondade tegevus. Teatistes märgitakse: „Keskne roll süsteemi lõimimisel on kodanikel. See tähendab, et nad peaksid kaaskujundama selle strateegia rakendamist“. See on kulunud, kui teabekampaania on ainus konkreetne meede.

3.11. Lõppkokkuvõttes eiratakse teatistes paljusid aspekte, mis olid komisjoni jaoks olulised eelmistes teatistes, näiteks energialiidu strateegiline raamistik, või need, mis puhta energia paketi osana juba kuuluvad Euroopa õigustikku. Need puudutavad vastavalt elektrienergia siseturu direktiivile (EL) 2019/944 aktiivseid tarbijaid, kellel peaks olema juurdepääs kõigile asjakohastele elektriturudele. See idee ei oma teatistes tähtsust, nagu ka taastuvenergia direktiivis (EL) 2018/2001 koodifitseeritud isetootjate või kodanike energiakogukondade tegevus. Teatistes märgitakse: „Keskne roll süsteemi lõimimisel on kodanikel. See tähendab, et nad peaksid kaaskujundama selle strateegia rakendamist“. See on kulunud, kui teabekampaania on ainus konkreetne meede.

3.12. Komitee on juba korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et paljudes liikmesriikides on olulisi takistusi, mis muudavad kaaskujundamise kodanike jaoks tegelikult võimatuks. Seda arusaamatum on, et teatistes ei pöörata sellele probleemile tähelepanu. Teised sarnastes kohtades esile tõstetud ja teatistes eiratud eesmärgid on energiainpordist sõltuvuse vähendamine, piirkondlike majandustsüklite tugevdamine, õiglaste ja heade töökohtade loomine jne. Need on kriteeriumid, mida tuleb energialõimimise kavandamisel arvestada ja mis annavad eeliseid teatud tehnoloogilistele võimalustele võrreldes teistega. Lisaks peaks komisjon peaks töötama selle nimel, et ka kolmandad riigid arvestaksid neid aspekte oma energiapoliitikas. Ka selles kontekstis võiksid piirimaksud olla strateegiline võimalus.

⁽³⁾ Vaid üks näide: kuigi fossiilse päritoluga gaasil on üha piiratum roll, võiks olemasolevaid gaasivõrke kasutada või jagada nn roheline gaasi või vesiniku jaoks.

3.13. Seejuures on sektorite ühendamisel lugematu arv võimalusi anda kodanikele nn osaleja roll, nii et nad saavad ise tegutseda ja sellest kasu saada. Vaid üks näide: uusimad tuulepargid tarnivad keskmistes tingimustes piisavalt elektrit, et varustada umbes 7 000 elektriautot. Kui investeerimiskulud on alla 10 miljoni euro, on mõttekas edendada kodanike tuuleparke kui piirkondlike laadimisjaamasid. Kuid selliseid lähenemisviise, mis oleksid heakskiitu edendavad ka seetõttu, et need vähendaksid oluliselt kodanike kulusid ja avaldaksid positiivset mõju piirkondlikule majandusele, pole teatistes isegi algeliselt esitatud.

3.14. Selleks, et inimesed saaksid süsteemi lõimimisest kasu, on tarvis tugevdada tarbijate õigusi. Need peaksid olema seotud nii tootva tarbimise kui ka tarbija klassikalise rolliga. Teatistes mõistetakse kodanikke ainult klientide või tarbijatena, kellele tuleks anda ainult kvalifitseeritumat teavet. Komitee jaoks on see enam kui pettumus, pidades seejuures silmas ka Euroopa energialiidu loomise lubadusi.

3.15. Abstraktselt mõistab komisjon vajadust tegutseda gaasi- ja kaugküttesektori tarbijate õiguste osas, kuid ainus väljakuulutatud põhimeede on gaasitarbijate õiguste tugevdamine 2021. aasta gaasivaldkonna uue õigusraamistiku raames. Lähij- ja lokaalküttesektori osas konkreetseid meetmeid pole, ehkki just selles valdkonnas on tarbijate õigused palju tagasihoidlikumalt määratletud kui elektri- ja gaasisektoris. Olemasoleva süsteemi lõimimise säilitamise kontekstis ei soovitata teha täiendavaid samme küttesektori liberaliseerimiseks.

3.16. Sellega seoses tuletab komitee meelde oma seisukohta, et iga hinna eest tuleb vältida kahetasandilise energiaühiskonna teket (*). Ei saa olla nii, et energiasüsteemi ümberkujundamisest saavad kasu vaid rahaliselt ja tehniliselt hästi varustatud majapidamised ning et kõik teised majapidamised peavad kandma kulusid. Pigem on vaja konkreetseid meetmeid energiaostuvõimetusega võitlemiseks nii riiklikul kui ka Euroopa tasandil. Need hõlmavad paremat juurdepääsu renoveerimise-soojustamise või energiaostuvõimetute majapidamiste küttesüsteemide väljavahetamise edendamisele, siduvaid põhivarustuse mudeleid ja energiasektori tarbijate üldisi kaitsetsätteid, mis kaitsevad näiteks ülemääraste elektrivõrgutase ja monopolidepoolse kuritarvitamise eest.

4. Konkreetsete märkused

Ringluspõhisest energiasüsteemist

4.1. Komitee tutvustas juba omaalgatuslikus arvamuses TEN/660 ringluspõhise energiasüsteemi kontseptsiooni ja soovib, et komisjon selle mõiste vastu võtaks.

4.2. See mõiste ei peaks aga viitama üksnes energiasäästule ja energiatõhususele, nagu teatistes, vaid energivoogudele üldiselt. See on eriti oluline energiasüsteemi kiireks lõimimiseks kohapeal, st lõpptarbimise kohas.

4.3. Komitee tervitab komisjoni teadet primaarenergiategurite uurimise kohta. Juba nüüd on ilmne, et praegune praktika seab paljudes liikmesriikides elektrienergiast soojust tootvad rakendused ja biokütused halvemasse olukorda. Samuti tuleks kaaluda primaarenergiategurite selget vastavusse viimist tekkiva CO₂-heitega.

4.4. Teatise punktis 3.1 põhimeetmena mainitud „energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtte“ rakendamine võib viidata energiahindade tõstmisele. Seejuures tuleb tähelepanu pöörata haavatavatele energiatarbijatele ja vältida energiaostuvõimetuse suurenemist. Komitee on selleks korduvalt strateegiaid nõudnud ja teinud ka konkreetseid ettepanekuid (vt näiteks SC/53). See aspekt on eriti oluline paljudele Ida-Euroopa kodanikele ja üleminekupiirkondadele, kuid mitte üksnes nende jaoks. Kõrgete tõhususeesmärkide saavutamiseks on vaja piirkondlikult diferentseeritud lähenemisviise.

Energianõudluse kiirema elektrifitseerimise kohta

4.5. Komisjoni lähenemisviis on õige: kütte- ja liikuvussektori elektrifitseerimine on parim viis süsteemi lõimimiseks. Selleks, et see oleks kooskõlas kliimaneutraalsuse eesmärgiga, on vajalik taastuvate energiaallikate kiire, kuid vajadustele vastav ja orienteeritud laiendamine.

(*) Vt ELT C 429, 11.12.2020, lk 85.

4.6. Oleks olnud soovitatav, kui komisjon oleks selgitanud, mida see eelnimetatud taastuvenergia direktiivi (EL) 2018/2001 läbivaatamise jaoks konkreetselt tähendab. Komitee usub, et laienemiseesmärgid on liiga tagasihoidlikud.

4.7. Teatise punktis 3.2 on selge rõhuasetus avamere tuuleenergial. Fotogalvaanikat ja maismaal toodetavat tuuleenergiat ei mainita üldse. See on arusaamatu. Siinkohal saab potentsiaale, nagu käesoleva arvamuse punktis 3.7 esitatud, süsteemi loomimise jaoks kiiresti ja tõhusalt ära kasutada, samas kui vesiniku tootmiseks kasutatav avamere tuuleenergia eeldab tohutuid investeeringuid energiataristusse. Seetõttu soovitatakse komisjonil oma meetmete prioriseerimisel lähtuda põhimõttest „tähtsamad asjad kõigepealt“.

Vesiniku roll

4.8. See on õige: vesinik on asendamatu element kliimanetraalses energiaallikate jaotuses. Vesinik on hädavajalik eelkõige kolmes valdkonnas, kus otsene elektrifitseerimine saavutab oma piirid:

- pikaajaline elektrienergia salvestamine perioodidel, mil puudub piisav päikesekiirgus ja tuulevarustus;
- kütus lennunduse, laevaliikluse ja vähestel erijuhtudel ka raskeveokite jaoks maanteel, samuti mõnes konkreetses avaliku reisijateveo osas;
- teatud tööstuslikud protsessid.

4.9. Vesiniku tootmine on aga kallis ja sellega kaasnevad suured energiakaod. Seetõttu tuleks teatises selgitada, et vesinik tuleb kõne alla ainult juhul, kui otsene kütmine või elektrifitseerimine pole tehniliselt võimalik (või ainult märkimisväärselt suuremate kuludega).

Turukorraldusest ja turgude avatusest

4.10. Püsiv keskendumine keskele hulgimüügiturule, mida võib täheldada paljudes liikmesriikides, takistab paljudel juhtudel energiasüsteemi loomimist. Näiteks võib olla tehniliselt (elektrivõrgu koormuse vähendamise mõttes) ja majanduslikult (kulutõhususe mõttes) palju mõistlikum kasutada kohapeal toodetud üleliigset elektrit selliste liikuvuse või elektrienergiast soojusenergiat tootvate rakenduste jaoks, mis põhjustavad ka elektrivajadust kohapeal. Kesksed hulgimüügiturud takistavad sageli erinevate energiasektorite otsest loomimist (kaasates parimal juhul väljakujunenud avalikud ja kommunaalettevõtted nende jätkusuutlike võrkudega) samas kohas.

4.11. Asjaolu, et komisjon ei tunnista, et jäik keskendumine mõnele keskele elektrienergia hulgimüügiturule takistab energiasüsteemi loomimist, on seda hämmastavam, et muud kauplemisvormid on juba mainitud ja tunnustatud praegustes õigusaktides, näiteks annab elektrienergia siseturu direktiiv (EL) 2019/944 aktiivsetele tarbijatele sõnaselgelt õiguse vastastikuks kauplemiseks ja lubab energia jagamist kodanike energiakogukondades. Mõlemad vormid võimaldavad kodanikel, aga ka VKEdel ja omavalitsustel, kohapeal väga tõhusalt edendada energiasüsteemi loomimist. Seetõttu on komisjoni teatis selles osas pettumust valmistav. Tekstis ei selgitata, kuidas peaks turg olema kujundatud nii, et tarbijad saaksid seda rolli täita.

Lõimitud energiataristust

4.12. Pühendumine terviklikule taristu kavandamisele on teretulnud, kuna oodata on märkimisväärselt investeerimisvajadust, mida saaks lahendada üleeuroopalise rahastamisraamistiku kaudu. Siinkohal on aga oluline kaasata olemasolev taristu, seda optimeerida ja laiendada seoses energiatootmise võimaluste ja tarbimisstruktuuridega, sh tarbimise paindlikkus, ning uurida turu või kaubanduse struktuuride ja taristu koostoitmet. Selle väljakutsega komisjon toime ei tule.

4.13. Komisjon ei tunnista, et taristu määrab, milliseid tehnoloogiaid tuleks eelistada – nimelt neid, mis muude tingimuste samaks jäädes (*ceteris paribus*) olemasolevat taristut kõige paremini ära kasutavad.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegia““

(COM(2020) 301 final)

(2021/C 123/06)

Raportöör: **Pierre-Jean COULON**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 23.9.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Täiskogu otsus	14.7.2020
Vastutav seksioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	16.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	229/4/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on seisukohal, et Euroopa Liit peab COVID-19 kriisist üle saama, luues uue ühiskonnamudeli, mis muudab meie majanduse rohelisemaks, õiglasemaks ja tulevaste šokkide suhtes vastupidavamaks. Euroopa taastefondid peavad võimaldama ettevõtjatel, uuendajatel, töötajatel ja investoritel kinnitada oma üleilmset juhtpositsiooni kasvavatel puhta energia turgudel.

1.2. Komitee toetab seepärast Euroopa Komisjoni strateegiat, mille eesmärk on luua soodne keskkond vesiniku pakkumise ja nõudluse suurendamiseks, et püüelda kliimaneutraalse majanduse poole. Komitee rõhutab, et esmatähtsaks tuleb pidada saastevaba vesinikku, sealhulgas Euroopa vesinikuliidu raames, sest see on ainus lahendus, mis on kooskõlas kliimaneutraalsuse eesmärkidega.

1.3. Komitee rõhutab, et saastevaba vesinikumajanduse loomine Euroopas on ainult üks osa nimetatud strateegiast, mille eesmärk on ELi eri energiasektorid omavahel paremini ühendada. Seepärast rõhutab komitee, et EL peaks oma püüdlusi suurendama, et võimaldada puhta energia süsteemi tekkimist, sh taastuvenergia ja energiatõhusus, eesmärgiga pakkuda Euroopa ettevõtjatele tugevat siseturgu, kus on võimalik turvaliselt innovatsiooni ellu viia, ja integreeritud tööstusstrateegiat, mille eesmärk on puhta energia lahenduste eksportimine mujale maailma.

1.4. Komitee tuletab meelde, et suurte tootmis- ja transpordikulude tõttu tuleks saastevaba vesinikku kasutada ainult juhtudel, kui ei ole võimalik kasutada muid olemasolevaid CO₂ heite vähendamise võimalusi, näiteks sektorites, mille puhul peetakse keeruliseks CO₂ heidet vähendada⁽¹⁾ või teatavate väga spetsiifiliste rakenduste puhul transpordi- ja ehitussektoris.

1.5. Komitee rõhutab, et saastevaba vesiniku leviku võimaldamiseks ei tohiks ELi rahalistest vahenditest toetada fossiilkütuseid, ning kutsub komisjoni üles kohaldama kahju mittetekomistamise põhimõtet („do no harm“) kogu avaliku sektori rahastamise puhul mitmeaastase finantsraamistiku, programmi „InvestEU“, ELi taastefondide ja riigiabi raames.

(¹) Inglise keeles „hard-to-abate“-sektorid (nt terase-, naftakeemia-, alumiiniumi-, tsemendi- ja väetisetööstus). Määratlus tuleneb sellest, et neis sektorites kaasnevad CO₂ heite vähendamise lahendustega suuremad kulud kui praeguste suurema süsinikusaldusega tehnoloogiatega.

1.6. Komitee rõhutab, et nn vesinikumajanduse loomiseks on vaja Euroopa kodanike nõusolekut ja osalust, olenemata sellest, kas tegemist on ettevõtjate, töötajate või tarbijatega. Komitee väljendab kahetsust, et ei ole piisavalt järele mõeldud strateegia rakendamise üle eri sektorites, ning kutsub üles otseste ja esinduslike konsultatsioonide ja osalemise kaudu kodanikke rohkem sellesse protsessi kaasama. Samuti kutsub komitee komisjoni üles hindama saastevaba vesiniku arendamise mõju kodumajapidamiste energiakuludele.

1.7. Komitee tuletab meelde, et energiapöörde edu on vastuoluline, kui osa töötajaid selle tõttu kannatab või kui kõige haavatavamad isikud jäetakse selle eelistest ilma. Eriti kõrge töötusemäära tõttu⁽²⁾, eeskätt noorte seas, tuleb kindlasti täielikult ära kasutada töökohtade loomise potentsiaal arengusektorites, samuti on äärmiselt oluline vältida seda, et kõnealuse ülemineku tõttu satuksid piirkonnad majanduslangusesse, mis on struktuurse tööpuuduse allikas. Komitee kutsub seega Euroopa Komisjoni üles tegema analüüsi, et selgitada välja languses olevate sektorite töötajate oskused, mis oleksid kasulikud uute vesinikuga seotud töökohtade jaoks.

1.8. Komitee rõhutab Euroopa saastevaba vesiniku liidu keskset rolli Euroopa tööstusharude ümberkujundamise kiirendamisel⁽³⁾ ja palub end organiseeritud kodanikuühiskonna esindajana sellesse kaasata. Samuti soovib komitee komisjonil täpselt kirjeldada tööstuse ülemineku tähtaegu vastavalt iga sektori erivajadustele. Komitee rõhutab, et tuleb toetada terase-, tsemendi- ja keemiatööstust nende kasutatavate tootmismeetodite muutmisel, sest vastasel juhul ei pruugi need tööstused, mis annavad olulise panuse CO₂ heitkoguste vähendamisse, sellele üleminekule vastu pidada.

1.9. Komitee toetab tulevasi partnerlusi naaberriikidega. Siiski nõuab komitee Euroopa Komisjonilt suuremat selgust seoses 40 GW elektrolüüsiseadmete kasutuselevõtuga taastuvallikatest vesiniku tootmiseks ELi naabruses⁽⁴⁾, kuhu kuulub praegu poliitiliselt ebastabiilseid riike, mis rakendavad energiapöörde ja taastuenergia arendamise vallas väga erinevat poliitikat. Komitee rõhutab samuti, et vastupidava energialiidu raamstrateegias⁽⁵⁾ seab komisjon endale eesmärgi vähendada ELi sõltuvust energiainpordist⁽⁶⁾.

1.10. Komitee tuletab meelde, et Euroopa ettevõtjate konkurentsivõime põhineb nende innovatsioonivõimel. Teadusuuringud ja innovatsioon on olulised ka meie ühiskonna toimetulekuvõime suurendamiseks, sest see on COVID-19 pandeemias tugevalt kannatada saanud. Selleks rõhutab komitee vajadust näha programmi „Euroopa horisont“ ja Euroopa Innovatsiooninõukogu raames puhta energia jaoks ette piisavad eelarvevahendid.

2. Euroopa Komisjoni teatise põhisisu

2.1. Komisjon kinnitab oma eesmärgi kiirendada üleminekut suveräänsele, konkurentsivõimelisele ja kliimaneutraalsele majandusele olukorras, kus COVID-19 pandeemia mõjutab tõsiselt Euroopa majandust⁽⁷⁾.

2.2. Euroopa Komisjon rõhutab saastevaba vesiniku keskset rolli arukama, integreerituma ja optimeerituma suveräänse energiasüsteemi loomisel, kus kõik sektorid saavad täielikult kaasa aidata CO₂ heite vähendamisele. Saastevaba vesinik ja selle väärtusahel võivad mängida olulist rolli taastuenergia voogude kõikumiste tasakaalustamisel ja elektrifitseerimiseks mittesobivate sektorite varustamisel. Selle potentsiaali realiseerimiseks peab Euroopa looma vesinikumajanduse.

2.3. Selleks esitab komisjon 2050. aastani ulatuva kolmeetapilise strateegia:

— 2020–2024: 6 GW elektrolüüsiseadmed vesiniku tootmiseks taastuvallikatest, et vähendada olemasoleva vesiniku tootmise CO₂ heidet,

— 2025–2030: 40 GW ELis ja 40 GW Euroopa naaberriikides koos ekspordiga Euroopa Liitu uute rakenduste, näiteks terasetööstuse ja teatavate transpordiliikide CO₂ heite vähendamiseks,

⁽²⁾ Eurostati 2020. aasta augustis avaldatud andmete kohaselt põhjustas koroonaviirus liidus teises kvartalis tööhõive vähenemise 2,6 % võrra.

⁽³⁾ See tähendab kaupade tootmist ja teenuste osutamist süsinikku kasutamata.

⁽⁴⁾ Sealhulgas Lääne-Balkan, Ukraina ja lõunanaabruse riigid.

⁽⁵⁾ Vt COM(2015) 80.

⁽⁶⁾ Vt COM(2020) 299 „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“.

⁽⁷⁾ ELi statistikaameti Eurostati andmetel vähenes liidu SKP 2020. aasta teises kvartalis 11,9 %.

— 2030–2050: suurendatakse ulatuslikult vesiniku tootmist CO₂ heite vähendamiseks kõigis sektorites, mille puhul peetakse keeruliseks CO₂ heidet vähendada (*).

2.4. Komisjon käsitleb strateegias järgmist viit peamist mõõdet taastuvallikatest toodetud vesiniku ELis konkurentsivõimeliseks muutmiseks:

- investeeringud ELis,
- nõudluse suurendamine ja tootmise laiendamine,
- õige taristu ja turueeskirjade kujundamine,
- teadusuuringute ja innovatsiooni toetamine,
- rahvusvaheline mõõde.

2.5. Selle ökosüsteemi loomiseks on komisjoni hinnangul vesinikustrateegia 2030. aasta eesmärkide saavutamiseks vaja praegusel kümnendil investeerida umbes 320–458 miljardit eurot: 24–42 miljardit eurot elektrolüüsiseadmeteks, 220–340 miljardit eurot päikese- ja tuuleenergia tootmise suurendamiseks (80–120 GW), umbes 11 miljardit eurot olemasolevate CO₂ kogumise ja säilitamise jaamade ajakohastamiseks ning 65 miljardit eurot vesiniku transpordi-, jaotus-, ladustamis- ja tankimisjaamade jaoks. Aastani 2050 oleks ainuüksi tootmisvõimsuse edendamiseks vaja 180–470 miljardit eurot. Lisaks on vaja investeeringuid ka lõpptarbimissektorite kohandamiseks, näiteks 160–200 miljonit eurot tavalise ELi terasetehase ümberehitamiseks ja 850 miljonit kuni 1 miljard eurot 400 väikese vesinikutankla rajamiseks.

2.6. Selles kontekstis on peamised strateegilised hoovad, mida EL saab rakendada erainvesteeringute suunamiseks saastevaba vesiniku kasutamise edendamise, järgmised.

2.6.1. Saastevaba vesiniku rakenduste arendamine tööstuses ja liikuvuses stimuleerib nõudlust. Seepärast tehakse strateegias ettepanek jätkata kahes eraldi etapis: esiteks kasutatakse vesinikku terasetootmise CO₂ heite vähendamiseks ja seejärel võiks arendada selle kohapealset kasutust, näiteks linnaliinibussides või teatud rongides, kui elektrienergia kasutamine ei ole kulude osas konkurentsivõimeline, samuti ka teedevõrgus kasutatavate raskesõidukite tarbeks kõrvuti elektrienergia kasutamisega. Tulevases kestliku arengu ja aruka liikuvuse strateegias, mis avaldatakse aasta lõpuks, tuleks käsitleda vesiniku rolli transpordis. Seda silmas pidades kaalutakse nõudluspoole toetamise poliitika väljaarendamist, mis võib avalduda taastuvallikatest toodetud vesiniku kvootide või miinimummäärade rakendamisenä konkreetsetes lõppkasutussektorites (näiteks keemia- või transpordirakendustes).

2.6.2. Komisjon rõhutab, et tootmise suurendamiseks tuleb investoritele ja tööstusele anda rohkem selgust ja kindlust. Selleks teeb ta ettepaneku võtta vastu ühine vähese CO₂ heite standard, eesmärgiga edendada vesiniku tootmise rajatise nende kasvahoonegaaside otseseite näitajatest lähtudes. Samuti võiks komisjon tagada Euroopa tasandil täieliku terminoloogia ja kriteeriumid taastuvallikatest toodetud vesiniku sertifitseerimiseks, tuginedes eelkõige olemasolevatele algatustele, nagu CertifHy. Lisaks loodetakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemi eelseisva läbivaatamisega kehtestada lisamehhanismid taastuvallikatest ja vähese CO₂ heitega vesiniku tootmise ergutamiseks. Samuti võiks kaaluda CO₂ heite hinnavahe lepingu (*Carbon Contract for Difference*) kasutuselevõttu, s.o konkurssi pikaajaliste lepingute sõlmimiseks avaliku sektori partneriga, et katta CO₂ lepingutäitmishinna (st 55–90 eurot/tCO₂) ja tegeliku hinna vahe. Lisaks võiks taastuvallikatest toodetud vesiniku jaoks ette näha otsesed ja läbipaistvad turupõhised toetuskavad, mille vahendeid eraldatakse pakkumismenetluste kaudu.

2.6.3. Komisjon teeb ettepaneku lisaks saastevaba vesinikuga töötavate seadmete rakendamisele juurutada järk-järgult ka taristuid. Nõudlus vesiniku järele rahuldatakse kõigepealt kohapealsete või lähedalasuvate varudega. Seejärel arendatakse välja piirkondlikud klastrid (nn vesinikuorud), mis põhjustab kasvavat vajadust spetsiaalsete taristute järele mitte üksnes tööstus- ja transpordirakenduste ning elektrisüsteemi tasakaalustamise jaoks, vaid ka elu- ja ärihoonete kütmise tarbeks. Olemasolevat gaasivõrku võiks osaliselt kasutada taastuvallikatest toodetud vesiniku transportimiseks kaugemale ja selleks hakkab vaja minema suuremahulisi hoidlaid.

2.6.4. Euroopa asjatundjate esilekerkimise edendamiseks loob komisjon Euroopa saastevaba vesiniku liidu – partnerluse ametiasutuste, tööstuse ja kodanikuühiskonna vahel. Selle ülesanne on 1) töötada välja investeerimiskava ja luua konkreetsete projektide reserv, 2) hõlbustada kogu vesiniku väärtusahela ulatuses võrgustikukoostööd piirkondlike, riiklike ja Euroopa investimisprojektide, sealhulgas üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide puhul ja 3) tugevdada rahastamist, et aidata vähendada investeeringute puudujääki. See liit peaks pakkuma laiaulatuslikku foorumit kõigi sidusrühmade investeeringute koordineerimiseks.

(*) Määratlus tuleneb asjaolust, et heitkoguste vähendamise kulud on seal suured ning edasimineku heitkoguste vähendamisel on olnud aeglane ja keeruline.

2.6.5. Komisjon kavatab oma taaste- ja vastupidavuskava raames toetada strateegilisi investeeringuid saastevabasse vesinikku, eelkõige programmi „InvestEU“ Euroopa strateegiliste investeeringute poliitika kaudu (alates 2021. aastast).

2.6.6. Komisjon edendab ka teadusuuringuid ja innovatsiooni institutsioonilise saastevaba vesiniku partnerluse kaudu ning oluliste partnerluste kaudu transpordis ja tööstuses, näiteks 2Zero ja Clean Steel. Komisjon pakub spetsiaalsete rahastamisvahendite (näiteks programmid „InnovFin EDP“ ja „InvestEU“) kaudu sihtotstarbelist tuge liikmesriikide tugevatele projektidele. Järgmisel Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF) raamperioodil rahastatakse piirkondadevahelist innovatsiooniinvesteeringute vahendit, mis hõlmab ka vesinikualast katseprojekti CO₂-mahukates piirkondades.

2.6.7. Lõpuks tehakse strateegias saastevaba vesiniku alaste uute koostöövõimaluste edendamiseks ettepanek mõtestada ümber energiapartnerlused naaberriikide ja -piirkondadega (ELi idanaabrid, eriti Ukraina, ja lõunanaabrus), tehes seda asjakohaste rahvusvaheliste organite kaudu, nagu energiaühendus või puhta energia teemaline ministrite konverents. Sellega kaasneb investeeringute toetamine koos naabruspoliitika investeerimisplatvormi ja Lääne-Balkani investeerimisraamistikuga. Komisjon töötab välja eurodes nomineeritud vesinikutehingute võrdlusaluse, et tugevdada euro rolli säästva energiaga kauplemises, ja lisab saastevaba vesiniku ELi rahvusvahelistesse, piirkondlikesse ja kahepoolsetesse diplomaatilistesse jõupingutustesse energeetika, kliima, teadusuuringute, kaubanduse ja rahvusvahelise koostöö valdkonnas.

3. Üldised märkused

3.1. Euroopa roheline kokkuleppe eesmärk – saavutada 2050. aastaks Euroopas kliimaneutraalsus – vajab tegelikkuseks muutumiseks konkreetset poliitikat. Lisaks valitseb Euroopas praegu COVID-19 pandeemiast põhjustatud tervise- ja majandusala hädalukord. Seepärast peavad Euroopa Liit ja liikmesriigid koordineerima oma meetmeid kõnealustele kriisidele reageerimiseks, et majanduse taastumine oleks hüppelauaks puhta ja vastupanuvõimelise tuleviku suunas. See tulevik nõuab ELi majandusliku suveräänsuse suurendamist, osaliselt taastuenergia ja sellega seotud hoiustamisvõimsuse arendamise kaudu.

3.2. Komitee toetab seepärast Euroopa Komisjoni strateegiat, mille eesmärk on luua soodne keskkond vesiniku pakkumise ja nõudluse suurendamiseks, et püüelda kliimaneutraalse majanduse poole. Siiski soovib komitee rõhutada, et saastevaba vesiniku edu sõltub meie energiasüsteemi tõhususe märkimisväärsest suurenemisest ja taastuvate energiaallikate ulatuslikust kasutuselevõtust, et laiendada meie kasutusala elektrifitseerimist.

3.3. Ehkki komitee kiidab heaks strateegias seatud kaugeleulatuvad elektrolüüsiseadmete kasutuselevõtmise eesmärgid taastuvallikatest vesiniku tootmiseks, toonitab ta siiski, et esmajärjekorras tuleb suurendada Euroopas paigaldatud taastuenergia võimsust, et rahuldada kasvavat nõudlust elektri järele, mis tuleneb meie kasutusala elektrifitseerimisest, millele lisandub saastevaba vesiniku tootmisest tulenev nõudlus. Praegu ei hõlma taastuenergia arengusuunad vesiniku tootmist ja ainult umbes kolmandik ELi elektritarbimisest toimub taastuvate energiaallikate jõul⁽⁹⁾.

3.4. Komitee tunnustab komisjoni selgitusi saastevaba vesiniku määratluse kohta: see on määratletud kui taastuenergiast põhineva elektrolüüsi tulem, mis on saadud tuule-, päikese- ja hüdroenergiast või taastuva biomassi biokeemilise muundamise kaudu. Komiteel on hea meel, et see on ELi jaoks esmatähtis kui ainus võimalus, mis sobib kliimaneutraalsuse eesmärkidega.

3.5. Komitee võtab samas teadmiseks, et lühikeses ja keskpikas perspektiivis jäetakse strateegias üks avatuks ka teistele vähese CO₂ heitega vesiniku vormidele, mis on saadud fossiilkütustest koos alles väljatöötatava CO₂ kogumise ja säilitamise tehnoloogiaga⁽¹⁰⁾. Komitee tuletab meelde, et CO₂ kogumise ja säilitamise abil saadud vesinikku ei saa mingil juhul pidada taastuenergia allikaks, kui selle kasutamine on otse või kaudselt seotud fossiilkütuse kaevandamisega. Komitee rõhutab, et CO₂ kogumise ja säilitamise abil saadud vesiniku kogu väärtusahelas peavad olemas olema süsinikuanalüüsi vahendid, et seda saaks määratleda pigem vähese CO₂ heitega ahelana kui CO₂ heiteta ahelana⁽¹¹⁾ ning et vältida olukorda, kus heite vähenemine ei ole piisav pikaajaliste eeldatavate heitkoguste eesmärkide saavutamiseks.

⁽⁹⁾ Eurostati andmed, [nrg_ind_peh].

⁽¹⁰⁾ Või elektrolüüs koos kasvuhoonegaaside heite oluliselt vähenenud olelusringiga.

⁽¹¹⁾ See tagab olelusringi jooksul 60–85 % vähem heitkoguseid võrreldes maagaasi kasutamisega kateldes.

3.6. Lisaks juhib komitee tähelepanu sellele, et Euroopa Kontrollikoja analüüsi kohaselt ei ole selliste juba olemasolevate ELi rahastamisvahendite abil, mille eesmärk on toetada süsinikdioksiidi kogumist ja säilitamist (näiteks programm „NER 300“), valminud ühtegi edukat süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projekti⁽¹²⁾. Seega on CO₂ kogumise ja säilitamise tehnoloogilise teostatavuse ning riikliku toetuse suhtes palju ebakindlust.

3.7. Komitee võtab teadmiseks komisjoni hinnangu, mille kohaselt oleks vaja tagada CO₂ hind vahemikus 55–90 eurot tonni CO₂ kohta, et muuta CO₂ sidumisega fossiilkütustepõhine vesinik konkurentsivõimeliseks võrreldes fossiilkütustepõhise vesinikuga, ja kutsub komisjoni üles kirjeldama finantsmudelit investeeringuteks, mis viivad selliste kompenseerimiskuludeni, iseäranis erainvesteeringute kaasatud kapitalikulude mõju, mis põhjustavad projektide lisakulusid. Komitee kutsub komisjoni üles andma üksikasjalikku teavet selliste saastevaba vesiniku hinnanguliste hindade kohta, mis muudaksid toetused tarbetuks, ja uurima nende hindade saavutamiseks vajalikke mehhanisme, esmaajoonel ELi heitkogustega kauplemise süsteemi järgmisel läbivaatamisel.

3.8. Komitee juhib tähelepanu ka sellele, et kui taastuvallikatest toodetud vesinik peab tõepoolest suutma konkureerida fossiilkütustepõhise vesiniku ja CO₂ sidumisega fossiilkütustepõhise vesinikuga, peab see eelkõige suutma konkureerida fossiilkütustega. Selleks peab selle maksumus langema alla 1 USA dollari kilogrammi kohta⁽¹³⁾. Saastevaba vesiniku investeerimiskulude (CapEx) vähendamine on seetõttu võtmeküsimus. Komitee palub Euroopa Komisjonil sõnaselgelt esitada vesiniku hinna stsenaariumid, milles võetakse arvesse saastevaba vesiniku projektidesse kaasatud finantskapitali maksumust.

3.9. Komitee tuletab samuti meelde, et varasemad katsed vesinikumajanduse elavdamiseks on läbi kukkunud peamiselt seetõttu, et nõudlus vesiniku järele ei ole kunagi realiseerunud. Seepärast on komitee rahul, et komisjon määrab selgelt kindlaks vesinikku kasutama hakkavad lõpptarbimis sektorid: tööstus ja teatud transpordiliigid ning paikse elektrisalvestuse sektor akupõhise elektrisalvestuse täienduseks.

3.10. Seega tuleks saastevaba vesinikku kasutada ainult juhtudel, kui ei ole võimalik kasutada muid olemasolevaid CO₂ heite vähendamise võimalusi, ja komitee kutsub komisjoni üles koondama investeeringud rakendustesse, kus vesinikul võib olla suur roll, näiteks tööstusesse, liikuvusse (merendus, lennundus) ja taastuvatest allikatest toodetud energia säilitamisse. Kõikjal, kus kasutatakse akusid – ja eriti strateegias nimetatud sõiduautode, taksode, bussiparkide ning kaubikute ja linnaveokite puhul – pakub vesinik tõenäoliselt vähem kasumlikke lahendusi. Ühtlasi võiks see olla üks võimalus pikamaa-kaubaveo CO₂ heite vähendamiseks⁽¹⁴⁾.

3.11. COVID-19 pandeemia on teravdanud ja süvendanud ebavõrdsust meie ühiskonnas ning suurendanud vaesust Euroopas. Seepärast on vajalik, et kliimaneutraalse Euroopa vesinikustrateegias ei jäetaks kedagi kõrvale. Seega kutsub komitee komisjoni üles jälgima ja hindama vesinikustrateegiaga seonduvaid tööhõive ümberkorraldamise nõudmisi.

4. Erimärkused

Sotsiaalne mõõde

4.1. COVID-19 pandeemia ja sellest tuleneva kriisi tõttu suureneb töötus ELis eeldatavalt 9 %-ni ning see tabab eelkõige noori ja madala kvalifikatsiooniga töötajaid. Seepärast rõhutab komitee töötajatele kvaliteetse koolituse tagamise tähtsust ja vajadust muuta energiasektor noorte eurooplaste jaoks huvipakkumaks. Selleks võib EL luua Euroopa tippkeskused õpipoistele, kes töötavad energiasüsteemi ümberkujundamisega seotud töökohtadel (nt energiaauditid, soojustumpade paigaldamine). Toetuste andmise ja ErasmusPro programmi laiendamise kaudu võib EL muuta noored eurooplased energiapöörde võtmetegijateks, eriti saastevaba vesiniku valdkonnas.

4.2. Edendada taastuvallikatest toodetud vesiniku kasutuselevõtmise kaudu töökohtade loomist tähendab ühtlasi, et toetatakse Euroopa väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd), kes annavad peaaegu kaks kolmandikku Euroopa rahandusega mitteseotud erasektori töökohtadest⁽¹⁵⁾. Komitee kutsub komisjoni üles töötama nende toetamiseks välja konkreetsed rahalised vahendid⁽¹⁶⁾.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Regioonide Komiteele ning Euroopa Investeerimispannile „Puhast planeet kõigi jaoks – Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni““ (ELT C 282, 20.8.2019, lk 51).

⁽¹³⁾ Maagaasi reformimise teel toodetud vesinik maksab umbes 1 USA dollar kilogrammi kohta. Allikas: Platts Hydrogen Assessments.

⁽¹⁴⁾ Vt T&E 2019. aasta aruanne.

⁽¹⁵⁾ <https://www.touteurope.eu/actualite/les-entreprises-dans-l-union-europeenne.html>.

⁽¹⁶⁾ See tähendab territoriaalsed investeerimisfondid, riiklik tagatissüsteem, mis katab 60 % nende arendamisele pühendatud kestlikest vahenditest, kindlustusmehhanismid, mis katavad nende arenguriski saastevaba vesiniku valdkonnas.

4.3. Komitee märgib lisaks, et ELi konkurentsi- ja toimetulekuvõime parandamiseks tuleb säilitada kontroll ELi varade ja tööstuse üle ning seista vastu mujalt maailmast lähtuvale tööstuslikule dumpingule.

4.4. Lõpuks kutsub komitee ELi üles kasutama kõigi sidusrühmade dialoogil põhinevaid uusi kestlikumaid ärimudeleid, eelkõige töötajaid ulatuslikult äristrateegiasse kaasates⁽¹⁷⁾.

Investeeringuvajadused ELis

4.5. Komitee rõhutab, et ELi rahalistest vahenditest ei tohiks toetada fossiilkütuseid, ning kutsub komisjoni üles kohaldama kahju mitteteketamise põhimõtet („do no harm“) kogu avaliku sektori rahastamise puhul mitmeaastase finantsraamistiku, programmi „InvestEU“, ELi taastefondide ja riigiabi raames. Igal juhul ei saa CO₂ kogumise ja säilitamise protsessis otseselt või kaudselt tekkiv vesinik kuuluda Euroopa rahastamise kestliku taksonoomia alla.

4.6. Komitee väljendab väga suurt rahulolu selle üle, et uue taaste- ja vastupidavusmehhanismiga toetatakse liikmesriikide investeeringuid ja reforme, mis on kestliku taastumise jaoks esmatähtsad, eriti taastuvallikatest toodetud vesiniku sektoris. Komitee kutsub komisjoni üles tagama, et Euroopa roheline kokkulepe ning riiklikud energia- ja kliimakavad annaksid suuna liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavadele. Selleks peab komisjon tagama, et panus roheüleminekusse oleks liikmesriikide projektide hindamisel üks eeltingimus.

4.7. Saastevaba vesiniku liit mängib olulist rolli vesiniku kasutuselevõtmisel Euroopas, eriti investeeringuprogrammi väljatöötamise ning piirkondlike, riiklike ja Euroopa tasandi projektide arendamise kaudu. Seepärast rõhutab komitee selles liidus kõigi sidusrühmade, sealhulgas kodanikuühiskonna – selle kõigis mõõtmetes –, töötajate ja valitsusväliste organisatsioonide võrdse esindatuse tähtsust. Praegu koondab liit valdavas osas eraõiguslikke osalejaid⁽¹⁸⁾. Komitee kui organiseeritud kodanikuühiskonna tõeline esindaja tuleb täielikult kaasata aruteludesse ja konsultatsiooniprotsessidesse.

Nõudluse suurendamine ja tootmise laiendamine

4.8. Komitee on veendunud, et CO₂ heite hinnavahe lepingute (CCfD) enampakkumistel on suur tähtsus selle tagamisel, et tööstusprotsessid viidaks kiiresti üle vesinikule. CO₂ heite hinnavahe lepingud võivad edastada positiivse signaali investoritele ja tööstusele⁽¹⁹⁾. Komitee soovib siiski rõhutada kahte järgmist punkti.

4.8.1. Komisjon rõhutab CO₂ heite hinnavahe lepingute asjakohasust ja tunnustab, et olemasolev ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) ei suuda anda piisavalt tugevaid hinnasignaale, et käivitada kliimanetraalsuse saavutamiseks vajalikke investeeringuid. Ühelt poolt tuleneb see asjaolust, et fossiilkütused saavad ELis jätkuvalt suuri toetusi. Vastavalt Euroopa Komisjoni aruandele energiatoetuste kohta on toetused maagaasile, mida kasutatakse vesiniku tootmiseks koos CO₂ kogumise ja säilitamisega, tegelikult suurenenud⁽²⁰⁾. Seega on tegemist suure turumoonutusega, mis takistab investeeringut kliimakaitsetehnoloogiasse, nagu saastevaba vesinik, või muudab need tarbetult kalliks. Lisaks ei kajasta ELi heitkogustega kauplemise süsteem isegi pärast reformi tegelikku CO₂ hinda. Kui fossiilkütuseid mitte toetada ja heitkogustega kauplemise süsteemi veelgi täiustada, siis ei oleks CO₂ heite hinnavahe lepinguid vaja. Seepärast peaksid need kaks ülesannet olema komisjoni esimene prioriteet.

4.8.2. Kui CO₂ heite hinnavahe lepingud on siiski vajalikud, tuleks pakkumismenetlused kavandada nii, et vesiniku tootmist elektrolüüsi teel rahastatakse üksnes juhul, kui selleks kasutatakse üle jäävat taastuvelektrit⁽²¹⁾. Seepärast rõhutab komitee, et Euroopa rahastamissüsteem ja spetsiaalsed pakkumismenetlused taastuvallikatest toodetud vesiniku jaoks on olulised tagamaks, et ei aeglustata CO₂ kogumise ja säilitamisega fossiilkütustepõhise vesiniku arendamist.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 11. juuni 2020. aasta resolutsioon „Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ettepanekud COVID-19 kriisi järgse ülesehituse ja taastumise kohta“ (ELT C 311, 18.9.2020, lk 1).

⁽¹⁸⁾ Vt saastevaba vesiniku liidu liikmete nimekiri.

⁽¹⁹⁾ Need enampakkumised on eelkõige aidanud kaasa Ühendkuningriigi avamere tuuletööstuse arengule, aidates saada madalaid pakkumisi.

⁽²⁰⁾ Vt teatise COM(2020) 950 final 2. lisa.

⁽²¹⁾ Näiteks kui elektrolüüsiseadmete käitaja tõendab, et ta saab elektrit elektrolüüsiks otse uuest taastuvenergiajaamast või et tal on elektrivarustusleping, mis aktiveeritakse alles siis, kui hulgimüügituru hinnad on negatiivsed.

Rahvusvaheline mõõde

4.9. Komitee tõstatab küsimuse selliste tulevaste energiapartnerluste laadi kohta, mille eesmärk on kasutada 40 GW elektrolüüsiseadmeid taastuvallikatest vesiniku tootmiseks ELi naaberriikides⁽²²⁾. Ajal, mil liikmesriikide juhid nõuavad Euroopa suveräänsuse suurendamist, kutsub komitee komisjoni üles töötama välja sidusa lähenemisviisi.

4.10. Komitee rõhutab ka seda, kui keeruline on meelitada Euroopa investoreid poliitiliselt ebastabiilsetesse riikidesse. Komitee soovib sellest hoolimata kaasata Lääne-Balkani riigid, kes osalevad ELiga ühinemise protsessis, kõikidesse vesinikustrateegia rakendamise aruteludesse ja tegevustesse.

4.11. Lisaks kutsub komitee komisjoni üles esitama üksikasjalikumad teavet nende riikide suutlikkuse kohta kõnealuste tulevaste partnerluste arendamisel, sest strateegias on praegu hõlmatud nii erinevad riigid nagu Alžeeria, Egiptus, Iisrael, Jordaania, Liibanon, Liibüa, Maroko, Palestiina⁽²³⁾, Süüria ja Tuneesia, mis rakendavad energiapöörde ja taastuvenergia arendamise vallas väga erinevat poliitikat. Nimetatud riikides tuleks samuti eelistada komitee soovitatavaid VKEde rahastamise mehhanisme, arvestades nende riikide suurt VKEde osakaalu ja pankade intensiivset vahendustegevust.

4.12. Komitee kahtleb, kas need riigid on võimelised kasutama taastuvallikatest vesiniku tootmiseks piisavalt elektrolüüsiseadmeid, et rahuldada lisaks siseriiklikule nõudlusele ka Euroopa nõudlust. Põhja-Aafrikas ja Ukrainas vajaks 40 GW kasutuselevõtt 2030. aastaks 76 GW taastuvenergiat, mis tähendab nende riikide võimsuse kolmekordistumist 10 aasta jooksul⁽²⁴⁾.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽²²⁾ Sealhulgas Lääne-Balkan, Ukraina ja lõunanaabruse riigid.

⁽²³⁾ Kõnealust nimetust ei tõlgendata Palestiina riigi tunnustamisena ja see ei piira liikmesriikide individuaalseid seisukohti selles küsimuses.

⁽²⁴⁾ https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2020/May/SDG7Tracking_Energy_Progress_2020.pdf.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 95/93 seoses COVID-19 pandeemiast tingitud ajutise vabastusega teenindusaegade kasutamise eeskirjade kohaldamisest ühenduse lennujaamades“

(COM(2020) 818 final – 2020/0358 (COD))

(2021/C 123/07)

Pearaportöör: **Thomas KROPP**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 18.1.2021 nõukogu, 21.1.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	225/1/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. 16. detsembril 2020 tegi Euroopa Komisjon ettepaneku uue muutmismääruse⁽¹⁾ kohta seoses ajutise erandiga põhimõttel „kasuta või kaota“ põhinevast klauslist 27. märtsi 2021. aasta järgseks ajaks. Sisuliselt tegi komisjon ettepaneku, et „kasuta või kaota“ reeglit tuleks uuesti kohaldada, kuid et piiratud ajavahemikuks tuleks teenindusaegade kasutamise künniseks kehtestada 80 % asemel 40 %. Lisaks tegi komisjon ettepaneku, et tal peaksid olema delegeeritud volitused pikendada teenindusaegade erandit vastavalt mitmele kriisi kestuse ja intensiivsusega seotud kriteeriumile.

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiidab heaks komisjoni algatuse pikendada ajutist erandit Euroopa Liidu teenindusaegade reguleerimise eeskirjadest ning toetab ettepanekut volitada komisjoni kohandama künnist kuni 2024/2025. aasta talvehooajani.

1.3. Tõeliselt paindliku reageerimismehhanismi loomiseks peaks ettepanek siiski sisaldama ka lennuettevõtjate õigust pöörduda tagasi teenindusaegade sarja täielikule kasutamisele kombinatsioonis muutuva kasutuskünnisega.

1.4. Pikendamine on õigustatud, sest 2021. aasta alguses kogetav ülemaailmne majanduskriis on 12 kuud tagasi ehk 2020. aasta esimeses kvartalis prognoositust sügavam. Vastupidiselt ootustele ei ole COVID-19 pandeemiat veel kontrolli alla saadud. Tegelikult on nakkusjuhtude eksponentsiaalse suurenemise teisel lainel 2020. aasta teisel poolel olnud seni kogu Euroopas veelgi karmimad tervise-, sotsiaalsed, majanduslikud ja rahalised tagajärjed kui esimesel lainel. Kõige enam kannatada saanud majandussektorite hulka kuuluvad transport, kaubandus ja turism. Lisaks levib praegu üle Euroopa üks viiruse ülinakkav mutatsioon. Ühendkuningriik kehtestas hiljuti kolmandat korda liikumispiirangud, et piirata koroonaviiruse kolmandat lainet.

1.5. Komitee nõuab, et Euroopa Komisjon ja kaasseadusandjad vaataksid komisjoni ettepaneku uuesti läbi, võttes arvesse lennuettevõtjatest, lennujaamadest ja teenindusaegade koordineerijatest koosneva maailma lennujaamade lennuteenindusaegade nõukogu (Worldwide Airport Slot Board, WASB) koostatud soovitusi. See nõukogu avaldas 20. novembril 2020 oma soovitused teenindusaegade erandi kohta 2021. aasta suvisel lennuhooajal⁽²⁾ (organisatsioonid IATA, A4E, ACI-Europe ja EUACA toetavad WASBi soovitust). Soovitused kombineerivad i) täielikku loobumist põhimõttel „kasuta või kaota“

⁽¹⁾ COM(2020) 818 final.

⁽²⁾ WASBi soovitus lennujaamade teenindusaegade vähendamise meetmete kohta põhjapoolkera 2021. aasta suvel, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>.

põhinevast reeglist täielike teenindusaegade sarjade puhul, mis tagastatakse teenindusaegade ühisvarusse enne hooaja algust, ning ii) 50 % kasutuskünnist teenindusaegade sarjade puhul, mille lennuettevõtjad säilitavad. Samuti sisaldavad soovitusel teatavaid tingimusi ja sätteid COVID-19 olukorraga seonduva teenindusaegade põhjendatud kasutamata jätmise kohta.

1.6. Komitee peab hädavajalikuks säilitada tasakaal järgmise kolme aspekti vahel: vajadus vältida meetmeid, mis mõjutavad negatiivselt lennundussektori suutlikkust kriisist taastuda, lennuettevõtjate pikaajaline eesmärk säilitada lennujaamades kulukad teenindusajad ning vajadus tagada piisav konkurents selliste väheste teenindusaegade puhul.

1.7. Lõpetuseks avaldab komitee kahetsust, et komisjon näib keskenduvat vabastustele ELi teenindusaegade jaotamise eeskirjadest, võtmata arvesse, et sellised meetmed kajastuvad edaspidi ka mujal maailmas. Seetõttu on soovitatav teha muudatusi, mis on teostatavad ja milles lepitakse kokku kogu maailmas, näiteks järgida WASBi soovitusi.

2. Üldised märkused

2.1. Nõukogu määrusega (EMÜ) nr 95/93,⁽³⁾ mida on osaliselt muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 793/2004,⁽⁴⁾ on määratud kindlaks menetlused ja eeskirjad teenindusaegade jaotamise kohta ELi lennujaamades. Kõnealuse määruse artiklis 10 on sätestatud, et lennuettevõtjad peavad kasutama vähemalt 80 % neile jaotatud teenindusaegadest teatava sõiduplaani perioodi jooksul, et säilitada need teenindusajad järgmise aasta vastaval sõiduplaani perioodil (teisistõnu, „kasuta või kaota“).

2.2. Euroopa Liit võttis 30. märtsil 2020 vastu teenindusaegade määruse muudatusettepaneku,⁽⁵⁾ et loobuda põhimõtte „kasuta või kaota“ kohaldamisest kogu 2020. aasta suvisel sõiduplaani perioodil, mis lõppes 24. oktoobril 2020. Selle muudatusega anti Euroopa Komisjonile ka volitused pikendada erandiga hõlmatud ajavahemikku kuni 4. aprillini 2021. 14. oktoobril 2020 võttis komisjon vastu delegeeritud õigusakti,⁽⁶⁾ millega pikendatakse ajavahemikku, mil loobutakse põhimõtte „kasuta või kaota“ kohaldamisest, kuni 2020/2021. aasta talvise lennuhooaja lõpuni 27. märtsil 2021.

2.3. Komitee toetas oma 25. märtsil 2020 vastu võetud kirjalikus seisukohavõetus ettepanekut peatada lennujaamade teenindusaegade jaotamist reguleerivate ELi eeskirjade kohaldamine. Dokumendis toetati lennuettevõtjate planeerimisstabiilsust ning võimalust reageerida kiiresti ja paindlikult turul toimuvatele muutustele, kaotamata toimivate võrkude taastamiseks vajalikke teenindusaegu.

2.4. Viidates vajadusele luua viis, kuidas pöörduda tagasi põhimõttel „kasuta või kaota“ põhineva reegli tavapärase kohaldamise juurde, tegi komisjon ettepaneku, et alates 2021. aasta suvisest sõiduplaani perioodist tuleks teenindusaegade määruse kohaseid teenindusaegade kasutamise nõudeid uuesti kohaldada, kuid künniseks tuleks kehtestada 80 % asemel 40 %. Lisaks oleksid komisjonil delegeeritud volitused kuni 2024/2025. aasta talvehooajani (kaasa arvatud), et teenindusaegade erandit veelgi pikendada, kohandades teenindusaegade kasutamise määra mitme näitaja alusel, nagu tegelikud ja prognoositavad lennuliikluse andmed, täituvuse tegurid ja lennukipargi kasutamine. Lisaks sisaldab ettepanek teatavaid tingimusi, mis käsitlevad muu hulgas erandite tegemist äsja jaotatud ja vahetatud teenindusaegade puhul ning teenindusaegade tagastamise tähtaega.

2.5. 20. novembril 2020 teatas lennuettevõtjatest, lennujaamadest ja teenindusaegade koordineerijatest koosnev WASB, et on jõudnud kokkuleppele soovitusel teenindusaegade erandi kohta 2021. aasta suvisel lennuhooajal⁽⁷⁾. IATA, A4E,⁽⁸⁾ ACI-Europe ja EUACA toetavad WASBi soovitusi. Erinevalt komisjoni ettepanekust soovitatakse selles kombineerida

⁽³⁾ Nõukogu 18. jaanuari 1993. aasta määrus (EMÜ) nr 95/93 ühenduse lennujaamades teenindusaegade jaotamise ühiste eeskirjade kohta (EÜT L 14, 22.1.1993, lk 1).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 793/2004, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 95/93 ühenduse lennujaamades teenindusaegade jaotamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 138, 30.4.2004, lk 50).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. märtsi 2020. aasta määrus (EL) 2020/459, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 95/93 ühenduse lennujaamades teenindusaegade jaotamise ühiste eeskirjade kohta (ELT L 99, 31.3.2020, lk 1).

⁽⁶⁾ Komisjoni 14. oktoobri 2020. aasta delegeeritud määrus (EL) 2020/1477, millega muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 95/93 seoses erakorraliste meetmete ajutise pikendamisega COVID-19 pandeemia tagajärgede likvideerimiseks (ELT L 338, 15.10.2020, lk 4).

⁽⁷⁾ WASBi soovitus lennujaamade teenindusaegade vähendamise meetmete kohta põhjapoolkera 2021. aasta suvel, <https://www.iata.org/contentassets/4820c05b19f148e2855db91f2a579369/wasb-northern-summer-21-recommendation-for-slot-use-relief.pdf>.

⁽⁸⁾ A4E liige Ryanair ei jaga seda seisukohta ja esitab oma seisukohad eraldi.

i) täielikku loobumist põhimõttel „kasuta või kaota“ põhinevast reeglist täielike teenindusaegade sarjade puhul, mis tagastatakse teenindusaegade ühisvarusse piisavalt kaua enne hooaja algust, ning ii) 50 % kasutuskünnist teenindusaegade sarjade puhul, mille lennuettevõtjad säilitavad. Samuti sisaldavad soovitud teatavaid tingimusi ja sätteid COVID-19 olukorraga seonduva teenindusaegade põhjendatud kasutamata jätmise kohta.

2.6. Komitee toetab jätkuvat vabastust põhimõttel „kasuta või kaota“ põhineva teenindusaegu reguleeriva ELi eeskirja kohaldamisest 2021. aasta suvisel hooajal. Siiski leiab komitee, et komisjoni ettepanek peaks lisaks künnise alandamisele hõlmama ka võimalust tagastada täielikud teenindusaegade sarjad. Keskpikas ja pikas perspektiivis on ühendatus tööpoolest paremini tagatud, kui lennuettevõtjaid toetatakse nende finantsseisundi taastumisel ja nad suudavad taastada oma võrgud, kui liiklus on taastunud. Lisaks sõltub teenindusaja kasutamise eeskirjade kohaldamisest loobumine kolmandates riikides sageli vastastikkuse põhimõttest, mis viitab vajadusele ülemaailmselt ühtse lähenemisviisi järele.

2.7. Komitee toetab 20. novembril 2020 avaldatud WASBi soovitude põhisisu. Soovitused sisaldavad võimalust, et lennuettevõtjad saavad tagastada kriisi ajal täielikud teenindusaegade sarjad. Komisjon näib keskenduvat vabastustele ELi teenindusaegade jaotamise eeskirjadest, võtmata arvesse, et sellised meetmed kajastuvad edaspidi ka maailma kõigis muudes piirkondades. Seetõttu on soovitatav teha muudatusi, mis on teostatavad ja milles lepatakse kokku kogu maailmas. Komitee kutsub komisjoni ja kaasseadusandjaid üles vaatama komisjoni ettepaneku läbi WASB soovitude valguses.

3. Konkreetsete märkused

3.1. Kokku jäadi 31. detsembriks 2020 COVID-19 pandeemia tõttu Euroopa lennuliikluses eelmise aastaga võrreldes ilma 6,1 miljonist lennust ehk 1,7 miljardist reisijast ⁽⁹⁾.

3.2. Viiruse leviku aeglustamiseks kehtestasid riigid ranged piirangud rahvusvahelisele lennuliiklusele ja oma kodanike liikumisele. Lennuettevõtjad pidid oluliselt vähendama lendude hulka ja hoidma lennukeid maa peal. Mitmes ELi liikmesriigis oli lennuettevõtjate tegevus ajutiselt tervenisti peatatud.

3.3. See olukord jätkub 2021. aastal muutumatuna, avaldades suurt survet kõigi lennunduse sidusrühmade, eelkõige sotsiaalpartnerite rahalisele elujõulisusele. Nad on põhjendatult mures oma töökohtade tuleviku pärast. Kuigi on välja töötatud vaktsiin ja seda on manustatud ELis alates 27. detsembrist 2020, ei saavutata kuni 2021. aasta lõpuni või isegi 2022. aastani sellist elanikkonna vaktsineerimise määra, mis on piisav nakkusjuhtude vähendamiseks mõeldud üldiste piirangute ja meetmete lõpetamiseks ⁽¹⁰⁾. Puuduvad märgid selle kohta, et nõudlus 2021. aasta suvisel hooajal jõuaks viimaste aastate taseme lähedalegi. Praegune ebakindlus püsib ja võib isegi suureneda COVID-19 viiruse uute, veelgi nakkusohtlikumate või surmavamate tüvede tekke tõttu. Sektori prognooside kohaselt võib taastumisperiood kesta vähemalt 2024. või 2025. aastani ⁽¹¹⁾.

3.4. Teenindusajad on ülekoormatud lennujaamadesse saabumiseks ja sealt väljumiseks hädavajalikud ning lennuettevõtjate jaoks olulised juurdepääsuks lennujaamade piiratud läbilaskevõimele, et säilitada oma võrgud ja klientidele pakutavad ühendused. Lennuettevõtjad on kulutanud aastaid, et arendada oma võrke ja omandada vajalikud teenindusajad Euroopa-siseseks, mandritevaheliseks ja sõlmlennujaamadesse suunatud liikluseks. Selleks et säilitada oma teenindusajad sellise sätte puudumisel, mis tühistaks põhimõttel „kasuta või kaota“ põhineva eeskirja, oleksid lennuettevõtjad sunnitud jätkama lende äärmiselt väikese istekohtade täituvusega, süvendades rahalist kahju ja tekitades tarbetut keskkonnakoormust.

3.5. Kõik 2020. aastal rakendatud meetmed põhinesid eeldusel, et need aitavad viiruse edasise leviku tõhusalt kontrolli alla saada lühikese, vähemalt prognoositava ajavahemiku jooksul. Need ootused ei ole seni täitunud: tegelikult ei ole praegusest enneolematust kriisist taastumise protsessi veel võimalik usaldusväärset prognoosida.

⁽⁹⁾ Samas.

⁽¹⁰⁾ Küsimused ja vastused: vaktsineerimine COVID-19 vastu ELis, 21. detsember 2020, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/qanda_20_2467.

⁽¹¹⁾ Lennunduse ümarlause aruanne Euroopa lennunduse taastumise kohta, november 2019, <https://www.aci-europe.org/downloads/resources/Aviation%20Round%20Table%20DECLARATION%20FINAL%2016.11.2020.pdf>.

3.6. Nõudlus lennuteenuste järele ei ole pärast algse COVID-19 erandi rakendamist ELis 2020. aasta märtsis jätkusuutlikult paranenud. Kuigi suvekuudel suurenes liiklus veidi (51 % vähem liiklust võrreldes eelmise aastaga), aeglustus liiklus pärast 2020. aasta suve, kuna algas pandeemia teine laine ja liikmesriigid võtsid kasutusele uued liikumispiirangud. 14. septembril 2020 korrigeeris Eurocontrol oma prognoosi oluliselt allapoole. Ent isegi läbivaadatud liiklusstsenaarium on osutunud liiga optimistlikuks. Novembris oli lennuliikluse maht võrreldes eelmise aastaga 62 % väiksem ja detsembris 60 % väiksem, samal ajal kui Eurocontrol'i prognoos oli vastavalt 58 % ja 54 %. Eurocontrol'i prognoos 2021. aasta jaanuari kohta on 60 % ja veebruari kohta 50 % väiksem lennuliiklus⁽¹²⁾.

3.7. Võttes arvesse viiruse jätkuvat ja korduvat levimist ning valitsuste poolt selle ohjeldamiseks võetud meetmete tõsidust, on nõudlus lennuteenuste järele endiselt väga väike, avaldades lennundussektorile jätkuvalt märkimisväärset finantssurvet, mis võib lausa ähvardada sektori püsijäämist. Komitee arvates on põhimõttel „kasuta või kaota“ põhinevast eeskirjast tuleneva koormuse vähendamine seega õigustatud ja vajalik.

3.8. Komitee kiidab sidusrühmi – lennuettevõtjaid, lennujaamu ja teenindusaegade koordineerijaid – koostöö eest, et jõuda WASBis kompromisslahenduseni. Komitee on teadlik, et teenindusaegade üldine reguleerimine on nende jaoks vaidlusküsimus. Komitee arvates võetakse WASBi soovitusel piisavalt arvesse komisjoni üldisi ja konkreetseid eesmärgi, mis on esitatud ettepanekule lisatud komisjoni talituste töödokumendis⁽¹³⁾.

3.9. Komitee toetab komisjoni üldist eesmärki kõrvaldada teatavad puudused ja probleemid, mis on seotud erandi tegemisega kogu hooajaks, stimuleerides ühendatust, ergutades konkurentsi ja tagades teenindusaegade erandi järkjärgulise lõpetamise. Komitee toetab ka komisjoni konkreetseid eesmärgi, eelkõige eesmärki minimeerida väga väikese täituvusega lendude toimumisest keskkonnale tulenevat kahju.

3.10. Oma ettepanekus lisada artiklisse 10a uus lõige 2a kavandab komisjon üksnes seda, et ajavahemikuks 28. märtsist 2021 kuni 30. oktoobrini 2021 jaotatud teenindusaegade sarja korral on lennuettevõtjatel õigus samale teenindusaegade sarjale järgmisel samaväärsel sõiduplaani perioodil, kui nad on kasutanud 40 % selle teenindusaegade sarja teenindusaegadest. See tähendab, et lennuettevõtjad peavad teenindama isegi majanduslikult ebaotstarbekaid lende, mille täituvus on väga väike, kuni vähemalt 40 %, selle asemel et nad saaksid selliseid teenindusaegu tagastada ilma riskita neid kaotada. Lennuettevõtjate ärgitamine lendama peaaegu tühjade lennukitega ei ole kooskõlas komisjoni väljendatud eesmärgiga minimeerida kahjulikku keskkonnamõju. Seda oleks võimalik parandada, kui lennuettevõtjad saaksid tagastada täielikud teenindusaegade sarjad, mille järele on nende teada nõudlus väike (nt vähese nõudlusega liikluspäeval või tippkoormusevälisel ajal).

3.11. Samuti ei täida komisjoni ettepanek oma väljakuulutatud eesmärki tagada lennuettevõtjate tõhus tegevus ja lennujaamade läbilaskevõime tõhus kasutamine. Kuna lennuettevõtjatel ei ole lubatud täielikke teenindusaegade sarju tagastada, ei ole nad motiveeritud neid teenindusaegu varakult tagastama, mis võimaldaks teenindusaegade optimeeritud ümberjaotamist ja planeerimist lennujaamade, lennuettevõtjate ja tarbijate jaoks. Võimaluse andmine tagastada täielik teenindusaegade sari võimaldab lennujaamadel oma tegevust paremini kohandada. Eelkõige tehakse niimoodi teenindusajad kättesaadavaks ümberjaotamiseks ja sihtotstarbeliseks kasutamiseks, näiteks kaubalendude jaoks, sõltuvalt nõudluse muutumisest. Kavandataval lõike 7 lisamisel määruse artiklisse 10a, nähakse kolmenädalane tähtaeg teenindusaegade tagastamiseks, ei saa olla sarnast mõju⁽¹⁴⁾. Selle asemel on oht, et madalam künnis üksi võib märkimisväärselt killustada sõiduplaane vähese allesjäänud klientide kahjuks.

3.12. Kuigi komitee toetab komisjoni üldeesmärgi, milleks on ühendatuse edendamine, konkurentsi soodustamine ja teenindusaegade erandist järkjärgulise loobumise sätestamine, leiab komitee, et säilitada tuleb pikaajaline perspektiiv. Ühendatust ja konkurentsi (eriti ELi-väliste lennuettevõtjatega) saab kõige paremini edendada keskpikas ja pikas perspektiivis, tagades, et midu elujõulised ettevõtted jäävad praeguses kriisis püsima, ilma et nad kaotaksid pärast liikluse taastumist vajaminevaid varasid. Samal ajal ei tohi reguleerimine olla ülearu kaitsev, et vältida liigset rahulolu ja kaitsta

⁽¹²⁾ Eurocontrol, „Think Paper #8: What COVID-19 did to European Aviation in 2020“ ning „Outlook 2021“, 1. jaanuar 2021. <https://www.eurocontrol.int/publication/what-covid19-did-european-aviation-2020-outlook-2021>

⁽¹³⁾ SWD/2020/341 final.

⁽¹⁴⁾ Lisaks on see konkreetne säte ebatõhus, kuna selle mittejärgimisel ei ole mingeid tagajärgi. Teenindusaegade jaotamine järgmisel hooajal sõltub sellest, kas lennuettevõtjad saavutavad künnise, olenemata sellest, kas nad tagastavad teenindusajad kolmenädalase tähtaja jooksul või mitte.

konkurents. Arvestades nõudluse ebakindlat arengut suvisel hooajal ja komisjoni enda eeldust, et liiklusmaht moodustab 50 % võrreldes 2019. aastaga, ⁽¹⁵⁾ leiab komitee, et on liiga vara uuesti kohaldada teenindusaegade määruse kohaseid teenindusaegade kasutamise nõudeid, ka isegi 40 % puhul. Samal ajal ei lahendaks jätkuv eeskirjade kohaldamisest täielikult loobumine probleeme ega täidaks komisjoni poolt õigustatult seatud eesmärgi. Komitee leiab, et WASBi soovitus, mis ühendab eeskirjade kohaldamisest täieliku loobumise leevendava mõju künnise kontrollitava mõjuga, on kindel alus teenindusaegade kasutamise nõuete tavapärase kohaldamise taastamiseks.

3.13. Artikli 10a lõikes 4 kavandatud delegeeritud õigusaktiga tuleks anda komisjonile volitused mitte ainult muuta artikli 10 lõikes 2a osutatud protsendimäärasid, vaid ka laiendada võimalust tagastada täielikud teenindusaegade sarjad vastava hooaja alguses. Kuigi komisjoni ettepanek võimaldab loobuda täielikult teenindusaegade kasutamisest (st 0 %), ei nähta selles ette võimalust neid kahte elementi kombineerida. Kuid ainult see moodustab tõeliselt paindliku reageerimismehhanismi.

3.14. Teenindusaegade koordineerimine on ülemaailmne probleem. Seetõttu peab teenindusaegu käsitlev ELi määrus olema kooskõlas kolmandate riikide eeskirjadega, mis sageli nõuavad vastastikkust. Eeskirjade kohaldamisest täieliku loobumise puhul ei kujuta see endast probleemi, sest see on kõige laialatuslikum vahend teenindusaegade kasutamise tingimuste leevendamiseks. Samuti on tõenäoline, et WASBi soovitus kiidetakse heas ülemaailmselt ⁽¹⁶⁾.

3.15. Komitee on seisukohal, et vastupidavuse ja aruka reguleerimise huvides tuleks kaaluda selliste sätete kehtestamist, mis võimaldavad leevendada määruse (EMÜ) nr 95/93 kohaseid teenindusaegade kasutamise eeskirju ning seda mitte ainult COVID-19ga seotud juhtumite puhul, vaid ka tulevaste sündmuste puhul, millel on märkimisväärne mõju lennundussektorile. Praegune olukord ei ole esimene kord, kus määruse (EMÜ) nr 95/93 teenindusaegade kasutamise eeskirja on olnud vaja muuta: seda tehti

— 2002. aastal pärast 9/11 terrorirünnakuid (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 894/2002 ⁽¹⁷⁾);

— 2003. aastal raske ägeda respiratoorse sündroomi (SARS) puhangu ajal (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1554/2003 ⁽¹⁸⁾);

— 2009. aastal ülemaailmse finantskriisi ajal (Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 545/2009 ⁽¹⁹⁾).

Selline kord peaks hõlmama võimalust reageerida kiiresti, ilma lisareguleerimise vajaduseta, ja paindlikult, alates eeskirjade kohaldamisest täielikust loobumisest ja kohandatud künnistest kuni teenindusaegade varase tagastamise ja künniste kombinatsioonini, nagu WASB soovitas 2021. aasta suviseks hooajaks.

3.16. Komitee kordab oma valmisolekut anda oma panus edasisesse aruteludesse selle üle, kuidas kõige paremini taastada elujõuline ja konkurentsivõimeline Euroopa lennundussektor. Selline lähenemisviis peaks olema terviklik ja hõlmama arutelusid kõigi sidusrühmadega, eelkõige sotsiaalpartneritega, keda COVID-19 kriis tõsiselt mõjutab. Selline terviklik lähenemisviis peaks hõlmama iga sellise määruse või meetme läbivaatamist, millega pannakse lennundussektorile põhjendamatu koormus.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽¹⁵⁾ Vt joonalune märkus 7, põhjendus 11.

⁽¹⁶⁾ Käesoleva arvamuse koostamise ajal võtsid Uus-Meremaa, Malaisia ja Kanada (Vancouver) juba vastu WASBi ettepaneku 2021. aasta suveks. Brasiilia pikendas 2020/2021. aasta talvel kehtivat teenindusaegade nõuetest loobumist. Ameerika Ühendriikide Föderaalne Lennuamet FAA käivitas konsultatsiooni seoses (üksnes) järgmise kahe võimalusega: kehtiva nõuetest (täieliku) loobumise pikendamine ja WASBi ettepanek.

⁽¹⁷⁾ ELT L 142, 31.5.2002, lk 3.

⁽¹⁸⁾ ELT L 221, 4.9.2003, lk 1.

⁽¹⁹⁾ ELT L 167, 29.6.2009, lk 24.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus lähenemisviis Atlandi ookeani piirkonna merestrateegiale – Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0 – „Euroopa Liidu Atlandi ookeani piirkonna säästva, vastupanuvõimelise ja konkurentsivõimelise meremajanduse ajakohastatud tegevuskava““

[COM(2020) 329]

(2021/C 123/08)

Raportöör: **Carlos Manuel TRINDADE (PT-II)**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 23.9.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.1.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	257/0/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee jagab komisjoni seisukohta, et Atlandi ookeani piirkonna ELi liikmesriikide jurisdiktsiooni all oleval mereruumil on põhiroll nende riikide, ent ka terve ELi majanduslikus ja sotsiaalses arengus. Uusimate kättesaadavate andmete põhjal, mis on toodud ka komisjoni teatises, oli Atlandi ookeani meremajanduse kogulisandväärtus 2017. aastal 73,4 miljardit eurot ja sektoris töötas 1,29 miljonit inimest⁽¹⁾.

1.2. Komitee rõhutab ühtlasi, et keskkonnavalase jätkusuutlikkusega seoses tunnustatakse nii ELi kui ka ÜRO tasandil ookeanide võtmerolli süsinikuheite vähendamisel, hapniku tootmisel, inimtoidu tagamisel ning kliimamuutuste ja hapestumise vastu võitlemisel.

1.3. COVID-19 kriisi kontekstis tunnustatakse ühtlasi meremajanduse tähtsust Euroopa majanduse taastamise toetamisel, töökohtade loomisel ning olemasolevate töökohtade säilitamisel.

1.4. Komitee väljendab heameelt Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0 üle, sest see aitab kaasa majanduse elavdamisele ning töökohtade säilitamisele ja loomisele, samuti rõhustab see ranniku- ja mereökosüsteemide kaitsmist ning panustab kliimamuutuste mõju leevendamisse ja nendega kohanemisse.

1.5. Tegevuskava 2.0 sidumine Euroopa rohelise kokkuleppe põhimõtetega rõhutab meremajanduse keskset rolli jätkusuutlikkusega seotud eesmärkide saavutamisel.

1.6. Komitee tunnustab samuti Euroopa Komisjoni lähenemisviisi Atlandi ookeani piirkonnale: sadamate rolli jätkusuutliku rannikuturismi arendamisel, vesiviljelus, laevaehitus, taastuv mereenergia, innovatsioon, merede ja ookeanidega seotud oskuste arendamine läbi vastava hariduse kvaliteedi edendamise, taastuva mereenergia roll energiapöörde vahendina ning keskendumine elujõulistele ookeanidele ja vastupanuvõimelistele rannikupiirkondadele.

1.7. Komitee teeb siiski ettepaneku kasutada integreeritumat lähenemist, mis võimaldaks läbi viia projekte, mille raames saaksid erinevate sammaste valdkonnad vabalt koostööd teha.

⁽¹⁾ Statistiliste andmete viitaja tõttu on raske määratleda Euroopa poliitikat, mis oleks kohandatud liikmesriikides valitseva olukorraga, ning selle võrra on neid raskem jälgida. Komitee hinnangul tuleks tugevalt keskenduda sellele valdkonnale.

1.8. Samuti soovib komitee keskenduda mereruumi planeerimisele ja haldamisele, arvestades et hästi hallatud mereruumi puudumise korral on raske tagada meremajanduse jätkusuutlikku arendamist nii keskkonnakaitse kui ka projektidesse investeerimise vaatepunktist. Komitee hinnangul peetakse mereruumi otstarbekal planeerimisel esmatahtsaks meremajanduse jätkusuutlikku kasvu ning mereressursside tõhusamat kasutamist eri tegevuste vaheliste konfliktide parema lahendamise ja erinevate merendusala tegevuste koostöömehhanismide abil kooskõlas Euroopa Parlamendi 2020. aasta 15. jaanuaril vastu võetud resolutsiooniga, mille kohaselt tuleb Euroopa rohelisele kokkuleppele lisada merendust puudutav mõõde.

1.9. Komitee hinnangul tuleb tegevuskavas määratleda üldsuunised Atlandi-üleste partnerlussuhete arendamiseks, arvestades et Atlandi vesikonnas on mitu rannikut ning ookeanil ei ole piire, isegi kui meremajanduse arendamisel edendatakse projekte mereruumis, mille moodustab konkreetsete ELi rannikuriikide suveräänne territoorium.

1.10. Komitee märgib kahetsusega, et kalanduse ja turismi valdkonnas puuduvad eesmärgid ja meetmed, ning soovib komisjonil omistada kõnealustele tegevustele suuremat kaalu.

1.11. Komitee peab negatiivseks ka seda, et komisjon ei ole määratlenud konkreetseid meetmeid ja eesmärgid saarestike jaoks, arvestades et nende puhul on tegemist on äärepoolseimate piirkondadega, kus meremajandus on veelgi olulisem kui ülejäänud Atlandi ookeani piirkonnas, ning soovib seetõttu komisjonil need kavasse lisada.

1.12. Liikmesriikidevahelistes ning rahvusvahelistes partnerlussuhetes tuleks komitee hinnangul eesmärgid ja reeglid selgelt määratleda. Komitee hinnangul tuleks lisaks liikmesriikidevahelistele reeglitele pöörata erilist tähelepanu partnerlusraamistikule kolmandate Euroopa riikidega, näiteks Ühendkuningriigi, Norra ja Islandiga. Komitee arvates tuleks eriti Ühendkuningriigi puhul erilist tähelepanu pöörata meetmetele, millega hoitakse ära teabe kadumine või koostöö nõrgenemine.

1.13. Komitee hinnangul ei peaks Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia taolises strateegilises dokumendis rahastamisvahendite osas pelgalt loetlema rahastamisallikaid, vaid tooma välja ka peamised suunised projektide heakskiitmiseks.

1.14. Komitee ettepanekul peaksid innovatsioon, teadusuuringud, ökoloogiline jätkusuutlikkus, sotsiaalsesse arengusse panustamine ja projekti paiknemine hästi korraldatud mereruumis kuuluma rahastamisotsuste tegemiseks kasutatavate kriteeriumite hulka kooskõlas selgelt määratletud näitajaid sisaldava maatriksiga.

1.15. Komitee soovib tungivalt luua eraldi eelarverida tegevuskava 2.0 raames läbiviidavate projektide jaoks, sarnaselt eelarveridadele, mis on loodud teiste tegevusvaldkondade jaoks, mida rahastatakse ELi avaliku sektori vahenditest. Selle puudumise korral jäetakse need projektid tagaplaanile, kui nad esitavad taotlusi rahastamiskavadele, milles need ei ole programmide keskmes.

1.16. Komitee hinnangul aitab käesolevas arvamuses esitatud projektide hindamist ja rahastamist ning nende kontrollimist ja järelevalvet puudutavate soovituste arvessevõtmine tõsta Atlandi ookeani tegevuskava 2.0 rakendamise sotsiaalsete, majanduslike ja keskkonnaalaste tulemuste kvaliteeti ning laiendada nende mõju ulatust.

1.17. Lõpetuseks leiab komitee, et tema varasemates arvamustes esitatud soovituste, eelkõige Atlandi ookeani makropiirkonna loomist ja Atlandi foorumi taastamist puudutavate soovituste järgimine suurendaks tegevuskava eduka rakendamise tõenäosust.

2. Kontekst ja raamistik

2.1. Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia⁽²⁾ võeti vastu 2011. aastal, et toetada meremajanduse säästvat arengut Atlandi ookeani äärses ELi liikmesriikides, ning strateegia elluviimiseks esitas komisjon 2013. aastal Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia tegevuskava⁽³⁾.

⁽²⁾ COM(2011) 782 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:52011DC0782>.

⁽³⁾ COM(2013) 279 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1395674057421&uri=CELEX:52013DC0279>.

2.2. Komitee analüüsis kõiki neid instrumente ning esitas kaks arvamust, mis sisaldasid teemakohaseid järeldusi ja soovitusi, ⁽⁴⁾ (millest mõni on strateegiliselt oluline Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja keskkondliku arengu jaoks, näiteks võimalus luua Atlandi makropiirkond Läänemere ja Doonau piirkondade eeskujul) mis on endiselt aktuaalsed ja asjakohased.

2.3. Pärast seda on koostatud mitu valdkondlikku strateegiat, mis on mõjutanud Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia eesmärkide saavutamise võimalust ning tõhustanud tegevuskava rakendamist, nende seas järgmised: Euroopa roheline kokkulepe, ⁽⁵⁾ mille Euroopa Komisjon võttis vastu 2019. aasta detsembris, ELi bioloogilise mitmekesisuse strateegia aastani 2030 ⁽⁶⁾ ja strateegia „Talust taldrikule“ ⁽⁷⁾.

2.4. Neid arenguid arvesse võttes ning COVID-19 pandeemia põhjustatud pretsedenditu sotsiaalse ja majandusliku kriisiga toime tulemiseks on Euroopa Komisjoni hinnangul vajalik ajakohastada piirkondliku koostöö prioriteete ning anda uus tõuge säästvale ja töökohti loovale meremajandusele.

2.5. Sellel eesmärgil on Euroopa Komisjon võtnud meetmeid, et korvata koroonaviiruse pandeemia põhjustatud majanduslikku ja sotsiaalset kahju, lükata Euroopa majandus käima ning kaitsta ja luua töökohti. Samuti esitas Euroopa Komisjon uue taastevahendi nimega Next Generation EU ⁽⁸⁾.

2.6. Komitee rõhutab, et ELi jõupingutuste keskmes on jätkusuutlikkus ning nende eesmärk on muuta Euroopa 2050. aastaks esimeseks kliimanetraalseks maailmajaoks.

2.7. Uutes valdkondlikes strateegiates rõhutatakse meremajanduse keskset rolli ELi ja kogu maailma kestlikus arengus ning kliimamuutuste mõju leevendamisel.

2.8. Komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele esitatakse „uus lähenemisviis Atlandi ookeani piirkonna merestrateegiale – Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0“, mis kujutab endast „Euroopa Liidu Atlandi ookeani piirkonna säästva, vastupanuvõimelise ja konkurentsivõimelise meremajanduse ajakohastatud tegevuskava“ ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾.

2.9. Komisjon märgib, et läbivaadatud tegevuskava põhineb eelmise tegevuskava vahehindamisel ⁽¹¹⁾ ning konsultatsioonidel sidusrühmade ja Atlandi ookeani piirkonnas asuvate liikmesriikidega. Selle vahekokkuvõtte kohaselt on eelmise tegevuskava raames käivitatud üle 1 200 uue merendusprojekti ja tehtud peaaegu kuue miljardi euro väärtuses investeeringuid, peamiselt ELi eelarvest.

2.10. Komitee märgib huviga, et ühes selle hindamise järeldustest rõhutatakse vajadust parandada tegevuskava temaatilist suunitlust ja juhtimisstruktuuri ning luua järelevalveraamistik, ⁽¹²⁾ sest tegemist on soovitustega, mille komitee esitas eespool nimetatud arvamustes.

3. Uus lähenemisviis Atlandi ookeani piirkonna merestrateegiale – Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0

3.1. Euroopa Komisjon määratleb Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava 2.0 põhieesmärgina Atlandi ookeani piirkonna meremajanduse potentsiaali suurendamise ja realiseerimise, arvestades selle läbi rannikukogukondadele avanevaid suuri võimalusi töökohtade loomiseks, säilitades samal ajal mereökosüsteeme ja panustades kliimamuutuste mõjude leevendamisse kooskõlas kestliku arengu ülemaailmsete kohustuste ning 2019.–2024. aasta poliitiliste prioriteetide, eelkõige Euroopa roheline kokkuleppega.

3.2. Tegevuskava 2.0 on jaotatud neljaks temaatiliseks sambaks, et saavutada seitse eesmärki konkreetsete tegevuste abil, millesse on kaasatud kõik Atlandi ookeani piirkonna sidusrühmad.

3.3. **I sammas** puudutab Atlandi ookeani piirkonna sadamate edendamist meremajanduse värvate ja keskustena.

⁽⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia väljatöötamine“ (ELT C 229, 31.7.2012, lk 24), ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia tegevuskava. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu tagamine“ (ELT C 341, 21.11.2013, lk 77).

⁽⁵⁾ COM(2019) 640 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 380 final.

⁽⁷⁾ COM(2020) 381 final.

⁽⁸⁾ COM(2020) 456 final.

⁽⁹⁾ COM(2020) 329 final.

⁽¹⁰⁾ SWD(2020) 140 final.

⁽¹¹⁾ SWD(2018) 49 final, https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/swd-2018-49_en.pdf.

⁽¹²⁾ Samas.

3.3.1. Selles sambas käsitletakse sadamate ja sadamaoperaatorite potentsiaalselt suuremat rolli meremajanduse kesksete tegevuste arendamisel, milleks on: rannikuturism, vesiviljelus, laevaehitus ning kasvavad sektorid, näiteks taastuv mereenergia. Samuti võivad nad toimida innovatsiooni katalüsaatoritena neis ja teistes merendusega seotud tegevustes.

3.3.2. Eeldatakse, et sadamatel on omavahelises koostöös võimalik kasutusele võtta fonde aruka taristu kasutuselevõtuks ja merendussektori tekitatava süsinikuheite vähendamiseks.

3.3.3. Tegevuskava kohaselt võimaldavad välja toodud konkreetsed tegevused saavutada kaks eesmärki: sadamad kui Atlandi ookeani piirkonna kaubandusväravad ning sadamad kui ettevõtluse katalüsaatorid.

3.4. **II samba** rõhuasetus on merede ja ookeanidega seotud uute oskuste ning maailmamerealaste teadmiste asjakohase koosluse loomisel, et meelitada noori talente meremajanduse juurde ja suurendada konkurentsivõimet.

3.4.1. Samba keskmes on vajadus valmistada ette senistest paremate teadmiste ja oskustega põlvkonnad.

3.4.2. Sel eesmärgil on tegevuskavas 2.0 sellel sambal kaks konkreetset eesmärki: kvaliteetne haridus, koolitus ja elukestev õpe ning maailmamerealaste teadmiste konsolideerimine.

3.5. **III samba** rõhuasetus on taastuval mereenergial kui kliimanetraalsele majandusele ülemineku võtmelemendil.

3.5.1. Teatistes on märgitud, et Eli Atlandi ookeani piirkond on uute taastuvate mereenergiaallikate arendamise liider ja katsetaja ning et „järgmise arenguetapi, nimelt edukate prototüüpide turuküpsuse saavutamiseks on oluline säilitada tehnoloogiline juhtpositsioon, hoida talente ja tagada taskukohane puhas energia, võttes samas arvesse võimalikku mõju merekeskkonnale ja selle leevendamise viise“.

3.5.2. Tegevuskava 2.0 kohaselt tuleb üks konkreetne eesmärk saavutada selgelt määratletud tegevuste abil: „CO₂-neutraalsuse edendamine taastuva mereenergia abil“.

3.6. **IV sammas** puudutab ookeani elujõulisust ja vastupanuvõimelisi rannikualasid.

3.6.1. Eli Atlandi ookeani rannik on ohualdis, arvestades suuremahulist inimtegevust selles piirkonnas.

3.6.2. Sellele lisanduvad tugevate tormide, üleujutuste, erosiooni ning meretaseme pideva ja aina kiirema tõusu negatiivsed mõjud, mida süvendavad veelgi kliimamuutused, mis kutsuvad esile äärmuslikke ilmastikunähtusi.

3.6.3. Müra ja merereostus, eelkõige plastreostus, on jõudnud väga kõrgele tasemele ning mõjub kahjulikult looduskapitalile ja majandustegevusele.

3.6.4. Tegevuskava kohaselt tuleb võtta meetmeid kliimarisikide juhtimiseks ja nendega kohanemiseks, samuti ringmajanduse, nullsaaste, energiatõhususe ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise toetamiseks, ühtlasi tuleb neist lähtuda kui arengu ja tööhõive juhtpõhimõtetest.

3.6.5. Selle lähenemise jaoks on tegevuskavas 2.0 määratletud selle samba konkreetsed eesmärgid: rannikualade suurem vastupanuvõime ja võitlus merereostuse vastu.

3.7. Seoses **tegevuskava juhtimisega** tehakse ettepanekud meetmete kohta, mis puudutavad järgmist: koordineerimine, rakendamine ja aruandlus, fondide kasutuselevõtt ja rahastamine.

3.7.1. **Koordineerimine** toimub kahel tasandil: poliitiline koordineerimine, millega tegelevad merendusküsimuste eest vastutavad ministrid, kelle on määranud Atlandi ookeani piirkonnas osalevad riigid, ja piirkondlik koordineerimine, mille tagab Atlandi strateegia komitee, millesse võivad kuuluda ranniku- või teiste piirkondade esindajad.

3.7.2. Tegevuskava **rakendamise ja aruandluse** kohta on kehtestatud reeglid menetluste selgitamiseks.

3.7.2.1. Era- ja avaliku sektori sidusrühmade jaoks on kehtestatud tegevuskava rakendamise, järelevalve- ja aruandlusmehhanismi kehtestamise tingimused, milles rõhutatakse ELi ja asjaomaste liikmesriikide jagatud vastutust.

3.7.2.2. Järelevalve- ja hindamismehhanismiga jälgitakse tegevuskava rakendamist ja hinnatakse selle eesmärkide saavutamise määra, mille põhjal võidakse tegevuskava tulevikus muuta.

3.7.3. Seoses **fondide kasutuselevõtu ja rahastamisega** tasub välja tuua mõned kaalutlused.

3.7.3.1. On rõhutatud, et Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava jaoks ei ole eraldatud vahendeid ELi eelarvest, vaid tegevuskava rahastatakse peamiselt fondidest ja finantsinstrumentidest, mida saab kasutusele võtta riigi või ELi tasandil.

3.7.3.2. Dokumendis on esitatud fondide, programmide ja mehhanismide loetelu, millele ELi liikmesriigid ja rannikupiirkonnad saavad toetuda.

4. Üldised märkused

4.1. Komitee hinnangul on kiiduväärne, et Euroopa Komisjon esitab Atlandi ookeani piirkonna läbivaadatud tegevuskava, mis hõlmab erinevaid hiljuti vastu võetud Euroopa valdkondlikke strateegiaid.

4.2. Komitee tunnustab Euroopa Komisjoni ka selle eest, et läbivaadatud tegevuskavas on arvesse võetud Atlandi ookeani piirkonna merestrategieid ja eelmist tegevuskava puudutavates komitee arvamustes esitatud tähelepanekuid ja soovitusi, eelkõige seoses temaatilise suunitluse, juhtimisstruktuuri ja järelevalveraamistikuga.

4.3. Komitee tunnustab tegevuskava 2.0 struktureeritumat lähenemisviisi, milles järgitakse vahehindamise ja alt üles suunatud konsultatsioonide tulemusi arvestades temaatilist suunitlust rakendatavate meetmete määramiseks.

4.4. Komitee rõhutab, et valitud temaatilised valdkonnad vastavad Euroopa jätkusuutlikkuse eesmärkidele küsimustes, mis puudutavad meremajandusega seotud tegevuste arendamist, töökohtade loomist ja maailmamerealaseid teadmisi, CO₂ heite vähendamise ja puhtale energiale ülemineku edendamist, samuti looduskapitali ning rannikualade ökosüsteemide taastamist ja kaitset.

4.5. Seoses merendusvaldkonna oskuste loomisega soovib komitee võtta meetmeid, et suurendada erialase kogemuse väärtustamist merendusega seotud kutsealade koolitusprogrammide koostamisel.

4.6. Komitee märgib siiski kahetsusega, et kalanduse ja turismi valdkonnas puuduvad eesmärgid ja meetmed, arvestades et nende puhul on tegemist meremajanduse kahe kõige olulisema tegevusvaldkonnaga seoses antava panusega kogulisandväärtusse ja töökohtade loomisse, samuti seoses mõjuga mereökosüsteemile aladel, mis on otseselt hõlmatud Atlandi ookeani piirkonnaga. Seega soovib komitee komisjonil omistada kõnealustele tegevustele suuremat kaalu, et kõrvaldada nimetatud puudus.

4.7. Komitee peab negatiivseks ka seda, et komisjon ei ole määratlenud konkreetseid meetmeid ja eesmärgi saavutamiseks, arvestades et nende puhul on tegemist on äärepoolseimate piirkondadega, kus meremajandus on veelgi olulisem kui ülejäänud Atlandi ookeani piirkonnas, ning soovib seetõttu komisjonil need kavasse lisada.

4.8. Komitee tõstab esile järelevalveraamistiku loomisest tuleneva kvaliteedi paranemise ja läbipaistvuse suurenemise, mis võimaldab tegevuskava tulevikus kohandada selle tulemuslikuks rakendamiseks selle järgi, mil määral on saavutatud eesmärgid.

4.9. Komitee peab kahetsusväärseks, et komisjon pole võtnud arvesse varasemates arvamustes esitatud soovitusi, mis puudutavad Atlandi ookeani makropiirkonna loomist Doonau ja Läänemere makropiirkondade eeskujul ning Atlandi foorumi säilitamist.

5. Erimärkused

5.1. Komitee peab vajalikuks analüüsida tegevuskava 2.0 vastavust ELi merendusvaldkonna strateegiale – Euroopa Liidu **integreeritud merenduspoliitikale** ⁽¹³⁾.

5.2. Integreeritud merenduspoliitika on poliitiline raamistik kõigi merendusega seotud tegevuste ning rannikupiirkondade kestliku arengu edendamiseks, parandades ookeanide, merede, saarte, ranniku- ja äärepoolseimate alade ja merendusvaldkondadega seotud poliitika koordineerimist ning kasutades valdkonnaüleseid vahendeid.

5.3. Integreeritud merenduspoliitika põhieesmärgid ja tegevusvaldkonnad on: viia maksimumini ookeanide ja merede säästev kasutamine, luua merenduspoliitika teadmus- ja innovatsioonibaas, parandada elukvaliteeti rannikupiirkondades, tugevdada ELi juhtpositsiooni rahvusvahelistes merendusküsimustes ookeanide rahvusvahelisel ja Euroopa tasandil haldamiseks tehtava koostöö tõhustamise abil ja Euroopa naabruspoliitika abil ning suurendada Euroope merenduse nähtavust.

5.4. Integreeritud merenduspoliitika hõlmab järgmisi ühtesulanduvaid poliitikavaldkondi: meremajanduse kasv, ⁽¹⁴⁾ merendusandmed ja -teadmised, ⁽¹⁵⁾ mereruumi planeerimine ning integreeritud mereseire.

5.5. Komitee soovitab, et selles kontekstis loodud teave, andmed ja teadmised oleksid organisatsioonidele, teadus- ja haridusringkondadele ning merega seotud projektidele vabalt ja tasuta kättesaadavad, järgides samas vajaduse korral konfidentsiaalsus- või avalikustamiskriteeriume. Sellega seoses soovitab komitee paremat koordineerimist Atlandi ookeani piirkonna erinevate järelevalveasutuste vahel, et luua tõhusad, juurdepääsetavad ja koostalitlusvõimelised andmebaasid.

5.6. Komitee hinnangul peaks Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia taolises strateegilises dokumendis olema selgelt ja ülevaatlikult välja toodud eesmärgid ning nende saavutamiseks esitatud meetmed. Sel eesmärgil soovitab komitee dokumenti täiustada küsimustes, mis on niisuguse strateegilise dokumendi puhul üliolulised.

5.7. Komitee hinnangul omistatakse tegevuskavas 2.0 suurt tähtsust meremajandusele ja merealastele teadmistele ning väärtustatakse neid, mis on tervitatav. Siiski soovitab ta võtta nõuetekohaselt arvesse mereruumi planeerimise ja haldamise ning rahvusvaheliste partnerlussuhete tähtsust.

5.8. Seoses **mereruumi planeerimise ja haldamisega** on inimtegevuse suurenev mõju ookeanidele ning kiiresti kasvav nõudlus ja konkurents mereruumi kasutamiseks eri eesmärkidel, nagu kalastamiseks, taastuenergia rajatiste paigaldamiseks ja ökosüsteemide kaitseks, näidanud tungivat vajadust ookeanide integreeritud haldamise ja mereruumi planeerimise raamistiku kehtestamise järele ⁽¹⁶⁾.

5.8.1. Komitee hinnangul peetakse mereruumi otstarbekal planeerimisel esmatähtsaks meremajanduse jätkusuutlikku kasvu ning mereressursside tõhusamat kasutamist konfliktide parema lahendamise ja erinevate merendusala tegevuste suurema koostoime abil kooskõlas Euroopa Parlamendi 2020. aasta 15. jaanuaril vastu võetud resolutsiooniga, mille kohaselt tuleb Euroopa rohelisele kokkuleppele lisada merendust puudutav mõde.

5.8.2. Ühisel Euroopa mereruumi planeerimise raamistikul on mitu eelist: see hõlbustab valdkondadevaheliste konfliktide vähendamist ning loob sünergiaid erinevate tegevuste vahel, soodustab investeringuid, suurendades nende prognoositavust, läbipaistvust ja selgeid reegleid, tõhustab liikmesriikidevahelist koostööd energiatootmise võrgustike ja platvormide, mereteede, gaasitorude, veealuste kaablite ja teiste tegevuste arendamisel, ent samuti võimaldab see kehtestada ühtseid kaitsealade võrgustikke ning kaitseb keskkonda negatiivsete mõjude varajase avastamise ja ruumi mitmeotstarbelise kasutamise abil.

5.8.3. Mereruumi planeerimise programmide koostamise edendamine, mereruumi planeerimise parendamine 2021. aasta tähtaegadest kinni pidades ja erinevate liikmesriikide tegevuse koordineerimine aitavad kaasa kõigi Atlandi ookeani piirkonna merestrateegia ja integreeritud merenduspoliitika keskkonnaalase, sotsiaalse- ja majandusliku kestlikkuse eesmärkide saavutamisele.

⁽¹³⁾ COM(2007) 575 final.

⁽¹⁴⁾ COM(2012) 494 final; COM(2014) 254 final; COM(2008) 768 final; COM(2013) 229 final; COM(2014) 8 final; COM(2014) 86 final; strateegiline tegevuskava „Euroopa ookeanienergia ehitamine“.

⁽¹⁵⁾ Strateegiline tegevuskava „Merealased teadmised 2020“ (SWD(2014) 149 final).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/89/EL (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).

5.8.4. Sel eesmärgil on komitee hinnangul vajalik, et Atlandi ookeani piirkonna merestrategia tegevuskava 2.0 hõlmaks seda teemat, sest selleta on raske tagada meremajanduse jätkusuutlikku arendamist nii keskkonnakaitse kui ka projektidesse investeerimise vaatepunktist.

5.8.5. Komitee soovib tegevuskavas 2.0 panna veel rohkem rõhku mereruumi planeerimise tähtsusele meremajanduse arendamisel, eelkõige I, II ja IV sammast puudutavates küsimustes.

5.8.6. Komitee soovib ühtlasi, et kavandatud järelevalve ja hindamine toimuks mereruumi planeerimise raames ja asjakohaste näitajate põhjal ning et rahastuse eraldamise eeltingimuseks seatakse nõue, et projektid viiakse läbi hästi korraldatud mereruumis.

5.9. **Liikmesriikidevahelistes ja rahvusvahelistes partnerlussuhetes** tuleks komitee hinnangul eesmärgid ja reeglid selgelt määratleda.

5.9.1. Atlandi vesikonnas on mitu rannikut ning ookeanil ei ole piire. Seetõttu tuleks komitee hinnangul tegevuskava 2.0 nelja samba raames uurida võimalusi partnerlussuhete loomiseks sotsiaal-, keskkonna- ja majandusvaldkonnas, samuti innovatsiooni ja teadusuuringute valdkonnas.

5.9.2. Komitee hinnangul tuleks lisaks liikmesriikidevahelistele reeglitele pöörata erilist tähelepanu partnerlusraamistiku kolmandate Euroopa riikidega, näiteks Ühendkuningriigi, Norra ja Islandiga. Komitee arvates tuleks eriti Ühendkuningriigi puhul erilist tähelepanu pöörata meetmetele, millega hoitakse ära teabe kadumine või koostöö nõrgenemine.

5.9.3. Hoolimata sellest, et meremajanduse arendamisega püütakse projekte läbi viia mereruumis, mille moodustavad ELi rannikuriikide suveräänsed territooriumid, soovib komitee, et Atlandi ookeani piirkonna merestrategia tegevuskavas oleks defineeritud Atlandi-üleste partnerlussuhete peamised suunised, nii Atlandi ookeani rannikul paiknevate Ameerika kui ka Aafrika riikidega ⁽¹⁷⁾.

5.10. Seoses **fondide kasutuselevõtu ja rahastamisega** soovib komitee tegevuskavas 2.0 täpselt ja üheselt mõistetavalt välja tuua rahastusallikad, vahendite eraldamise reeglid ning projektide tulemuslikkuse jälgimisel ja hindamisel kasutatavad meetodid.

5.10.1. Komitee väljendab heameelt asjaolu üle, et nagu on välja toodud Euroopa Komisjoni teatises, on tegevuskavas esitatud tegevuste rakendamise õnnestumiseks vajalik kombinatsioon liikmesriikide ja ELi eelarvest tehtavatest avaliku sektori investeeringutest ning erakapitalist.

5.10.2. Seetõttu esitatakse teatises nimekiri fondidest ja programmidest, mida liikmesriigid ja nende piirkonnad võivad kasutada. Komitee soovib muuta kõnealuse nimekirja ammendavaks, lisades selsse muud rahastamismehhanismid, ⁽¹⁸⁾ näiteks Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) toetusmehhanismi, mis on eriti kasulik tulevaste partnerluste raames kolmandate riikidega Euroopas.

5.10.3. Komitee hinnangul ei peaks sellises strateegilises dokumendis nagu Atlandi ookeani piirkonna merestrategia loetlema pelgalt rahastamisallikaid, vaid tooma esile ka peamised suunised projektide heakskiitmise üle otsustamiseks.

5.10.4. Komitee soovib luua selgelt määratletud näitajatega seire- ja hindamismaatriksi, milles võetakse selgesõnaliselt arvesse innovatsiooni, teadusuuringuid, ökoloogilist jätkusuutlikkust, panust sotsiaalsesse arengusse ja integreerumist hästi korraldatud mereruumi, mis on võrdlusalus rahastamisotsuste tegemisel.

⁽¹⁷⁾ Sellega seoses kujutab endast head tava kestliku meremajanduse kõrgetasemeline töörühm, mis koosneb neljateistkümnest riigist, sealhulgas kahest Euroopa riigist (Portugal ja Norra).

⁽¹⁸⁾ EMP toetused — EMP ja Norra toetused on põhjendatavad Islandi, Liechtensteini ja Norra osalemisega siseturul Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga reguleeritud valdkondades.

5.10.5. **Komitee soovib seega tungivalt luua eraldi eelarverida, sarnaselt eelarveridadega, mis on loodud teiste Euroopa vesikondade ja valdkondade jaoks, mida rahastab Euroopa avalik sektor.** Tegelikult ei ole Atlandi ookeani piirkonna tegevuskava rakendamine ühegi loetletud fondi ega programmi põhieesmärk, mis vähendab võimalust, et see ellu viiakse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

I LISA

ATLANDI OKEAANI PIIRKOND ⁽¹⁾

⁽¹⁾ ECO/306 – CESE 1298/2012.

ATLANDI OKEAANI PIIRKOND – äärepoolseimad piirkonnad

—

II LISA

PIIRKONDLIK SKP (NUTS 2) ELANIKU KOHTA

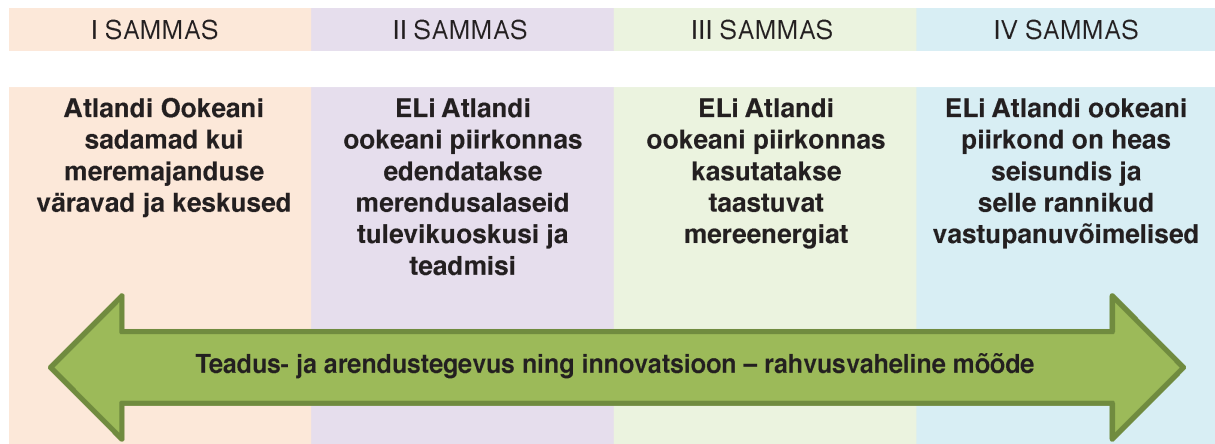
EL 28 ostujõustandard

PIIRKOND	2009	2017
PORTUGAL		
Põhja-Portugal	63,6	65
Algarve	84,6	83
Kesk-Portugal	66,5	67
Lissabon	112,4	100
Alentejo	72,2	72
Assooride autonoomne piirkond	75,2	68
Madeira autonoomne piirkond	104,9	73
HISPAANIA		
Kanaari saared	87,3	75
Andaluusia	79,1	68
Galicía	92,7	82
Astuuria	95,8	82
Kantaabria	100,0	83
Baskimaa	134,4	121
PRANTSUSMAA		
Aquitaine	96,3	91
Poitou-Charentes	86,4	83
Pays de la Loire	96,4	94
Bretagne	90,5	88
Alam-Normandia	84,1	81
Ülem-Normandia	93,0	88
ÜHENDKUNINGRIIK		
Cornwall ja Scilly saared	71,9	68
Devon	86,5	77

PIIRKOND	2009	2017
Hampshire ja Isle of Wight	110,3	104
Dorset ja Somerset	93,5	81
Ida-Wales	99,3	94
Lääne-Wales ja The Valleys	68,4	66
Gloucestershire, Wiltshire ja Bristol/Bathi piirkond	114,1	106
Merseyside	79,2	79
Lancashire	83,4	84
Cheshire	113,1	128
Cumbria	87,6	89
Edela-Šotimaa	99,9	
Highlands and Islands	84,4	93
Põhja-Iirimaa	83,0	81
IIRIMAA		
Border, Midland and Western	88,6	
Lõuna- ja ida-piirkond	142,0	

Allikas: Eurostat. SKP elaniku kohta 2009, 2017.

III LISA

TEGEVUSKAVA 2.0 – TEMAATILISED SAMBAD ⁽¹⁾

⁽¹⁾ COM(2020) 329 final.

IV LISA

TEGEVUSKAVA 2.0 – EESMÄRGID JA MEETMED

I SAMMAS: ATLANDI OOKAANI SADAMAD KUI MEREMAJANDUSE VÄRAVAD JA KESKUSED

Sammas hõlmab **kahte konkreetset eesmärki** ja meetmete kogumit:

1. eesmärk: Sadamad kui Atlandi ookeani piirkonna kaubandusväravad

Meetmed

- Arendada Atlandi ookeanis TEN-T meremagistraale
- Luua 2025. aastaks roheliste sadamate võrgustik
- Edendada lähimerevedusid Atlandi ookeani piirkonnas lirimaa paremaks integreerimiseks
- Käivitada veeldatud maagaasi käsitlev Atlandi ookeani strateegia
- Töötada välja keskkonnasäästlikud stimuleerimiskavad sadamataristu ajakohastamiseks
- Töötada ühiselt välja Atlandi ookeani sadamate jäätme- ja käitlemiskavad

2. eesmärk: Sadamad kui ettevõtluse katalüsaatorid

Meetmed

- Töötada Atlandi ookeani sadamate jaoks välja sinist majandust kiirendavad kavad, et innovatiivsed ettevõtted saaksid oma tegevust laiendada
- Jagada parimaid tavasid, vahetada ideid ja lahendada probleeme ühiselt
- Laiendada andmekogumist, et see ei piirduks traditsiooniliste (logistika) andmetega
- Suurendada teabevahetust ja andmete kättesaadavust sadamate majandusliku potentsiaali kohta

II SAMMAS: MERENDUSALASED TULEVIKUOSKUSED JA TEADMISED

Sammas hõlmab **kahte konkreetset eesmärki** ja meetmete kogumit:

3. eesmärk: Kvaliteetne haridus, koolitus ja elukestev õpe

Meetmed

- Teha kindlaks merenduslaste oskuste puudujäägid ELi Atlandi ookeani piirkonnas
- Ühtlustada andmekogumist meremajanduse valdkonnas
- Luua ettevõtlusteabe süsteem ja edendada kontaktkeskusi, et parandada koostööd ettevõtete ja koolitusteenuse osutajate vahel

- Teha vastastikuse õppimise kaudu kindlaks parimad tavad tööandjate ja tööotsijate kokkuvimiseks, et selliselt häid ideid saada
- Kasutada olemasolevaid teabeplatvorme töövõimaluste loomiseks ja kasutada ära nende potentsiaali meremajanduse töökohtade jaoks

4. eesmärk: Maailmamerealased teadmised

Meetmed

- Käivitada Atlandi ookeaniga seotud teadmiste katseõppekava
- Luua 2025. aastaks 25 nn Atlandi sinist kooli
- Rakendada maailmamerealaseid teadmisi (levitamine) asjakohastes projektides
- Kasutada Atlandi ookeani ülest noortefoorumit
- Kaasata kodanikke ookeanidega seotud meetmetesse ELi Atlandi ookeani piirkonnas
- Kaasata kodanikke Euroopa merenduspäeva, rahvusvahelise ookeanide päeva ja tulevase EU4Ocean platvormi raames korraldatavatesse üritustesse

III SAMMAS: TAASTUV MEREENERGIA

Sammas sisaldab **ühte konkreetset eesmärki** ja meetmete kogumit:

5. eesmärk: CO₂-neutraalsuse edendamine taastuva mereenergia abil

Meetmed

- Seada konkreetsed eesmärgid taastuva mereenergia kasutuselevõtuks Atlandi ookeani piirkondades, võttes arvesse nende keskkonnamõju
- Määrata kindlaks parimad kohad mere taastuvenergia (sealhulgas avamere tuuleenergia) rajatistele ja nendega piirnevatele sadamatele Atlandi ookeani ääres, võttes arvesse võimalikku mõju merekeskkonnale
- Rakendada stiimuleid innovatiivsete taastuvenergiarajatiste kasutuselevõtuks
- Koondada mitmesugused ELi Atlandi ookeani piirkonda hõlmavad taastuva mereenergia algatused, võttes aluseks Euroopa energiatehnoloogia strateegilise kava (SET-kava) põhimõtted ja selle eesmärkide edendamise
- Suurendada asjakohaste kommunikatsioonivahendite kaudu üldsuse teadlikkust taastuvast mereenergiast Atlandi ookeanis
- Tugevdada koostööd Euroopa ookeanienergiasektoris.
- Töötada välja konkreetne ookeanienergia raamistik ELi Atlandi ookeani piirkonna saarte jaoks

IV SAMMAS: ELUJÕULINE OOKEAN JA VASTUPANUVÕIMELISED RANNIKUALAD

Sammas hõlmab **kahte konkreetset eesmärki** ja meetmete kogumit:

6. eesmärk: Rannikualade suurem vastupanuvõime*Meetmed*

- Luua kõikehõlmav hoiatus- ja seiresüsteem, võttes arvesse kliimamuutustest tingitud tormide ja üleujutuste arvu suurenemist
- Arendada sünergia olemasolevate ELi taristute vahel rannikualade seireks ja kaitseks, samuti hoiatamiseks ja järelevalveks, ning edendada kohapealsete ookeanide vaatluskeskuste arendamist
- Arendada välja katsealad ja -valdkonnad rannikualade kaitsemeetodite katsetamiseks ning edendada looduspõhiseid lahendusi
- Edendada säästvaid tavasid ranniku- ja mereturismis
- Koostada ülevaade riiklikest ja piirkondlikest kliimamuutustega kohanemise strateegiatest ja meetmetest, mis on seotud riskihindamiste ja riskijuhtimiskavadega, jagada parimaid tavasid
- Korraldada Atlandi ookeani rannikukogukondadele teabekampaniaid
- Harida noori ja rannikukogukondi rannajoone arengu ja meretaseme tõusuga kohanemise võimaluste alal
- Jagada parimaid tavasid mereruumi planeerimise kohaldamise kohta seoses rannikualade kohanemise ja vastupanuvõimega ning kohaldatavate keskkonnamõju hindamiste (KMH, ⁽¹⁾ KSH, ⁽²⁾ AA ⁽³⁾) kohta.
- Kaardistada rannikuäärseid märgalasid nende säilitamiseks ja nende kui CO₂ sidujate rolli jälgimiseks

7. eesmärk: Võitlus merereostuse vastu*Meetmed*

- Töötada välja „prügivabade“ rannikukogukondade katseprojekt
- Kasutada olemasolevaid vahendeid, et teha kindlaks mereprügi peamised allikad, liikumisteed ja kolded, samuti juhuslik või tahtlik merereostus
- Edendada ringmajandusel põhinevaid ettevõtlusmeetmeid, töötada välja stiimulid ja keskkonnaalased sertifitseerimissüsteemid

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1), muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2014/52/EL (ELT L 124, 25.4.2014, lk 1).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

⁽³⁾ Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7), muudetud nõukogu direktiiviga 97/62/EÜ (EÜT L 305, 8.11.1997, lk 42), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1882/2003 (ELT L 284, 31.10.2003, lk 1), nõukogu direktiiviga 2006/105/EC (EÜT L 363, 20.12.2006, lk 368), nõukogu direktiiviga 2013/17/EL (ELT L 158, 10.6.2013, lk 193).

-
- Käivitada ühismeetmed, et teavitada üldsust probleemi olemusest, nt rannakoristuspäevad, mil kogukonnad puhastavad üheskoos randasid
 - Edendada mereprügi püüdmise meetmeid, et motiveerida kalureid tavapärase püügi käigus võrkudesse sattunud jäätmeid kaldale tooma
 - Osaleda OSPARi konventsiooni raames mereprügi piirkondliku tegevuskava ühismeetmete rakendamises
 - Edendada merestrategie raamdirektiivi kohaselt ELi liikmesriikidelt nõutavate meetmete koordineeritud ja tõhusat rakendamist võitluses mereprügi ja veealuse müraga.
 - Toetada liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ning Bonni ja Lissaboni kokkulepete raames tehtavat tööd tahtliku ja juhusliku reostuse tõhusaks ennetamiseks, selleks valmisolekuks ja sellele reageerimiseks
 - Edendada sektoritevahelist koostööd koordineeritud reageerimiseks merel ja rannaaladel
-

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks““

[COM(2020) 562 final]

(2021/C 123/09)

Raportöör: **Arnold PUECH D'ALISSAC (FR-I)**

Kaasraportöör: **Jan DIRX (NL-III)**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 11.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	11.1.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	216/6/3
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab siiralt komisjoni teatist „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“. Komisjoni otsus suurendada eesmärki, nii et 2030. aastaks tuleks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähendada 55 %, on suuresti kooskõlas komitee varasema arvamuslega Euroopa kliimaseaduse kohta.

1.2. Vahe-eesmärkidest heitkoguste nullini viimine on võimalik ainult tingimusel, et tagatud on süsteemi terviklikkus, sealhulgas süsinikukoguste heite ja sidumise täpne arvestamine.

1.3. Komitee usub, et on väga oluline, et kodanikud ja sotsiaalpartnerid teaksid, kuidas on võimalik heitkoguste eesmärke saavutada ning mida see nende töö ja elu jaoks tähendab. See on kõigi võetavate meetmete toetuse seisukohalt väga oluline. Seepärast tuleb rakendada meetmeid tagamaks, et selle protsessiga seotud ohud ja võimalused jaguneksid võrdselt, et tagada kindlus ja stabiilsus.

1.4. Komitee nõustub komisjoniga, et COVID-19 pandeemia järgsed majanduse taastamise kulutused tuleb ühendada ulatuslike kliimameetmetega, et vältida raha raiskamist ja varade kasutuskõlbmatuks muutumist, mis toob hiljem kaasa täiendavad ressursivajadused. Tuleb tagada, et neid investeeringuid kasutatakse reaalselt kestliku kliimapolitiika vaimus, mille keskpunktis on kodanikud.

1.5. Komisjon kavatseb 2021. aasta juuniks esitada vajalikud üksikasjalikud seadusandlikud ettepanekud. Komitee kutsub kaasseadusandjaid üles sellest ajakavast kinni pidama ning viima seadusandliku protsessi lõpule 2021. aasta detsembriks, sest muidu jääb 2030. aastaks seatud eesmärkide saavutamiseks liiga vähe aega.

1.6. Komitee soovib komisjonil esmajoonel keskenduda Euroopa taastuvkütustele ülemineku alaste õigusaktide uuendamisele.

1.7. Komitee teeb ettepaneku kajastada taasterahastu „NextGenerationEU“ uusi kliimaeesmärke põllumajandussektorile ka taksonoomiamääruse delegeeritud õigusaktis, et tagada laiendatav üleminek. Praeguse ettepaneku kohaselt pakutakse delegeeritud õigusaktis üleminekuvahendeid ainult nišitootmiseks. Vaid terviklik üleminek kliimasõbralikule põllumajandusele tagab tulevikus toiduainesektori kestlikkuse. Toiduainete tarneahelas on ülemineku toetamiseks vaja rohkem kestlikke investeeringuid ja toetust.

1.8. Komitee soovib ELi spetsiaalset biomajanduse programmi, mis soodustaks investeeringute tegemist ning looks kogukonna- ning põllumajandusettevõtte põhised tarneahelad.

1.9. Komitee rõhutab mõjuhinnangu järeldust, et kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine 55 % võrra 2030. aastaks aitaks ELil kindlalt kliimaneutraalsuse saavutamise suunas liikuda ning muudaks samas ELi äri- ja tööstusettevõtet maailmaareenil teenäitajaiks. Nii toimides peab EL tagama, et tema kaubanduspoliitika ja kaubanduslepingud on kooskõlas tema kliimaeesmärkidega. Soovitame komisjonil samuti pöörata erilist tähelepanu võimalikele tagajärgedele väikeste sissetulekutega kolmandate riikide kodanikele.

1.10. Komitee kiidab veendunult heaks komisjoni väite, et kodanikud on „kliimamuutuste vastases võitluses olulised partnerid“, sest me usume, et „kõigi ühiskonna osade“ aktiivne osalemine on oluline tingimus selleks, et kliimapoliitika saaks ELis edukas olla. Seepärast kordame ka meie ettepanekut luua Euroopa kliimapakti sidusrühmade platvorm.

1.11. Komitee soovib ka, et liikmesriigid teeks ettepaneku võtta esimese sammuna energiaostuvõimetuse tõhusamalt mõõtmiseks Euroopa tasandil kasutusele ühtsed kriteeriumid ning ühtsed näitajad vastavalt komisjoni 14. oktoobri 2020 soovitusel energiaostuvõimetuse kohta [C(2020) 9600 final].

1.12. Komitee tunnustab komisjoni, kes nõuab õigustatult, et meie majanduse üleminekuga peavad kaasnema investeeringud ümberõppesse ja täienduskoolitusse ning paljude elukutsete esindajate elukestvasse õppesse. Meetmeid tuleb rakendada ka tagamaks, et uued tööhõivevõimalused kutsuksid esile inimväärse töötasu ning heade töötingimustega töökohtade loomise.

2. Üldised märkused

2.1. Komitee tunnustab siiralt komisjoni teatist „Euroopa 2030. aasta kliimaeesmärgi suurendamine: investeerimine kliimaneutraalsesse tulevikku meie inimeste hüvanguks“. Komisjoni otsus suurendada eesmärki, nii et 2030. aastaks tuleks kasvuhoonegaaside heitkoguseid vähendada 55 %, on suuresti kooskõlas komitee varasema arvamusega Euroopa kliimaseaduse kohta ⁽¹⁾.

2.2. Vastupidiselt sellele, mida komisjon nüüd esmakordselt seoses 2030. aastaks heitkoguste vähendamise eesmärgiga välja pakub, ei puudutanud komitee arvamus heitkoguste 55 % vähendamise kohta netoeesmärki, ent komisjoni ettepanek puudutab. See tähendab, et komisjon jääb selle eesmärgi osas meie poolt soovitatust maha.

2.3. Komitee on arvamusel, et kui komisjon kasutab Euroopa kliimaseaduses 2050. aastaks netonullheite eesmärki, peaks lõppkokkuvõttes täielikult arvestama ka süsiniku sidujatega. Selle eesmärgi suunas liikumiseks on loogiline vahe-eesmärkide alusel heitkoguste nullini viimiseks tööd teha. See on aga võimalik ainult tingimusel, et tagatud on süsteemi terviklikkus, sealhulgas süsiniku heitkoguste ja sidumise täpne arvestamine.

2.4. Komitee toetab komisjoni järeldusi, et ELi kasvuhoonegaaside heitkoguste 2030. aastaks 55 % vähendamise eesmärgi ambitsioonikis on vajalik. Kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamine võib parandada elutingimusi ja inimeste tervist, võib luua töökohti ning võib vähendada energiaarved, kui saab teha ja tehakse vajalikke era- ning avaliku sektori investeeringuid õiges kestlikus suunas. Suurendades kliimaambitsioone, näitab EL üles globaalset vastutustundlikkust. Arvame siiski, et lähemas perspektiivis on oluline ja vajalik selgitada, kuidas on võimalik uus eesmärk suhteliselt lühikeses 2030. aastani jäänud aja jooksul saavutada.

2.5. Tunnistame ka, et varasema ja uue 2030. aastaks seatud eesmärgi sotsiaalne ja majanduslik mõju Euroopa kodanikele ja ettevõtjatele ei ole veel kindlasti täiesti selge. Komitee usub, et on väga oluline, et kodanikud ja sotsiaalpartnerid teaksid, kuidas on võimalik neid eesmärke saavutada ning mida see nende töö ja elu jaoks tähendab. See on tähtis kõigile rakendatavatele meetmetele toetuse saamiseks, sest need meetmed mõjutavad erinevate liikmesriikide ja piirkondade kodanikke Euroopas erinevalt. Seepärast tuleb rakendada meetmeid tagamaks, et selle protsessiga seatud ohud ja võimalused jaguneksid võrdselt, et tagada kindlus ja stabiilsus.

⁽¹⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 143.

2.6. Soovitame komisjonil pöörata erilist tähelepanu võimalikele tagajärgedele väikeste sissetulekutega kolmandate riikide kodanikele. EL peaks püüdma igasuguseid negatiivseid tagajärgi leevendada. EL peaks toetama nende riikide liikumist kliimaneutraalse majanduse suunas, pidades silmas asjaolu, et arengumaadel on praegu õigus Pariisi kokkuleppe alusel oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid mõistlikul viisil suurendada.

2.7. Komitee nõustub komisjoniga, et pandeemia, millega praegu silmitsi seisame, ei ole argument kliimamuutuste vastase võitluse ootele jätmiseks. Vastupidi, nagu ka komisjon kirjutab: „Euroopa enneolematud majanduslikud meetmed seoses COVID-19 kriisiga pakuvad ainulaadset võimalust kiirendada üleminekut kliimaneutraalsele majandusele“. Komitee soovib komisjonil selleks, et praeguses olukorras võimalikult tulemuslikult poliitikat välja töötada, põhjalikult uurida, kuidas turustabiilsusreservi mehhanism (ELi heitkogustega kauplemise süsteem) ja jõupingutuste jagamise põhine meetod praeguse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähenemise osas toimivad, kaaludes kasutamata jäänud seadusega lubatud heitkoguste hulga teatud ulatuses vähendamist.

2.8. Praegune aktiivne töö 2030. aastaks seatud heitkoguste vähendamise suurendatud eesmärgi saavutamiseks muudab tulevaste põlvkondade jaoks 2050. aastaks seatud kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamise lihtsamaks. Sest mida vähem meetmeid võtab EL järgmise kümne aasta jooksul, seda järsumad ja keerulisemad on heitkoguste vähendamise meetmed pärast 2030. aastat. Komitee jääb seega ootama ettepanekuid 2030. aastaks 55 % eesmärgi saavutamiseks, mille komisjon esitab hiljemalt 2021. aasta juuniks. Soovitame kasutada erinevate vahendite kombinatsiooni, mis hõlmaks lisaks seadusandlusele ka rahalisi vahendeid, näiteks võrdlusaluste määrust ja taksonoomiamäärust. Nende uute lähenemiste mõju tuleb kindlasti hoolikalt hinnata.

2.9. Komitee nõustub komisjoniga, et „[m]e peame ühendama majanduse taastamise kulutused ulatuslike kliimameetmetega, et vältida raha raiskamist ja varade kasutuskõlbatu muutumist, mis toob hiljem kaasa täiendavad ressursivajadused“. Tuleb tagada, et neid investeeringuid kasutatakse realselt kestliku kliimapoliitika vaimus, mille keskpunktis on kodanikud. Komitee käsitles seda küsimust juba üksikasjalikult resolutsioonis, milles käsitleti ettepanekuid COVID-19 kriisi järgse ülesehituse ja taastumise kohta ⁽²⁾.

2.10. Komisjon nimetab energiapöörde eeliste seas fossiilkütuste impordist sõltuvuse vähendamist (lk 6). Komitee soovib seda rahvusvahelise kaubanduse aspekti siiski maksimaalses ulatuses kaaluda. Rahvusvahelised kaubanduskokkulepped ning väärtusahelad peavad vastama ökoloogilise ja kestliku arengu nõuetele ja peavad hõlmama ettevõtjate jaoks siduvaid nõuetekohase hoolsuse kohustusi ehk nagu Euroopa Ülemkogu sedastas oma detsembri kohtumisel, „EL tagab sellega, et tema kaubanduspoliitika ja kaubanduslepingud on kooskõlas tema kliimaeesmärkidega“. Peame väga soovitavaks selle põhjalikku uurimist.

2.11. Mõju hindamisel on oluline arvesse võtta COVID-19 kriisi ennenägematuid tagajärgi majandusele, ühiskonnale ja keskkonnale, sest need omakorda mõjutavad kliimamuutuste leevendamiseks võetavate meetmete tulemusi.

2.12. Komitee rõhutab, et on äärmiselt oluline, et kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgi suurendamine toimub koos õiglase ülemineku fondi Euroopa tasandil tõhusalt rahastamisega ning kodanike, töötavate inimeste ja ettevõtjate toetamiseks meetmete rakendamisega, et kohaneda eelseisvate muutustega. Komitee kahtleb, kas 7,5 miljardit eurot mitmeaastasest finantsraamistikust ja 10 miljardit eurot taasterahastust „NextGenerationEU“ on piisav.

3. Õigusaktid

3.1. Komisjon kavatseb 2021. aasta juuniks esitada vajalikud üksikasjalikud seadusandlikud ettepanekud. Komitee kutsub kaasseadusandjaid üles sellest ajakavast kinni pidama ning viima seadusandliku protsessi lõpule 2021. aasta detsembriks, sest muidu jääb 2030. aastaks seatud eesmärkide saavutamiseks liiga vähe aega. Määrustes on võimalik teha suhteliselt lihtsaid muudatusi, näiteks suurendada ELi heitkogustega kauplemise süsteemi ülempiiri lineaarset tegurit ja vähendada protsentuaalselt JMMi alusel lubatud heitkoguste hulka liikmesriigi kohta.

3.2. Komitee soovib õiglase ülemineku põhimõtteid silmas pidades komisjonil esmajoones keskenduda Euroopa taastuvkütustele ülemineku alaste õigusaktide uuendamisele. Otseselt ja kaudselt fossiilkütuste subsideerimisele tehtavaid kulutusi, näiteks maksuvabastuse ja -soodustuste kaudu, tuleks kasutada kestlike energiaallikate arendamise kiirendamiseks. Või nagu Pariisi kokkuleppes (artikkel 2) öeldakse: „viies rahastamisvood kooskõlla arenguteega, mis on suunatud vähese kasvuhoonegaaside heite ja kliima muutumisele vastupidava arengu saavutamisele“. Oleme siiski veendunud, et nende meetmete rakendamine ei tohi toimuda toiduainete tootmise arvelt, nagu Pariisi kokkuleppes samuti väidetakse (artikli 2 lõike 1 punkt b).

⁽²⁾ ELT C 311, 18.9.2020, lk 1.

3.3. Komitee toetab komisjoni kavatsust kaasata ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kõik fossiilkütuste põletamisest tekkivad heitkogused, kui see ei vähenda süsteemi usaldusväärsust (järelevalve, aruandlus, kontroll). Siiski on vaja kaaluda, mil määral tuleb lubatud heitkoguseid vähendada (piirmäära vähendamine), sest ELi heitkogustega kauplemise süsteem on ainult sel juhul tulemuslik.

3.4. Komitee kiidab heaks alustamise eesmärgist mitte tekitada kahju (lk 5). Komisjon kirjeldab liidu kaheksanda üldise keskkonnaalase tegevusprogrammi ettepanekus (COM(2020) 652 final) samuti sama lähenemist, nõudes, et „kõigis ELi algatustes järgitaks rohevannet mitte tekitada kahju“. Selle „vande“ tähendus on seotud „rakendamis[ega] lõimitumal viisil, eelkõige seeläbi, et kestlikkust võetakse arvesse kõigis asjakohastes algatustes ja projektides riikide ja ELi tasandil“. Toetame seisukohta, et süvalaiendamine ja integratsioon on 2030. aastaks seatud kliimaeesmärgi suurendamiseks olulised, ent sooviksime teada, mida komisjon soovib selle saavutamiseks ette võtta. Sooviksime ka teada, miks seda lähenemist nimetatakse „põhimõtteks“ (ehkki teistes komisjoni dokumentides viidatakse sellele kui vande) ning kuidas see „põhimõte“ on seotud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 11 ja lepingu artiklis 191 koodifitseeritud põhimõtetega.

3.5. Komitee toetab komisjoni kavatsust kasutada ühe vahendina piiril kohaldatavat süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi – koos turu loomisega vähese CO₂ heitega toodetele, kulude poolest konkurentsivõimeliste neutraalsete energiaallikate kättesaadavaks muutmise ja rahastamisprogrammidega –, et vältida süsinikuleket olukorras, milles meie partnerid ei suuda käia ELi kliimaalaste eesmärkide suurendamisega samaväärselt kaasas. Oluline on pöörata tähelepanu selle mehhanismi tõhususele ja töökindlusele ning selle mehhanismi rakendamise mõjudele arengumaades. Kui nende meetmete tagajärg on teatud riikide majandusarengu peatumine, oleks soovitatav kompenseerivate meetmete, näiteks tehnoloogia siirde kasutamine.

3.6. Komitee soovib komisjonil esitada uued andmed selle kohta, mil määral ELi praegusest kliima- ja energeetikaõigusest kinni peetakse ning milliseid õiguste rikkumise hagsid on selles küsimuses algatatud. Samuti soovime komisjonil oma veebilehel esitada selge teave taastuvenergia direktiivi ja energiatõhususe direktiivi liikmesriikide poolse järgimise kohta. Kas komisjon võiks – EEA abil – esitada igal aastal põhjaliku uuendatud teabe praeguste kliima- ja energeetikaalaste seaduste tulemuslikkuse kohta (summaarselt), mainides muuhulgas seaduste eiramise seotud probleeme?

3.7. Mõjuhindangus tuleks uurida võimalusi põllumajanduslikes muldades, metsades ning biomaterjalides kasvuhoo- negaaside sidumise suurendamiseks. Parlamendi seisukohta CO₂ heite arvestuskavade kohta tuleks laiendada CO₂ eemaldamise suurendamiseks. Võimalus turupõhiste süsinikku siduva majandamise meetmete ning erasektori rahastatavate CO₂ heite arvestuskavade kaudu uusi ärimudeleid luua võimaldab suurendada tootlikkust kestlikult, kooskõlas kliima-, bioloogilise mitmekesisuse ja mulla viljakuse alaste eesmärkidega ning vähendades kõrbestumise ohtu. Lisaks oleme seisukohal, et süsiniku sidumise ja CO₂ arvestusühik peaks olema nende omand, kes on teinud vajalikud investeeringud – need võivad olla nii era- kui ka avaliku sektori osalised.

4. Põllumajandus

4.1. Kliimamuutustega kohanemise meetmeid tuleks tugevdada ning EL peaks välja töötama ja rakendama kohanemisstrateegiaid. Kohanemismeetmed peaksid peegeldama metsandus- ja põllumajandussektori ning toidusüsteemide vastuvõtlikkust kliimamuutuste negatiivsete mõjude suhtes.

4.2. Euroopa Parlamendi, Euroopa Komisjoni ja nõukogu heaks kiidetud ELi roheline kokkulepe, strateegia „Talustaldrikule“ ning kliimaseadus on kõik keskendatud 2050. aastaks kliimanetraalsuse saavutamisele. Selleks tuleb siiski mitmeaastases finantsraamistikus, ÜPP eelarves ning taasterahastus „NextGenerationEU“ piisavad rahalised vahendid eraldada. Vastasel juhul ei saa oodata, et talunikud teeksid seda, mis on seatud eesmärkide saavutamiseks vajalik. Kui rahastust ei ole võimalik pakkuda, peavad vähese süsinikuheitega toodete väärtust looma CO₂ turud. Põllumajandustootjad annavad lahenduse saavutamisel oma osa ning küsivad vajaduse korral täiendavaid rahalisi vahendeid.

4.3. Praegune COVID-19 kriis näitab, et toiduga kindlustatus ei ole ELis iseenesestmõistetav ja et toitainete tootmisele on vaja 2030. aasta kliimaeesmärgi puhul erilist tähelepanu pöörata. Märkisime meie eespool mainitud resolutsioonis COVID-19 pandeemia järgse olukorra kohta vajadust „suurenda[d]a meie toidusüsteemi vastupanuvõimet ja kestlikkust, taastades mitmekesisemad põllumajandusmudelid, edendades kohalikke toidujaotuskeskusi ja lühemaid tarneahelaid ning parandades väikepõllumajandustootjate, väikese mõjuga kalurite ja vesiviljelustootjate turulepääsu“. Samas on maailma aina suureneva elanikkonna globaalsel tasandil toiduga kindlustatuse suurendamiseks hädavajalikud jätkusuutlikud toidutarneahelad.

4.4. Komitee teeb ettepaneku kajastada taasterahastu „NextGenerationEU“ uusi kliimaeesmärke põllumajandussektorile ka taksonoomiamääruse delegeeritud õigusaktis, et tagada laiendatav üleminek. Praeguse ettepaneku kohaselt pakutakse delegeeritud õigusaktis üleminekuvahendeid ainult niisutootmiseks. Vaid terviklik üleminek kliimasõbralikule põllumajandusele tagab tulevikus toiduainesektori kestlikkuse. Toiduainete tarneahelas on ülemineku toetamiseks vaja rohkem kestlikke investeeringuid ja toetust. Kliimaeesmärkide saavutamiseks on äärmiselt tähtis rakendada meetmeid, mis on lihtsad, kulutõhusad ja kättesaadavad, näiteks biogaasitehased, veemajandus ning süsinikdioksiidi kompensatsioon (hekid, süsiniku sekvestratsioon mullas).

4.5. Komitee toetab ELi CO₂ heite arvestuskavade raamistikku, mida saab kasutada orientiirina kliimaeesmärkide saavutamisel, nagu on kirjas parlamendi aruandes kliimaseaduse kohta. Süsinikul peab olema hind ka biomajanduses. Lisaks tuleb toetada teadustööd ja innovatsiooni, et leida tehnilisi ja kestlikke lahendusi põllumajandussektori kasvuhuonegaaside heitkoguste võimalikult ulatuslikuks vähendamiseks ja CO₂ sidumise stimuleerimiseks.

4.6. Metaanikoguste arvestamine ei ole praegu kooskõlas uusimate teaduslike meetoditega. Toidu kliimamõju hindamisel on vaja kasutada kõige uuemaid teaduslikke meetodikaid. Netoheitkoguste 2050. aastaks nullini viimisel tuleb arvestada metaani kui lühikesel püsivusajaga kasvuhuonegaasi kliimamõjuga, sest see netomõju ei pea olema kliimaneutraalsuse saavutamiseks või kliimasoojenemist soodustava mõju puudumiseks võrdne nulliga.

4.7. Tähtsustada tuleb põllumajandussektori kliimamuutustega kohanemise ning nende mõjude leevendamise meetmete alast asjaomast teadustööd ja innovatsiooni. Investeeringuid uudetesse meetoditesse ja kulutõhusatesse säästlikesse tootmistehnoloogiatesse tuleb julgustada ja motiveerida, et vähendada kasvuhuonegaaside heitkoguseid, jättes samal ajal paranemisruumi ELi kariloomakasvatuse potentsiaalile tagada elanikkonnale tasakaalustatud toidusedel. Tulevikus on veelgi rohkem vaja veemajandust ning põllumajandusmaa niisutamist. Julgustada tuleb tulemuslikumatesse ja vee saastamist takistavatesse süsteemidesse uute investeeringute tegemist.

4.8. Kliimaeesmärkide saavutamiseks tuleb tunnustada uut tehnoloogiat ning innovatsioone. ELi toidutarneahel on juba üleilmsel tasemel kliimamõjude osas konkurentsivõimeline. Sektori kliimamuutustega kohandamine ning selle nende negatiivsete mõjude suhtes vastupidavaks muutmine tagab ELi toiduainetootmise süsinikujalajälje jätkuva kahanemise. Selles osas on näiteks uute aretustehnikate (NBT jms) kasutuselevõtt, nihe loomsete valkude tootmiselt taimevalkude tootmisele, nutikad ja digitaalsed põllumajandustehnoloogiad ning innovatsioon ELi toiduainesüsteemi vastupidavaks muutmise võti.

4.9. Komitee soovib ELi spetsiaalset biomajanduse programmi, mis soodustaks investeeringute tegemist ning looks kogukonna- ning põllumajandusettevõtte põhised tarneahelad. Biogaasi tootmise ja sõnnikukäitluse kaudu taastuvenergiaga sünergiate soodustamine on maapiirkondade elanike elatusvahendite hulka suurendava detsentraliseeritud energiatootmise jaoks asendamatu tähtsusega.

5. Tööstus, materjalid, energeetika ja transport

5.1. Komitee tervitab mõjuhinna järelt, et kasvuhuonegaaside heitkoguste vähendamine 55 % võrra 2030. aastaks aitaks ELil kindlalt kliimaneutraalsuse saavutamise suunas liikuda ning muudaks samas ka ELi äri- ja tööstusettevõtteid maailmatasemel teenäitajaiks. See hõlmab ka kestlikku terast, mis on toodetud mitte söe, vaid vesiniku abil, kusjuures vesinik on toodetud keskkonnahoidliku energia abil. Rootsisis avati hiljuti selleks otstarbeks esimene katsetehas.

5.2. Nagu öeldud hiljutistes arvamustes, näiteks arvamuses „Üleeuroopalise supervõrgu ja kohalike energiasaarte vahel“, on komitee rõhutanud, kui oluline on tunnustada, et energiasüsteemi ümberkujundamine ei ole üksnes tehnoloogiline küsimus, vaid ka sügavalt sotsiaalne ja poliitiline väljakutse. Energiasüsteemi ümberkujundamisse tuleb kaasata mitte ainult ettevõtteid, vaid ka töötajad, ametiühingud ja tarbijad, nagu on lubanud poliitikakujundajad ja nagu on tungivalt nõudnud komitee. Ent siingi on rohkem küsimusi, millele komisjon ja liikmesriigid jätavad vastamata, kui neid, millele nad vastavad. Praegused energiapoliitika algatused pigem takistavad kui julgustavad kodanike laialdast osalemist. Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamiseks on eelkõige vaja tagada nii avaliku kui ka erasektori jaoks investeerimiskindlus, mida on võimalik saavutada ainult siis, kui tehakse selgeid põhimõttelisi otsuseid.

5.3. Komitee toetab komisjoni teatises „Lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“ esitatud järgmist kava: elektrisüsteemi lõimimine kütte- ja transpordisüsteemiga on hädavajalik, et saavutada kliimaneutraalsuse eesmärk, energiavarustuskindluse eesmärk, mis hõlmab ka energiaimpordi vähendamist, ning eesmärk tagada taskukohased hinnad Euroopa tarbijatele ja majandusele. On enesestmõistetav, et lähiaastatel tuleb eraldada piisavad avaliku ja erasektori vahendid vajalike investeeringute tegemiseks.

5.4. Majandus- ja sotsiaalpoliitiliste tagajärgede osas kordab komitee oma seisukohta, et detsentraliseeritud energiasüsteemid võivad anda olulist impulssi piirkondlikule arengule ning luua piirkondades uusi, kvaliteetseid ja kvalifitseeritud töökohti.

5.5. Oleme komisjoniga täielikult nõus, et hoonesektoril, mille arvele langeb ELis praegu 40 % energia lõpptarbimisest ja 36 % kasvuhooonegaaside heitest, on suur potentsiaal kulutõhusaks heite vähendamiseks. Arutame seda küsimust üksikasjalikumalt meie arvamuses „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnanahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“.

5.6. Komitee tunnustab komisjoni seisukohta (lk 16), et merendus- ja lennundussektor kuuluvad majandusüleste meetmete alla, millega Pariisi kokkulepet silmas pidades on vaja tegeleda. Need globaalsed transpordisektorid on koos mõne tööstusharuga praegu kõige kaugemal uute kulutõhusate mittefossiilsete kütuste kasutamisest, kuigi paljutootavad katsetused on käimas. Lennundust ja laevandust on ka riiklike ja isegi ELi eeskirjadega raske reguleerida ning suur osa nende heitkoguseid jääb väljapoole ELi territooriumi. Kuna ELi rahvusvahelised merendus- ja lennundussektori heitkogused on alates 1990. aastast kasvanud rohkem kui 50 %, toetame me komisjoni keskendumist konstruktiivsete viiside leidmisele, et lisada lennundus ja laevandus ELi kliimapolitikasse. Lennundus ELi liikmesriikides ja nende vahel on juba hõlmatud Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemi ja komisjon tegeleb praegu hindamisega, kas samamoodi võiks sellesse hõlmata ka laevanduse. EList väljapoole jäävate heitkoguste suhtes toetame me komisjoni tema proaktiivses töös ÜRO organisatsioonides, nagu Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) ja Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon (ICAO), tõhusate ja siduvate globaalsete heitkoguste vähendamise kavade väljatöötamisel.

5.7. Komitee toetab komisjoni hiljuti avaldatud kestliku ja aruka liikuvuse strateegiat, kuna transpordisektor on heitkoguste vähendamisel maha jäänud. Vaatamata tõhusamatele sõidukitele ja vähese heitega kütustele ja mootoritele on maanteetranspordi heitkogused 1990. aastast saadik rohkem kui veerandi võrra suurenenud, peamiselt transpordinõudluse suurenemise tõttu. Strateegia hõlmab laia spektrit tegevusi ja algatusi, mida on vaja selleks, et kiirendada eemaldumist fossiilsete kütuste sõltuvusest ja siirduda kestliku liikuvuse poole. Kodanike kaasamine on oluline aruka ülemineku jaoks, kuna autod on olnud ja on praegugi oluline vabaduse sümbol.

5.8. Bioenergia ja biomaterjali osas on täieliku süsiniku neeldusmiskoguse teadvustamiseks vaja täielikult tunnustada põllumajandus- ning metsandussektori kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamist tänu bioloogilist päritolu allikatele. Fossiilsete materjalide CO₂ ja muude kasvuhooonegaaside peale CO₂ asendamise mõjudest sõltuvalt võib fossiilkütuste ja -materjalide asendamine kaasa tuua heitkoguste rohkem kui 100 % võrra vähenemise.

6. Üldsuse kaasatus, kodanikud ja tarbijad

6.1. Komitee kiidab igati heaks komisjoni väite, et kodanikud on „kliimamuutuste vastases võitluses olulised partnerid ning nad saavad seda toetada poliitikas osalemise ja tarbimisvalikute kaudu“, sest usume, et „kõigi ühiskonna osade“ aktiivne osalemine on vajalik tingimus selleks, et kliimapolitika saaks ELis edukas olla, pidades silmas asjaolu, et just kodanikuühiskonna osapooled (ettevõtjad, töötajad, tarbijad ning kodanikud ja nende organisatsioonid) viivad kliimaeesmärke reaalsuses ellu.

6.2. Komitee kiidab seega heaks asjaolu, et Euroopa Komisjon avas 29. oktoobril avaliku konsultatsiooni, et kuulda arvamusi 2030. aastaks seatud heitkoguste vähendamise eesmärgi suurendamiseks vajalike meetmete läbivaatamise kohta.

6.3. Seepärast kordame meie ettepanekut luua Euroopa kliimapakti sidusrühmade platvorm, et korraldada ja soodustada kogu ühiskonna aktiivset osalemist, nagu on välja toodud komitee arvamuses kliimapakti teemal⁽³⁾.

⁽³⁾ ELT C 364, 28.10.2020, lk 67.

6.4. Komitee on arvamisel, et erilist tähelepanu tuleks pöörata väiksemate sissetulekutega kodanikele. Nad on sageli energiapöörde suhtes ettevaatlikud, sest kardavad, et see muudab elu kulukamaks. Seepärast on väga tähtis komisjoni arvamus selles küsimuses: „Selleks et vältida negatiivset mõju haavatavatele tarbijatele, on oluline, et sotsiaal- ja energiatõhususpoliitika oleksid suunatud nende majade renoveerimisele ning hoiaksid kontrolli all mõju nende kütte- ja elektriarvetele“. Arutame seda küsimust üksikasjalikumalt meie arvamuses „Euroopa renoveerimislaine – keskkonnahoidlikumad hooned, uued töökohad, parem elujärg“⁽⁴⁾.

6.5. Komitee soovib ka, et rakendataks ühiseid määratlemise ja ühiste näitajate kriteeriume Euroopa tasandil esimese sammuna energiaostuvõimetuse tõhusamalt mõõtmiseks Euroopa tasandil vastavalt komisjoni 14. oktoobri 2020 soovitusel energiaostuvõimetuse kohta [C(2020) 9600 final⁽⁵⁾]. Selleks et kohandada seda määratlust erinevate riiklike oludega, peavad liikmesriigid töötama välja rohkem statistilisi vahendeid, mis võimaldaksid suunata meetmed tõhusalt ebakindlas olukorras olevatele leibkondadele.

6.6. Komitee on komisjoniga nõus, et taastuvenergia toob kaasa ulatusliku detsentraliseerimise, mis annab tarbijatele võimaluse osaleda, tootvatele tarbijatele võimaluse ise energiat toota, ise energiat kasutada ja jagada ning kohalikele ja eelkõige maakogukondadele võimaluse soodustada kohalikke investeringuid taastuvatesse energiaallikatesse. Tänu sellele luuakse kohalikul tasandil ka uusi töökohti. Soovime siiski rõhutada, et tähelepanu tuleb pöörata kodanike õigustatud muredele, näiteks seoses maastike kahjustamisega või nende heaolu vähenemisega. Neid muresid võib leevendada aktiivne osalemine ning otsene kasu ehitavate taastuvenergia rajatiste majanduslikust tulust ja/või toodangust. Meetmeid tuleb rakendada ka tagamaks, et uued tööhõivevõimalused kutsuksid esile inimväärse töötasu ning heade töötingimustega töökohtade loomise.

6.7. Komisjon nõuab õigustatult, et meie majanduse üleminekuga peavad kaasnema investeringud ümberõppesse ja täienduskoolitusse ning paljude elukutsete esindajate elukestvasse õppesse. Komitee soovib rõhutada, et noored inimesed peaksid ka taas julgema valida elukutset põllumajandussektoris, sest põllumajandussektori töötajate vananemisega kaasneb jätkusuutlikule toiduga varustamisele pikaajaline oht. Euroopa Liidu ning riiklikul tasandil on vaja häid eeltingimusi ja rahalisi vahendeid.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽⁴⁾ COM(2020) 662 final.

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/3/2020/EN/C-2020-9600-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrust (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes“

(COM(2020) 642 final – 2020/0289 (COD))

(2021/C 123/10)

Raportöör: **Arnaud SCHWARTZ**

Kaasraportöör: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Parlament, 19.10.2020 Euroopa Liidu Nõukogu, 20.10.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 304
Juhatuse otsus	28.10.2020
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	254/2/7
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut⁽¹⁾ tugevdada Århusi määrusega⁽²⁾ sätestatud vaidemenetluse mehhanismi ning hindab kõrgelt selle potentsiaali.

1.2. Komitee toetab komisjoni teatise esile toodud nelja esmatähtsat tegevust, milleks on liikmesriikide kohustus võtta täielikult ja õigesti üle ELi teisest õigusest tulenev õiguskaitse kättesaadavuse tagamise nõue, nõue kaasseadusandjatele lisada keskkonnaküsimusi puudutavatesse uutesse ja läbivaadatud ELi õigusaktidesse õiguskaitse kättesaadavuse tagamise sätteid, riiklike õiguskaitse kättesaadavust takistavate või vähendavate õigusnormide ja -sätete läbivaatamine liikmesriikides ning liikmesriikide kohtute kohustus tagada üksikisikute ja vabaühenduste õigus kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid ELi õiguse kohaselt.

1.3. Komitee juhib aga komisjoni tähelepanu sellele, et ettepanekus on lünki, mida institutsioonid võivad ära kasutada vastutusest hoidumiseks.

1.4. Näiteks ei poolda komitee komisjoni ettepanekut jätta välja riiklikke rakendusmeetmeid sisaldavad ELi õigusaktid, sest on olemas reaalne võimalus, et selline väljajätmine võib komisjoni ettepaneku tühiseks muuta või selle väärtust vähendada.

1.5. Komitee väljendab muret ka selle pärast, et kui kodanikuühiskonna organisatsioonidel lubatakse läbivaatamine ellu viia alles siis, kui rakendusmeetmed on vastu võetud, väldiks see vaidemenetlust paljude ELi õigusaktide ja tegevusetuse juhtude või isegi neist enamiku puhul.

1.6. Komisjoni esitatud argumentidest hoolimata märgib komitee, et õiguslikult mittesiduvatel ELi õigusaktidel võib olla märkimisväärne mõju nii ELi õigusaktide rakendamisele kui ka nende tõlgendamisele Euroopa Liidu Kohtus.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&from=ET>

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT L 264, 25.9.2006, lk 13).

1.7. Sotsiaalpartneritel on keskkonnaküsimustes oluline osa ning seepärast nõuab komitee, et neid seoses õiguskaitse kättesaadavusega sõnaselgelt tunnustataks.

1.8. Komitee toonitab, et uue määrusega peaksid olema lubatud riigiabi puudutavate komisjoni otsuste vaidemenetlused.

1.9. Komitee on seisukohal, et nõuetekohaselt tuleb tagada kodanikuühiskonna organisatsioonide kaitse lisakoormuse eest (nagu lisakulud ja bürokraatlikud meetmed) nii riigi kui ka ELi tasandil, et muuta kohtulik kontroll praktikas kättesaadavaks.

2 Taustteave

2.1. Ülevaade Århusi konventsioonist ja komisjoni seadusandlikust ettepanekust

2.1.1. ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioon (Århusi konventsioon) võeti vastu 25. juunil 1998⁽³⁾. Konventsiooniga antakse üldsusele (üksikisikutele ja nende ühendustele) seoses keskkonnaga mitmeid õigusi. See koosneb kolmest sambast:

- **igäihe õigus saada** riigiasutuste valduses olevat **keskkonnateavet** („juurdepääs keskkonnateabele“). See võib hõlmata teavet keskkonnaseisundi kohta, kuid ka rakendatud poliitika ja meetmete kohta või inimeste tervises seisundi ja ohutuse kohta, kui keskkonnaseisund võib neid mõjutada. Taotlejatel on õigus saada see teave ühe kuu jooksul pärast taotluse esitamist ning nad ei pea täpsustama, miks nad teavet vajavad. Riigiasutused on konventsiooni kohaselt kohustatud ka aktiivselt enda valduses olevat keskkonnateavet levitama;
- **õigus osaleda keskkonnaalaste otsuste tegemisel**. Riigiasutused peavad tegema korraldusi selleks, et avalik-õiguslikud ning keskkonnaga seotud valitsusvälised organisatsioonid saaksid esitada kommentaare näiteks keskkonda mõjutavate projektide ettepanekute kohta või keskkonnaga seotud kavade ja programmide kohta. Riigiasutused peavad otsuste tegemisel nende kommentaaridega piisavalt arvestama ning esitama teavet lõplike otsuste ja nende põhjuste kohta („üldsuse osalemine keskkonnaalaste otsuste tegemisel“);
- **õigus vaadata läbi menetlused**, mille eesmärk on vaidlustada avalikud otsused, mis ei ole kooskõlas kahe eespool nimetatud õiguse või keskkonnaõigusega üldiselt („juurdepääs õiguskaitsele“).

2.1.2. EL on Århusi konventsiooni osaline. 2006. aastal vastu võetud Århusi määrus⁽⁴⁾ aitab ELi institutsioonidel ja organitel täita konventsioonist tulenevaid kohustusi.

2.1.3. Euroopa rohelist kokkulepet käsitlevas teatises⁽⁵⁾ võttis komisjon kohustuse „kaaluda Århusi määruse läbivaatamist, et parandada keskkonnamõjuga otsuste õiguspärasuses kahtlevate kodanike ja valitsusväliste organisatsioonide võimalusi haldusorganile kaebuse esitamiseks ja kohtuliku kontrolli taotlemiseks ELi tasandil“ ning „[võtta] meetmeid, et parandada kohtu poole pöördumise võimalusi kõigi liikmesriikide kohtutes“.

2.1.4. Euroopa Komisjon võttis 14. oktoobril 2020. aastal vastu seadusandliku ettepaneku Århusi määruse muutmise kohta,⁽⁶⁾ mille eesmärk on parandada Århusi konventsiooni rakendamist, vaadates läbi ELi institutsioonide ja organite haldusaktide ja haldusliku tegevusetuse vaidemenetluse mehhanismi, mis loodi valitsusväliste organisatsioonide tarbeks.

2.1.5. Tuginedes Euroopa Liidu Kohtu otsustele, mis käsitlevad Århusi konventsiooni asjakohasust ELi õiguskorras, rõhutas Euroopa Komisjon oma ettepanekus, et kohtu- ja haldusmenetlusi seoses keskkonnaõiguse küsimustes õiguskaitse kättesaadavusega reguleeritakse peamiselt liikmesriikide õigusega. Seega täiendab igasugune ELi tasandi vaidemenetlusele ja kohtulikule kontrollile juurdepääsu paranemine ELi keskkonnaasjades liikmesriikide kohtute poole pöördumise võimalusi.

⁽³⁾ Århusi konventsiooni tekst: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>.

⁽⁴⁾ Määrus (EÜ) nr 1367/2006.

⁽⁵⁾ Komisjoni teatis „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640 final.

⁽⁶⁾ COM(2020) 642 final – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0642&qid=1615987374678&from=ET>.

2.1.6. Liikmesriikide kohtud on konventsiooni artikli 9 lõigete 2 ja 3 alusel kohustatud tagama keskkonnaasjades ning ka seoses ELi keskkonnaõiguse rakendamisega kohtu poole pöördumise võimaluse. Kui aga asjaomased valitsusvälised organisatsioonid avastavad riiklikul tasandil puudusi vastuvõetud haldusmenetlustes, peaksid nad esmalt pöörduma liikmesriigi pädeva kohtu poole. Seejärel saavad valitsusvälised organisatsioonid ELi toimimise lepingu artikli 267 kohase eelotsusetaotluse menetluse alusel pöörduda Euroopa Liidu Kohtu poole. See menetlus võib olla seotud ka ELi institutsioonide õigusaktide kehtivusega.

2.2. Euroopa Komisjoni dokumendi põhisisu

2.2.1. Komisjoni kavandatud muudatuste eesmärk on eelkõige parandada keskkonnaga seotud valitsusväliste organisatsioonide võimalusi esitada ELi institutsioonidele taotlusi õigusaktide läbivaatamiseks, kui need võivad olla valitsusväliste organisatsioonide hinnangul vastuolus ELi keskkonnaõigusega.

2.2.2. See peaks suurendama keskkonnakaitse vallas avatust ning vastutust, parandama läbipaistvust ja muutma ELi keskkonnavalitsuste eesmärkide saavutamiseks tehtava töö tulemuslikumaks, aidates seega saavutada Euroopa rohelise kokkuleppega nõutud süsteemseid ühiskondlikke muutusi.

2.2.3. Ettepanekuga muudetakse määrust (EÜ) nr 1367/2006, mille Euroopa Parlament ja nõukogu võtsid vastu 2006. aastal, kui EL oli 2005. aastal ratifitseerinud Århusi konventsiooni.

2.2.4. Konventsiooni vastavuskomitee leidis 2017. aastal, et EL ei ole keskkonnaküsimustes õiguskaitsele juurdepääsu tagamise kohustusi täitnud. Komisjoni seadusandliku ettepaneku eesmärk on neid puudusi käsitleda.

2.2.5. Seadusandlikule ettepanekule on lisatud komisjoni teatis, ⁽⁷⁾ mille eesmärk on toetada keskkonnaküsimustes ELi liikmesriikide üksikisikute ja valitsusväliste organisatsioonide juurdepääsu õiguskaitsele.

2.2.6. Riiklikud ja kohalikud ametiasutused teevad ELi keskkonnaõigust rakendades palju tähtsaid otsuseid, näiteks potentsiaalselt loodust ja pinnast, õhku või vett saastavatele taristuprojektidele või tööstuskäitiste rajamiseks lube andes.

2.2.7. Oluline on tõhustada ka nende otsuste avaliku kontrolli. Komisjon rakendab meetmeid, et aidata liikmesriikidel parandada näiteks nende koolitus-, teabeastus ning suutlikkuse suurendamise süsteeme, ent on ka valmis ELi seaduste rikkumise korral õiguslikke meetmeid võtma.

2.3. Järgmised sammud

2.3.1. Euroopa Parlament ja nõukogu arutavad nüüd komisjoni ettepanekut ja võtavad selle vastu. Komisjon suhtleb mõlema institutsiooniga konstruktiivselt, et aidata kaasa läbivaadatud Århusi määruse vastuvõtmisele enne Århusi konventsiooni osaliste kohtumist 2021. aasta oktoobris.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee tuleb meelde oma eelmises arvamuses „Õiguskaitse kättesaadavus riiklikul tasandil seoses ELi keskkonnaõiguse rakendusmeetmetega“ ⁽⁸⁾ esitatud järeldusi, milles ta:

3.1.1. tunnistab, et õiguskaitse kättesaadavuse järjepidevus kogu ELis on oluline tegur, mis toetab ühtset turgu ja ELi õigusaktides sätestatud õiguste järjepidevat rakendamist ELis ning tagab turgude ja investorite jaoks vajaliku selguse ja kindluse;

3.1.2. **toetab Århusi konventsiooni ja selle täielikku rakendamist ELi poolt ja ELi siseselt.** Seepärast on endiselt oluline, et konventsiooniosalisel toetaksid täielikult enda poolt määratud Århusi konventsiooni nõuetele vastavuse komitee järeldusi;

⁽⁷⁾ COM(2020) 643 final – https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0643&qid=1615988218730&from=ETmental_matters.pdf.

⁽⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Komisjoni teatis õiguskaitse kättesaadavuse kohta keskkonnaõiguse valdkonnas“ (ELT C 129, 11.4.2018, lk 65).

3.1.3. arvestades keskkonnakaitsete ahistamist ja tagakiusamist ülemaailmses kontekstis, palub ELil täita juhtrolli õiguskaitse kättesaadavuse soodustamisel;

3.1.4. peab eriti oluliseks leida koos valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonide ja kodanikuühiskonnaga lai ja kaugeleulatuv lähenemine viisidele ja valdkondadele, kus EL saab parandada konventsiooni rakendamist ja õiguskaitse kättesaadavust ELi institutsioonides ja nende poolt. Samuti tuleks kaaluda paralleelset ja täiendavat lähenemist õiguskaitse kättesaadavusele ELi institutsioonides ja nende poolt, millega kaasneksid suunised ja rakendusmeetmed.

3.2. Komitee tuleb ka meelde oma arvamuses „ELi meetmed keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnavalase juhtimise parandamiseks“⁽⁹⁾ esitatud seisukohta, et **praegused puudujäägid õõnestavad kodanike usaldust ELi õigusaktide tõhususe vastu**, ning kutsub liikmesriike ja komisjoni üles koondama olulisi rahalisi vahendeid täiendavate töötajate palkamiseks, et kontrollida keskkonnanõuete täitmist ja keskkonnavalase juhtimise tagamist.

3.3. Komitee kutsub oma arvamusele „Kodanikuühiskonna konstruktiivsem roll keskkonnaõiguse rakendamisel“⁽¹⁰⁾ viidates komisjoni taas üles:

3.3.1. tõhustama kodanikuühiskonna juurdepääsu õigusemõistmisele, näiteks andes kodanikuühiskonna organisatsioonidele õiguse pöörduda Euroopa Kohtusse ning kasutada erikohtunikke ja prokuröre ELi, riigi ja kohalikul tasandil;

3.3.2. andma üksikisikutele võimaluse pöörduda otse Euroopa Kohtu poole, nagu Euroopa Inimõiguste Kohtu puhul, kui on tegemist ELi õiguse ülevõtmisega riiklikku õigusse ja oma riigi õiguskaitsevahendid on ammendatud;

3.3.3. kaaluma keskkonnavalase ettekirjutuse koostamist, mida kasutatakse juhul, kui tegemist ei ole hädaolukorraga, ja mida liikmesriigid peavad täitma, mis tähendab, et kui tegemist on otsese ohuga keskkonnale, peatatakse töö kuni esimese astme kohtu otsuseni;

3.3.4. looma sobiva mehhanismi, et keskkonnakahju tekitamise eest makstavad trahvid investeeritaks keskkonnakaitset toetavatesse meetmetesse.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni ettepanekut tugevdada Århusi määrusega sätestatud vaidemenetluse mehhanismi ning hindab kõrgelt selle potentsiaali.

4.2. Komitee toetab komisjoni teatistes esile toodud nelja esmatähtsat tegevust, milleks on liikmesriikide kohustus võtta täielikult ja õigesti üle ELi teisest õigusest tulenev õiguskaitse kättesaadavuse tagamise nõue, nõue kaasseadusandjatele lisada keskkonnaküsimusi puudutavatesse uutesse ja läbivaadatud ELi õigusaktidesse õiguskaitse kättesaadavuse tagamise sätted, riiklike õiguskaitse kättesaadavust takistavate või vähendavate õigusnormide ja -sätete läbivaatamine liikmesriikides ning liikmesriikide kohtute kohustus tagada üksikisikute ja vabaaühenduste õigus kasutada tõhusaid õiguskaitsevahendeid ELi õiguse kohaselt.

4.3. Komitee rõhutab aga, et need tegevused ei asenda piisavat juurdepääsu Euroopa Liidu Kohtule vaidemenetluse taotlemise kaudu ega vajadust liikmesriigi tasandil õiguskaitse kättesaadavust reguleeriva horisontaalse direktiivi järele.

4.4. Komitee nõustub komisjoni seisukohaga, et on vaja tugevdada ELi keskkonnaõiguse rakendamist ja jõustamist liikmesriikide ja ELi institutsioonide poolt, et võimaldada Euroopa rohelise kokkuleppega seatud eesmärkide ja lubaduste saavutamist.

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „ELi meetmed keskkonnanõuete täitmise ja keskkonnavalase juhtimise parandamiseks“ (ELT C 283, 10.8.2018, lk 83).

⁽¹⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „Kodanikuühiskonna konstruktiivsem roll keskkonnaõiguse rakendamisel“ (ELT C 47, 11.2.2020, lk 50).

4.5. Komitee hoiatab seepärast komisjoni, et kõnealuses ettepanekus on **probleemseid lünkasid**, mida institutsioonid võivad kasutada ära vastutusest hoidumiseks.

4.6. Komitee tuletab komisjonile meelde, et kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas kõik sotsiaalpartnerid, paluvad ELilt tugevaid jõustamismehhanisme, mis võimaldaksid neil ELi institutsioone nende keskkonna- ja inimtervisealaste eesmärkide täitmata jätmise korral vastutusele võtta.

4.7. Komitee on ka arvamusel, et kui kõnealuses ettepanekus asjaomaseid muudatusi ei tehta, ei võimalda see ELi institutsioone vastutusele võtta ega tagada ELi rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste täitmist.

4.8. Komitee ei poolda komisjoni ettepanekut jätta kõrvale riiklikke rakendusmeetmeid sisaldavad ELi õigusaktid. On väga võimalik, et see välistamine muudab komisjoni ettepaneku tühiseks või vähendab selle väärtust.

4.9. Kuna sageli on ebaselge, millised ELi õigusaktid riiklikke rakendusmeetmeid hõlmavad, oleks komitee hinnangul võimalik viivitusi ning õiguslikku ebakindlust vältida, kui ettepanekuga ei lubataks kodanikuühiskonna organisatsioonidel nende õigusaktide läbivaatamist taotleda alles siis, kui rakendusmeetmed on juba vastu võetud. Komitee väljendab muret, et ettepaneku sõnastus kaitseks paljusid, kui mitte enamikku ELi õigusakte ja tegevusetuse juhtusid vaidemenetluste eest. Komitee rõhutab selles küsimuses, et juurdepääs riiklikele kohtutele eelotsusetaotluse esitamise võimalusega ei asenda juurdepääsu vaidemenetluse mehhanismile.

4.10. Komitee on arvamusel, et haldusaktide määratlus peaks olema Euroopa Liidu Kohtu pikaajalise kohtupraktikaga kooskõlas, nii et kõik õiguslikult siduvad dokumendid alluksid vaidemenetluse mehhanismile, sealhulgas õigusaktide aluseks olevad ettevalmistavad aktid, järgides seega ettevaatuspõhimõtet, mis on keskkonnaalaste kohtuvaidluste puhul keske tähtsusega.

4.11. Samuti leiab komitee, et selliste haldusaktide määratlus, mille suhtes kohaldatakse halduslikku ja kohtulikku kontrolli, ei ole ammendav ning vajab täpsustamist selles mõttes, et kõiki **keskkonnaalaseid** haldusakte peaks olema võimalik uurida.

4.12. Komitee märgib samuti, et õiguslikult mittesiduvatel ELi õigusaktidel võib olla märkimisväärne mõju nii ELi õigusaktide rakendamisele kui ka nende tõlgendamisele Euroopa Liidu Kohtus. Seega peaksid ka seda liiki õigusaktid olema hõlmatud vaidemenetluse mehhanismiga.

4.13. Komitee rõhutab ka, et ettepanekuga peaks olema lubatud komisjoni riigiabi puudutavate otsuste vaidemenetlused. Nagu Euroopa Liidu Kohus on kinnitanud⁽¹¹⁾, peab komisjon riigiabi puudutavate otsuste tegemisel ELi keskkonnaõigusest kinni pidama, ning seega on väga oluline, et kodanikuühiskonna organisatsioonid saaksid neid otsuseid vaidlustada, kui komisjon ei ole nende hinnangul seda nõuet täitnud.

4.14. Komitee on seisukohal, et nõuetekohaselt tuleb tagada kodanikuühiskonna organisatsioonide kaitse lisakoormuse eest (nagu lisakulud ja bürokraatlikud meetmed) nii riigi kui ka ELi tasandil, et muuta kohtulik kontroll praktikas kättesaadavaks.

4.15. Ärhusi määruses tuleks täpsustada, et Euroopa Liidu Kohtu vaidemenetluse otsuse kohtulik kontroll peab hõlmama otsuse sisulist ja menetluslikku õiguspärasust.

4.16. Komitee rõhutab vajadust sidusa reguleerimise järele selles mõttes, et haldusliku ja/või kohtuliku kontrolli mis tahes menetlustähtaegu tuleks kohaldada alles siis, kui on teada vaidlustatud haldusakti sisu, mis on seotud keskkonnaõigusega kaitstud olulise avaliku huviga ja keskkonnakahju pöördumatusega. See on vajalik, et vältida tavaid, mis võivad rikkuda Ärhusi konventsiooni artiklit 9 ja Euroopa Liidu Kohtu praktikat (vt kohtuasi C-261/18, komisjon vs. Iirimaa⁽¹²⁾), põhjustades meelevaldsust.

⁽¹¹⁾ Kohtuasi C-594/18 P, Austria vs Euroopa Komisjon, ECLI:EU:C:2020:742, punktid 42–46.

⁽¹²⁾ Kohtuasi C-261/18, Euroopa Komisjon vs. Iirimaa (Derrybrieni tuulepark), ECLI:EU:C:2019:955, punktid 80 ja 95.

4.17. Sotsiaalpartneritel on keskkonnaküsimustes oluline osa, ning seepärast nõuab komitee, et neid seoses õiguskaitse kättesaadavusega sõnaselgelt tunnustataks. Komitee leiab, et Århusi määruse artikkel 11 on praegu vastuolus Århusi konventsiooni artikli 2 lõikega 5 ning seda tuleks muuta, et mitte piirata kodanikuühiskonna organisatsioonide juurdepääsu õiguskaitsele, sätestades, et piisab sellest, kui valitsusvälisel organisatsioonil on muu hulgas keskkonnakaitse eesmärk.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse hariliku tuuni (Thunnus thynnus) püügi dokumenteerimise programm ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 640/2010“

(COM(2020) 670 final – 2020/0302 (COD))

(2021/C 123/11)

Üksikraportöör: **Florian MARIN**

Konsulterimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.11.2020 nõukogu, 11.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 3 lõike 1 punkt d ja artikkel 304
Vastutav seksioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna seksioon
Vastuvõtmine seksioonis	11.1.2021
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	250/0/9
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Komitee leiab, et Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) soovituste vastuvõtmine on oluline ja asjakohane, sest EL on olnud ICCATi konventsiooni osaline alates 1986. aastast ja peab tagama kõigi ICCATi heaks kiidetud meetmete järgimise ELi õiguse raames.

1.2. Komitee soovib, et Euroopa Komisjoni ja liikmesriikide prioriteediks peab jääma kalurite ja turustusahelas osalejate jaoks teaberessurssidele ja tehnilisele abile juurdepääsu tagamine ning lihtsustamine hariliku tuuni püügi dokumenteerimise elektroonilise süsteemi (eBCD-süsteem) kasutamiseks.

1.3. ICCATi soovitus 18-13 sätestatud tähtaegade puhul tuleb arvesse võtta COVID-19 pandeemia mõju ja sellest tekkinud olukorda, sealhulgas võimalikke viivitusi ICCATi kehtestatud aruandlusnõuete täitmisel.

1.4. Komitee on seisukohal, et tuleb teha kõik vajalik selleks, et tagada BCDde (hariliku tuuni püügi dokument) ja eBCDde vastavus, täpsus ja koostoime ning jälgimise, kinnitamise ja kontrollimise protsessi tõhusus.

1.5. Komitee leiab, et artikkel 4 on osaliselt üle võetud soovitus 18-13 II osa „BCDde kinnitamine“, punktist 11, mille kohaselt tuleb kinnitamist taotleda iga püütud, lossitud, sumpadesse paigutatud, väljapüütud, ümberlaaditud, riigisisest müüdüd või eksporditud tonni puhul ja iga kord kui harilikku tuuni lossitakse, välja püütakse, ümber laaditakse, riigisisest müüakse või eksporditakse.

1.6. Komitee soovib laiendada ettepanekut, lähtudes ICCATi soovitus 18-13 II osa „BCDde kinnitamine“, punktist 12, millega reguleeritakse olukordi, kus BCD vorm ei ole piisav, et tagada hariliku tuuni teekonna täielik jälgimine selle püüdmisest kuni turustamiseni. Algset BCDd võiks täiendada lisaga, kasutades algse BCD vormingut ja selle numbrit.

1.7. Komitee soovib lisada artikli 2 lõike 5 punkti b sõnad „või mõrraga“, nagu on toodud artikli 2 lõike 5 punktis a. Artikkel kõlaks siis järgmiselt „kauplemine ühes liikmesriigis või kahe või enama liikmesriigi vahel kalakasvanduse hariliku tuuniga, mis on püütud konventsiooni alal liidu kalapüügilaeva poolt või mõrraga ning on sumpadesse paigutatud liidu territooriumile rajatud kalakasvanduses“.

1.8. Komitee soovib lisada artikli 3 lõikesse 2 sõna „partii“. See kõlaks siis järgmiselt „BCD täidetakse iga hariliku tuuni partii kohta, mis on püütud kalalaeva või mõrraga või nende poolt üle antud, lossitud või ümber laaditud või sumpadesse paigutatud või kalakasvandustes välja püütud“.

1.9. Komisjon peaks kaaluma artikli 5 lõike 3 punkti b rakendamise mõju, sest kuigi tegemist on ICCATi soovitusena, nõuab selle täitmine ettevõtjalt oma logistika muutmist – kaubaaluste lahti pakkimist ja iga pakendi uuesti märgistamist.

1.10. Komitee soovib, et komisjon ja liikmesriigid kaaluksid kalaosade registreerimist ja kinnitamist, isegi ilma sumpadesse paigutamise kinnitamiseta, et maksimeerida väärtust ja vältida jäätmete teket. Praegu on nii et, kui tuun sureb pärast kasvandusse saabumist, ei tohi seda müüa, sest sumpadesse paigutamine ei ole veel kinnitatud. Sumpadesse paigutamine sõltub stereoskoopiliste kaameratega tehtud hindamisest, mis võtab aega umbes kaks kuud, nii et need isendid tuleb külmutada või hävitada. See on vastuolus komisjoni toidukao ja toidujäätmete tekke vähendamise algatustega.

2. Komisjoni ettepaneku kokkuvõte

2.1. Kõnealuse ettepaneku ⁽¹⁾ eesmärk on võtta liidu õigusse üle uued hariliku tuuni püügi dokumenteerimise meetmed, mis on vastu võetud rahvusvahelise Atlandi tuunikala kaitse konventsiooniga (ICCAT), mille osaline on Euroopa Liit (EL) olnud alates 1986. aastast.

2.2. ICCATi konventsiooniga on kehtestatud raamistik piirkondlikuks koostööks, et kaitsta ja majandada Atlandi ookeanis ja sellega piirnevates meredes leiduvat tuuni ja sellele lähedasi liike ning võtta vastu ICCATi konventsioonialas kohaldatavaid soovitusi, mis muutuvad konventsiooniosalistele siduvaks.

2.3. Seega peab Euroopa Liit tagama kõigi ICCATi heaks kiidetud meetmete järgimise ELi õigusaktides. Kavandatud määrusega tunnistatakse kehtetuks 7. juuli 2010. aasta määrus (EL) nr 640/2010, võttes üle ICCATi uued meetmed, mis on seotud hariliku tuuni püügi dokumenteerimise elektroonilise süsteemi (eBCD-süsteem) kohustusliku kasutamisega hariliku tuuni päritolu kindlaks määramiseks ning mis lubavad hariliku tuuni püügi dokumentide esitamist paber kandjal üksnes erandjuhtudel.

2.4. Ettepanekuga nähakse ette delegeeritud volitused, mis antakse komisjonile kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290, et ICCATi soovitusete edasised muudatused saaks tulevikus kiiresti liidu õigusse üle võtta.

2.5. ELi õigusaktides tuleks ICCATi soovitusi rakendada selleks, et seada liidu ja kolmandate riikide kalurid võrdsesse olukorda ja tagada, et normid oleksid kõigi jaoks täielikult vastuvõetavad.

2.6. Ettepanekus kavandatud meetmed käsitlevad hariliku tuuni püügidokumendi ja reekspordisertifikaadi tehnilisi aspekte, selle kinnitamist liikmesriikide poolt, saagi ja edasiste kaubatehingute registreerimist ja kinnitamist eBCD-süsteemis, märgistamissätteid, teabe kontrollimist liikmesriikide poolt ja iga-aastast aruandlust ICCATile.

2.7. Kalapüügilaeva kaptenid, mõrra käitajad, kalakasvanduse käitajad, müüjad ja eksportijad peavad täitma hariliku tuuni püügidokumendi iga kord, kui nad harilikku tuuni lossivad, üle viivad, sumpadesse paigutavad, välja püüavad, ümber laadivad, sellega sisekaubanduse raames kauplevad või seda ekspordivad. Kõik kaubatehingud tuleb registreerida ja eBCD-süsteemis kinnitada.

2.8. Iga reeksporditava hariliku tuuni partiiga peab olema kaasas liikmesriigi kinnitatud hariliku tuuni reekspordisertifikaat. Reekspordi eest vastutav käitaja väljastab hariliku tuuni reekspordisertifikaadi ja taotleb selle kinnitamist.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee peab asjakohaseks ja oluliseks võtta ELi õigusse üle Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni (ICCAT) vastu võetud meetmed, mis tulevad kasuks hariliku tuuni varude majandamisele. Komiteel on heameel, et Euroopa Komisjon ja liikmesriigid on teinud jõupingutusi, et täita kõiki ICCATi tingimusi ja soovitusi, võttes need üle konkreetsetesse õigusaktidesse, kuna neil on olnud liikmesriikide tasandil nii majanduslik kui ka sotsiaalne mõju.

⁽¹⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega kehtestatakse Ameerika Troopikatuunide Komisjoni konventsiooni alal kohaldatavad majandamis-, kaitse- ja kontrollimeetmed ning muudetakse nõukogu määrust (EL) nr 520/2007 [COM (2020) 308 final]: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52020PC0308&qid=1603701098515>.

3.2. Komitee hindab komisjoni, liikmesriikide ja kalandussektori jõupingutusi ja ohvreid, mis on tehtud hariliku tuuni varude taastamiseks, kohaldades ICCATi rangeid eeskirju. Hariliku tuuni varude majandamine Atlandi ookeani idaosas ja Vahemeres on olnud edukas, kuna varud on ajaloo kõrgeimal tasemel.

3.3. Komitee nõustub üldjoontes kavandatava määrusega, kuna sellega võetakse üle Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni soovitus. Samal ajal leiab komitee, et elektroonilise dokumenteerimissüsteemi olemasolu ja kasutamine on võimaldanud koguda ja kasutada hariliku tuuni jälgimise andmeid palju kiiremini. Seda süsteemi on täielikult rakendatud alates 2017. aasta jaanuarist. Digitaalsete lahenduste kasutamine hariliku tuuni varude kestlikkuse kontrolli tagamiseks lihtsustab ja tõhustab andmete tõlgendamist.

3.4. Komitee soovib järgida ICCATi eeskirju ja soovitusi, mis Euroopa Liit on oma õigusaktidesse üle võtnud, et tagada kõigile kaluritele õiglased ja võrdsed tingimused.

3.5. Komitee soovib Euroopa Komisjonil ja liikmesriikidel tagada kaluritele ja turustusahelas osalejatele juurdepääsu teaberessurssidele ja tehnilisele abile ning seda juurdepääsu lihtsustada, et nad saaksid eBCD-süsteemi korrektselt ja tõhusalt kasutada.

3.6. ICCATi soovitus 18-13 sätestatud tähtaegade puhul tuleb arvesse võtta COVID-19 pandeemia mõju, tunnistades, et ICCATi kehtestatud aruandluse esitamisel võib esineda viivitusi.

3.7. Komitee soovib teha kõik võimaliku, et tagada hariliku tuuni jälgimise ja aruandlussüsteemi eduka ja nõuetekohase dokumenteerimise huvides BCDde ja eBCDde vastavus, täpsus ja koostoime, pidades eelkõige silmas soovitus 18-13 nimetatud erandeid ja mööndusi.

4. Erimärkused

4.1. Komitee leiab, et artikkel 4 on osaliselt üle võetud soovitus 18-13 II osa „BCDde kinnitamine“, punktist 11, mille kohaselt tuleb kinnitamist taotleda iga püütud, lossitud, sumpadesse paigutatud, väljapüütud, ümberlaaditud, riigisiselt müüdüd või eksporditud tonni puhul ja iga kord kui harilikku tuuni lossitakse, välja püütakse, ümber laaditakse, riigisiselt müüakse või eksporditakse.

4.2. Komitee soovib laiendada ettepanekut, lähtudes ICCATi soovitus 18-13 II osa „BCDde kinnitamine“, punktist 12, millega reguleeritakse olukordi, kus BCD vorm ei ole piisav, et tagada hariliku tuuni teekonna täielik jälgimine selle püüdmisest kuni turustamiseni. Algset BCD võiks täiendada lisaga, kasutades algse BCD vormingut ja selle numbrit neil harvadel juhtudel, kui see võib olla vajalik.

4.3. Komitee soovib lisada artikli 2 lõike 5 punkti b sõnad „või mõrraga“, nii et see kõlaks järgmiselt „kauplemine ühes liikmesriigis või kahe või enama liikmesriigi vahel kalakasvanduse hariliku tuuniga, mis on püütud konventsiooni alal liidu kalapüügilaeva poolt või mõrraga ning on sumpadesse paigutatud liidu territooriumile rajatud kalakasvanduses“;

4.4. Komitee soovib lisada artikli 3 lõikesse 2 sõna „partii“, nii et see kõlaks järgmiselt „BCD täidetakse iga hariliku tuuni partii kohta, mis on püütud kalalaeva või mõrraga või nende poolt üle antud, lossitud või ümber laaditud või sumpadesse paigutatud või kalakasvandustes välja püütud“.

4.5. Komisjon peaks kaaluma artikli 5 lõike 3 punkti b rakendamise mõju, sest kuigi tegemist on ICCATi soovitusega, nõuab selle täitmine ettevõtjalt oma logistika muutmist – kaubaaluste lahti pakkimist ja iga pakendi uuesti märgistamist.

4.6. Komitee soovib, et komisjon ja liikmesriigid kaaluksid kalaosade registreerimist ja kinnitamist, isegi ilma sumpadesse paigutamise kinnitamiseta, et maksimeerida väärtust ja vältida jäätmete teket. Praegu on nii et, kui tuun sureb pärast kasvandusse saabumist, ei tohi seda müüa, sest sumpadesse paigutamine ei ole veel kinnitatud. Sumpadesse paigutamine sõltub stereoskoopiliste kaameratega tehtud hindamisest, mis võtab aega umbes kaks kuud, nii et need isendid tuleb külmutada või hävitada. See on vastuolus komisjoni toidukao ja toidujäätmete tekke vähendamise algatustega.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse Euroopa Liidu üldist keskkonnaalast tegevusprogrammi aastani 2030“

(COM(2020) 652 final – 2020/0300 (COD))

(2021/C 123/12)

Pearaportöör: **Lutz RIBBE**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 11.11.2020 nõukogu, 5.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 192 lõige 1 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Juhatuse otsus	1.12.2020
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	227/4/4
(poolt/vastu/erapooletuid)	

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvates on kõnealuse, kaheksandat keskkonnaalast tegevusprogrammi käsitleva ettepaneku lisaväärtus üksnes väga marginaalne. Selleks lisaväärtuseks on ettepanekus välja kuulutatud parandatud seiremudel ja parem aruandlus. Muus osas annavad ettepanekus tooni pigem üldine olukorra kirjeldus ja kavatsuste deklareerimine kui sisuline teemakäsitlus ja meetmed. Ent üksnes parema valitsemistava huvides ei ole vaja „tegevusprogrammi“.

1.2 Komiteel tekib küsimus, kas realselt on tarvis sellist kaheksandat keskkonnaalast tegevusprogrammi, et anda täiendav tuge ELi keskkonnapoliitikale, mis on kui mitte varem, siis vähemalt läbi Euroopa roheline kokkuleppe jõudnud liidu poliitika absoluutsesse keskpunkti.

1.3 Komitee saab komisjoni ettepanekust kinnitust oma veendumusele, mida ta on juba aastaid korduvalt rõhutanud – puudu ei ole teadmistest selle kohta, mida tegema peaks. Vajaka jääb teada-tuntud, sageli ammu otsustatud meetmete elluviimisest ja poliitilisest tahtest.

1.4 Komitee näeks kasu näiteks selles, kui komisjoni esitatud strateegilised algatused Euroopa roheline kokkuleppe rakendamiseks, nagu elurikkuse strateegia, strateegia „Talust taldrikule“ või ringmajanduse tegevuskava koos vastavate üksikasjalike nõuetega, kaasataks kaheksandasse keskkonnaalasesse tegevusprogrammi ja sellekohaste otsuste langetamise. Veelgi enam, nõukogu ja Euroopa Parlament võiksid kohustada komisjoni kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi kaudu tugevdama ja süvendama Euroopa rohelist kokkulepet, andes talle sõnaselge ülesande esitada hiljemalt uueks ametiajaks seadusandliku ettepaneku ELi 2050. aasta tegevuskava kohta (kui muudetud ja laiendatud „Euroopa roheline kokkulepe 2“), mis kaasaks kaheksandasse keskkonnaalasesse tegevusprogrammi lisana konkreetse ja üksikasjaliku meetmete loetelu. Seda ei ole aga ette nähtud.

1.5 Seepärast kutsub komitee üles arutama põhjalikult keskkonnaalaste tegevusprogrammide mõtet ja kasulikkust ning kordab oma nõudmist koostada eraldi ELi kestliku arengu tegevuskava aastani 2050. Komitee jaoks on Euroopa roheline kokkulepe selleks hea ja kindel alus.

2. Arvamuse taust*ELi keskkonnaalased tegevusprogrammid*

2.1 ELi tasandil on keskkonnaalaseid tegevusprogramme koostatud alates 1970ndate aastate algusest. Seitsmes tegevusprogramm lõppes 31. detsembril 2020.

2.2 Komisjon märgib oma kaheksanda tegevusprogrammi ettepanekus, et keskkonnaprogramm on vahend mis „suunab keskkonnapoliitikat“. Siiski peab komisjon kaudselt tunnistama ka seda, et lõppkokkuvõttes ei ole programmidel olnud lubatud mõju. Komisjon jõuab järeldusele, et „edusammud looduskaitse, tervise ning poliitikavaldkondade lõimimise valdkonnas ei ole piisavad“. Lisaks viitab komisjon Euroopa Keskkonnaameti 4. detsembril 2019 avaldatud aruandele „Euroopa keskkond – seisund ja väljavaated 2020. aastal“ (SOER), milles märgitakse: „Praegused keskkonna-, kliima- ja kestlikkusprobleemid on enneolematult ulatuslikud ja pakilised ning nõuavad viivitamatuid ja kooskõlastatud meetmeid ning süsteemseid lahendusi“. Sest „[p]raeguse majanduskasvu mudeli juures kasvavad keskkonda mõjutavad survetegurid eeldatavasti veelgi, mis avaldab otse ja kaudselt kahjulikku mõju inimeste tervisele ja heaolule. See puudutab eelkõige suurima keskkonnamõjuga sektoreid – toiduained, liikuvus, energia ning taristu ja hooned.“

2.3 See väide on kooskõlas Euroopa 2020. aasta kestliku arengu aruandega, mille esitasid eelmise aasta detsembris kestliku arengu lahenduste võrgustik ja Euroopa Keskkonnapoliitika Instituut. Kõnealuse aruande üks olulisemaid järeldusi on, et Euroopa seisab kestliku põllumajanduse ja toidu, kliima ja elurikkuse valdkonnas silmitsi suurimate väljakutsetega kestliku arengu eesmärkide elluviimisel.

2.4 Komisjon selgitab, et 11. detsembril 2019 avaldatud Euroopa rohelise kokkuleppega võttis ta vastu ambitsioonika kava, mis aitab a) Euroopa Liidul saada 2050. aastaks esimeseks kliimaneutraalseks piirkonnaks, b) kaitsta, säilitada ja suurendada ELi looduskapitali ning c) kaitsta kodanike tervist ja heaolu keskkonnariskide ja -mõjude eest.

2.5 Nõukogu, Euroopa Parlament ja Euroopa Regioonide Komitee kutsusid siiski komisjoni üles koostama kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi, mille üle otsustavad seejärel nõukogu ja parlament. Komisjon esitas siin käsitletava dokumendi „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, milles käsitletakse Euroopa Liidu üldist keskkonnavalast tegevusprogrammi aastani 2030“ (kaheksas keskkonnavalane tegevusprogramm) 14. oktoobril 2020, st vaevu aasta pärast Euroopa rohelise kokkuleppe esitamist ja ainult kaks ja pool kuud enne seitsmenda tegevusprogrammi lõppemist.

Kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi sisu

2.6 Kaheksas tegevusprogramm koosneb üksnes kuuhest artiklist.

2.7 Artiklis 2 on loetletud ELi keskkonnaeesmärgid, mis on juba teada ning mida on tunnustanud ka nõukogu ja Euroopa Parlament, nagu kasvuhoonegaaside heite vähendamine, kliimaneutraalsus 2050. aastaks, kliimamuutustega kohanemine, nullsaaste eesmärk mürgivaba keskkonna tagamiseks, elurikkuse kaitse, säilitamine ja taastamine jne. Need on kuulutatud kaheksanda keskkonnaprogrammi „temaatilisteks esmatähtsateks eesmärkideks“. Erinevalt seitsmendast tegevusprogrammist ei ole siin esitatud konkreetseid vahendeid või meetmeid eesmärkide saavutamiseks ega keskkonnameetmeid. See on üllatav, iseäranis kuna kohati on seatud väga kõrged eesmärgid. Selles märgitakse, et eesmärk on „liikuda taastava majanduskasvu mudeli poole, mille järgi saab planeet rohkem tagasi kui tarbitakse“⁽¹⁾.

2.8 Artiklis 3 nimetatakse samuti üksnes ammu teada „tingimusi“, mis võimaldavad saavutada programmi esmatähtsaid eesmärke. Need hõlmavad järgmist:

- kehtivate keskkonna- ja kliimaalaste õigusaktide tulemuslik ja tõhus rakendamine;
- kindlaksmääratud esmatähtsate eesmärkide arvessevõtmine kõigis asjakohastes strateegiates, seadusandlikes ja mitteseadusandlikes algatustes, programmides, investeeringutes ja projektides liidu, riikide, piirkondade ja kohalikul tasandil ning
- keskkonnakahjulike toetuste järkjärguline lõpetamine liidu ja riikide tasandil.

2.9 Artiklis 4 kirjeldatakse kaheksanda keskkonnavalase tegevusprogrammi tegelikku raskuspunkti. Selleks on lubadus luua parem seire- ja aruandlusraamistik, et anda poliitikakujundajatele ja üldsusele parem ülevaade edusammudest (või puudustest). Muu hulgas juhitakse tähelepanu sellele, et näiteks nõukogu ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on kutsunud üles „mõõtma majandustulemusi ja ühiskondlikku arengut ka muude näitajate kui SKP alusel“. Samuti töötatakse välja „peamised näitajad“ näiteks elurikkuse või ringmajanduse paremaks seireks. Euroopa Keskkonnaametil ja Euroopa Kemikaaliametil on siin võtmeroll ning seepärast tuleks nende töötajate arvu suurendada.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0652:FIN:ET:PDF>, artikli 2 lõike 2 punkt c.

2.10 Lõpetuseks sätestatakse artiklis 5, et komisjon peab kaheksandat keskkonnaprogrammi hindama 31. märtsiks 2029. Seega ei ole vahekokkuvõtet ette nähtud.

2.11 Artikliga 6 määratakse kindlaks programmi jõustumine.

3. Märkused

3.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõustub komisjoniga, et keskkonnaalased tegevusprogrammid on ELi keskkonnapoliitikat suunanud pikka aega. Ent 70ndate, 80ndate ja 90ndate aastate keskkonnapoliitikat ei saa enam võrrelda tänase poliitikaga ja sellega seoses tekib küsimus, mis on keskkonnaalase tegevusprogrammi roll ja ülesanne.

3.2 Komiteel tekib seepärast küsimus, kas realselt on tarvis sellist kaheksandat keskkonnaalast tegevusprogrammi, et anda täiendav tuge ELi keskkonnapoliitikale, mis on kui mitte varem, siis vähemalt läbi Euroopa rohelise kokkuleppe jõudnud liidu poliitika absoluutsesse keskpunkti. Iseäranis tõukub küsimus sellest, et kaheksanda keskkonnapoliitika tegevusprogrammi ettepanekus annavad pigem tooni üldine olukorra kirjeldus ja kavatsuste deklareerimine kui sisuline teemakäsitlus ja meetmed. See on tegevuskava ilma tegevuseta!

3.3 Loomulikult ei kahtle ka komitee selles, et artiklis 2 nimetatud esmatähtsad eesmärgid on head ning artiklis 3 sätestatud „programmi esmatähtsate eesmärkide saavutamist võimaldavad tingimused“ on asjakohased. Ent mida see keskkonnapoliitikale annab, kui kaheksandas tegevusprogrammis lihtsalt korratakse muu hulgas Euroopa rohelises kokkuleppes seatud eesmärgid, mainimata seejuures põgusaltki rakendusvahendeid või -meetmeid, mis oleksid nõukogu ja Euroopa Parlamendi otsusega siduvad? Ning millist reaalset kasu peaks üksnes ammu tuntud „tingimuste“ loetlemine andma, kui ei esitata ega võeta vastu siduvat kava nende tingimuste täitmiseks?

3.4 Komitee saab komisjoni ettepanekust kinnitust oma veendumusele, mida ta on juba aastaid korduvalt rõhutanud – puudu ei ole teadmistest selle kohta, mida tegema peaks. Vajaka jääb teada-tuntud, sageli ammu otsustatud meetmete elluviimisest ja poliitilisest tahtest. Ka komisjon ja mõnel juhul ka Euroopa Kohus on juba aastaid kurnanud paljude kehtivate keskkonnaõigusaktide sageli puuduliku rakendamise üle liikmesriikides. Ja ükski keskkonnaalane tegevusprogramm ei saa kompenseerida õiguse ebapiisavat rakendamist või poliitilise tahte puudumist.

3.5 Isegi ilma keskkonnaalase tegevusprogrammiga on Euroopa institutsioonidel ja liikmesriikidel piisavalt võimalusi antud lubaduste täitmiseks. Üheks selle näiteks on elurikkuse poliitika.

3.6 Looduse kaitset, säilitamist ja taastamist on sõnaselgelt nimetatud „esmatähtsaks eesmärgiks“ kõigis (!) keskkonnaalastes tegevusprogrammides alates teisest programmist (kehtivusaeg 1977–1981) ja nii on see ka nüüd, kaheksanda programmi puhul. Senistele keskkonnaalastele tegevusprogrammidele ei tee just au asjaolu, et kuigi elurikkus on olnud nende programmide keskmes rohkem kui 40 (!) aastat, pidi komisjon oma 2020. aasta mai elurikkuse strateegias ikkagi märkima, et loodus on „kriisiolukorras“.

3.7 Kõigi keskkonnaalaste tegevusprogrammide kõrval on siiski olemas selged ideed ja ettepanekud olukorra parandamiseks. Näiteks on komisjon esitanud elurikkuse strateegias (?) pika meetmete loetelu. Nii nõukogul kui ka Euroopa Parlamendil oleks muu hulgas ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) reformimisel olnud piisavalt võimalusi, et täita neis esitatud konkreetseid nõudmisi. Need võimalused jäid kasutamata. Komitee ei mõista, mida oleks võimalik nüüd nõukogu ja Euroopa Parlamendi poolt vastuvõetava kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammiga parandada.

3.8 Ent siit ka selgub, mil viisil võiks kaheksas keskkonnaprogramm luua lisaväärtust: programmi tuleb ametlikult kaasata Euroopa rohelise kokkuleppe elluviimiseks esitatud komisjoni elurikkuse strateegia ning strateegia „Talust taldrikule“ ja teised samalaadsed strateegilised dokumendid koos oma vastavate üksikasjalike nõuetega, mille kaudu toetaksid nõukogu ja parlament konkreetsete ettepanekute elluviimist.

3.9 Veelgi enam, nõukogu ja Euroopa Parlament võiksid kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi kaudu kohustada komisjoni tugevdama ja süvendama Euroopa rohelist kokkulepet, andes talle sõnaselge ülesande esitada hiljemalt uueks ametiajaks seaduseelnõu ELi 2050. aasta tegevuskava kohta (kui muudetud ja laiendatud „Euroopa roheline kokkulepe 2“), millega kaasataks kaheksandasse keskkonnaalasesse tegevusprogrammi lisana konkreetse ja üksikasjaliku meetmete loetelu.

(?) ELi elurikkuse strateegia aastani 2030, COM(2020) 380 final.

3.10 Seda kõike ei ole aga praegu ette nähtud ja seega piirdub kaheksanda keskkonnaalase tegevusprogrammi lisaväärtus selle praegusel kujul parandatud seiremudeli ja parema aruandluse väljakuulutamisega. Ent paremaks seireks ja juhtimiseks – olgugi et mõlemad on väga olulised – ei ole vaja „tegevusprogrammi“.

4. Lõppmärkused

4.1 Viimase keskkonnaalase tegevusprogrammi ja eelseisva kaheksanda programmi tähtsust ja mõju hindab komisjon selgelt suuremaks kui komitee. Nii näiteks ei nõustu komitee mingil juhul komisjoni väitega, et seitsmes keskkonnaprogramm jõudis ÜRO kestliku arengu tegevuskavast 2030 ette. ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 on palju keerulisem, et seda kajastada endiselt nii uuenduslikus Euroopa keskkonnapoliitikas. Igas keskkonnapoliitikas tuleks loomulikult arvesse võtta ka vaesuse, nälja, hariduse või soolise võrdõiguslikkuse küsimusi, kuid nendega ei saa selles ammendavalt tegeleda.

4.2 Just sel põhjusel kutsus komitee ELi üles koostama eraldi ELi 2050. aasta tegevuskava, mis peab loomulikult sisaldama ka tugevat keskkonnamõõdet. Isegi praegusest Euroopa rohelisest kokkuleppest ei piisa ÜRO kestliku arengu tegevuskava 2030 rakendamiseks, sest sotsiaalküsimusi ei käsitleta piisavalt Euroopa ega ülemaailmses kontekstis. Komitee soovib siiski sõnaselgelt rõhutada, et tema arvates on Euroopa roheline kokkulepe hea ja kindel alus terviklikule kestliku arengu strateegiale – ELi 2050. aasta tegevuskavale.

4.3 Lisaks soovitab komitee sõnastada komisjoni tekstides esitatud poliitilised eesmärgid selliselt, et Euroopa kodanikud saaksid endale ette kujutada, kuidas neid rakendatakse. Kaheksandas keskkonnaalases tegevusprogrammis räägitakse „taastavast majanduskasvu mudelist“, mille järgi „saab planeet rohkem tagasi kui tarbitakse“. On tõenäoline, et paljude kodanike ja ka poliitikute jaoks jääb ebaselgeks, mis on „taastav majanduskasvu mudel“ ja mida see igapäevaelu seisukohalt tähendab, et planeet saab rohkem tagasi kui tarbitakse.

4.4 Lõpetuseks soovitab komitee tungivalt algatada üldise arutelu võimalike tulevaste keskkonnaalaste tegevusprogrammide rolli üle. Seejuures oleks hea hinnata kaheksandat keskkonnaalast tegevusprogrammi varem kui alles üheksa kuud enne selle lõppemist.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv meremeeste väljaõppe miinimumtaseme kohta (kodifitseeritud tekst)“

(COM(2020) 739 final – 2020/0329 (COD))

(2021/C 123/13)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Parlament, 23.11.2020
	Euroopa Liidu Nõukogu, 27.11.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiseeskirjade kohta, millega tagatakse põhiline kaupade ja sõitjate maanteeühendus pärast Suurbritannia ja Põhja-iri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuperioodi lõppu“

(COM(2020) 826 final – 2020/0362 (COD))

(2021/C 123/14)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Liidu Nõukogu, 11.12.2020 Euroopa Parlament, 14.12.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 91 lõige 1 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühiseeskirjade kohta, millega tagatakse põhiline lennuühendus pärast Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuajaperioodi lõppu“

(COM(2020) 827 final – 2020/0363 (COD))

(2021/C 123/15)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Liidu Nõukogu, 11.12.2020 Euroopa Parlament, 14.12.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus teatavate lennundusohutuse aspektide kohta seoses Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise lepingus nimetatud üleminekuperioodi lõppemisega“

(COM(2020) 828 *final* – 2020/0364 (COD))

(2021/C 123/16)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Liidu Nõukogu, 11.12.2020 Euroopa Parlament, 14.12.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles sätestatakse seoses COVID-19 puhanguga ajutised erimeetmed teatavate tunnistuste, litsentside ja lubade uuendamise või pikendamise ning korraliste kontrollide ja jätkuõppe edasilükkamise kohta teatavates transpordialaste õigusaktide valdkondades viiteperioodideks, mis järgnevad määruses (EL) 2020/698 nimetatutele“

(COM(2021) 25 final – 2021/0012 (COD))

(2021/C 123/17)

Konsulteerimistaotlused	Euroopa Liidu Nõukogu, 28.1.2021 Euroopa Parlament, 8.2.2021
Õiguslik alus	ELi toimimise lepingu artikkel 91, artikli 100 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2403 seoses liidu kalalaevadele kalapüügilubade andmisega püügitoiminguteks Ühendkuningriigi vetes ja Ühendkuningriigi kalalaevade püügitoimingutega liidu vetes“

(COM(2020) 830 final – 2020/0366 (COD))

(2021/C 123/18)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 14.12.2020 nõukogu, 11.12.2020
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt poolt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu otsust 2008/971/EÜ Ühendkuningriigis toodetud metsapaljundusmaterjali ja liidus toodetud vastava materjali samaväärsuse osas“

(COM(2020) 852 *final* – 2020/0378 (COD))

(2021/C 123/19)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 18.1.2021 nõukogu, 8.1.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt poolt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse nõukogu otsuseid 2003/17/EÜ ja 2005/834/EÜ Ühendkuningriigis tehtavate põldtunnustamiste samaväärsuse ja põllumajandustaimesortide säilitamise tavasid käsitlevate kontrollimiste samaväärsuse osas“

(COM(2020) 853 (final) – 2020/0379 (COD))

(2021/C 123/20)

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Parlament, 18.1.2021 nõukogu, 8.1.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 43 lõige 2 ja artikkel 304
Vastutav sektsioon	põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon
Vastuvõtmine täiskogus	27.1.2021
Täiskogu istungjärk nr	557
Hääletuse tulemus	ühehäälselt poolt
(poolt/vastu/erapooletuid)	

Kuna komitee nõustub täielikult ettepaneku sisuga ning ei soovi teha selle kohta ühtegi märkust, otsustas komitee täiskogu 557. istungjärgul 27. ja 28. jaanuaril 2021 (27. jaanuari 2021 istungil) ühehäälselt esitada kõnealuse ettepaneku kohta pooldava arvamuse.

Brüssel, 27. jaanuar 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

ISSN 1977-0898 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5171 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu
Väljaannete Talitus
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET